

Навчальне видання

**О.Л. КОБИЛЯНСЬКИЙ
А.В. КОФАНОВ
Ю.П. ПРИХОДЬКО**

**Олег Леонідович КОБИЛЯНСЬКИЙ
Андрій Віталійович КОФАНОВ
Юрій Павлович ПРИХОДЬКО**

**КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
МЕТАЛЬНОЇ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ**

Методичні рекомендації

В авторській редакції

Підписано до друку 04.06.2014
Формат 60×84. Папір офсетний.
Тираж 500 прим.

Видавництво УкрДГРІ
Р.с. серія ДК № 182 від 18.09.2000 р.
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78

Адреса редакції та п/п: інформаційно-видавничий відділ УкрДГРІ
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78
Тел.: 206-35-18; тел./факс: 430-41-76
E-mail: mru@ukrdgri.gov.ua

**КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ
МЕТАЛЬНОЇ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ**

Методичні рекомендації



Київ 2014

X 629.4
K 552

Методичні рекомендації підготовлено на кафедрі криміналістичних експертиз Навчально-наукового інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів Національної академії внутрішніх справ, схвалено та затверджено кафедрою криміналістичних експертиз ННПФЕКП НАВС (протокол № 20 від 29.05.2014 року).

Рецензенти:

Біленчук П.Д., к.ю.н., доцент, доцент кафедри Правосуддя Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Танчин О.Т., начальник сектору балістичної та трасологічної експертизи відділу криміналістичних експертиз НДЕКЦ при УМВС в Івано-Франківській області, підполковник міліції

Кобилянський О.Л., Кофанов А.В., Приходько Ю.П.

K552 Криміналістичне дослідження металної холодної зброї: Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2014. – 140 с. – (Серія «Зброезнавство і мисливствознавство»).

У методичних рекомендаціях відображені теоретичні та практичні питання криміналістичного дослідження металної холодної зброї. Значну увагу приділено криміналістичній класифікації металної холодної зброї, характеристиці конструктивних різновидів простих та механічних металних предметів (пристроїв), методичним аспектам експертного дослідження металної холодної зброї.

Методичні рекомендації розраховані на курсантів, слухачів, студентів юридичних вищих навчальних закладів, співробітників експертної служби та слідчих.

X 629.4

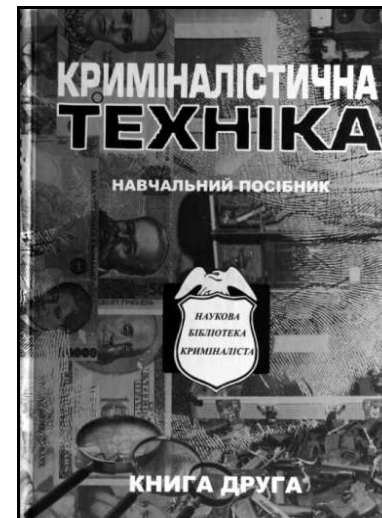
© Кобилянський О.Л., Кофанов А.В., Приходько Ю.П., 2014.



Кофанов А.В.

Криміналістична техніка. Книга перша [Текст]: навч. посіб. / За ред. А.В. Кофанова / **О.Л. Кобилянський, О.С. Кофанова, О.В. Літвінова** та ін. – К.: КИЙ, 2006. – 456 с.

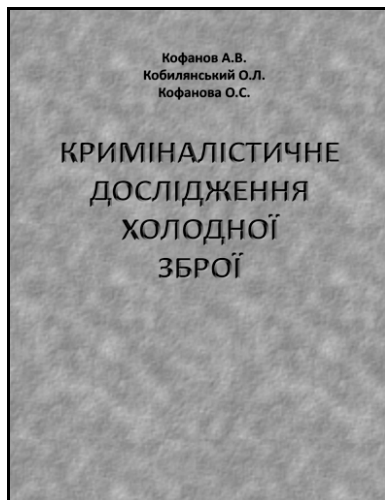
Навчальний посібник містить узагальнення і аналіз теоретичних і практичних проблемних питань, пов'язаних з криміналістичною технікою як галуззю науки криміналістики. Більшість питань досліджуваної проблематики розглядається вперше або з нових позицій чи під іншим кутом зору.



Кофанов А.В.

Криміналістична техніка. Книга друга [Текст]: навч. посіб. / За ред. А.В. Кофанова / **П.Д. Біленчук, О.Л. Кобилянський, О.С. Кофанова** та ін. – К.: КИЙ, 2009. – 416 с.

Навчальний посібник містить узагальнення і аналіз теоретичних і практичних проблемних питань, пов'язаних з криміналістичною технікою як галуззю науки криміналістики. Більшість питань досліджуваної проблематики розглядається вперше або з нових позицій чи під іншим кутом зору.



**Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.,
Кофанова О.С.**

Криміналістичне дослідження холодної зброї: Конспект лекцій. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 228 с.

Конспект лекцій розроблено на основі навчальної програми спецкурсу «Дослідження холодної зброї».

У конспекті лекцій відображені теоретичні та практичні питання криміналістичного дослідження холодної зброї. Значну увагу приділено визначенню холодної зброї, її класифікації та методичним аспектам експертного дослідження.

Конспект лекцій розрахований на курсантів, слухачів, студентів юридичних вищих навчальних закладів, співробітників експертної служби та слідчих.



Садченко О.О.

Криміналістичне дослідження холодної зброї [Текст]: Навчальний посібник / [О.О. Садченко, В.В. Назаров, О.В. Шведова, О.С. Кофанова]. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2010. – 272 с.

Розглянуто питання криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею виробів. Значну увагу приділено методичним основам дослідження холодної зброї, її визначенню, класифікації та будові. Детально викладено методику дослідження.

Для курсантів, слухачів вищих навчальних закладів МВС України, студентів юридичних вищих навчальних закладів, співробітників експертних, слідчих, оперативно-розшукових служб і судових органів.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
1. Поняття холодної металюної зброї.....	7
2. Криміналістична класифікація холодної металюної зброї.....	9
3. Конструктивні різновиди простих металюних предметів (пристроїв).....	18
4. Конструктивні різновиди механічних металюних предметів (пристроїв).....	22
5. Встановлення належності предметів (пристроїв) до металюної холодної зброї.....	36
6. Методична схема визначення належності предметів (пристроїв) до холодної зброї.....	57
Додатки.....	61
Додаток А. Інструкція про порядок проведення та оформлення експертних досліджень.....	61
Додаток Б. Зразки висновків експерта.....	98
Додаток В. Перелік основних видів судової експертизи та експертних спеціальностей (витяг).....	120
Додаток Г. Реєстр методик проведення судових експертиз (витяг).....	123
Додаток Д. Типи металюної холодної зброї.....	124
Список використаних та рекомендованих джерел.....	134

ПЕРЕДМОВА

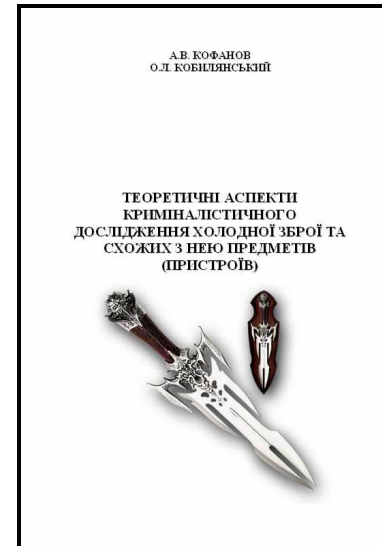
Сьогодення розвитку українського суспільства вимагає розробки дієвої і прагматичної концепції формування держави, а тому в даний час особливої актуальності, новизни та практичної значимості набувають питання розбудови суверенної, демократичної і правової держави, яка повинна забезпечити всебічну охорону прав і свобод людини та громадянина.

Слідча, експертна і судова практика свідчить, що в останні роки кримінальний світ для вчинення тяжких і небезпечних кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я людини часто застосовує різні види зброї. Особливу небезпеку складають кримінальні правопорушення, спосіб вчинення яких пов'язаний з холодною зброєю, оскільки вона найбільш поширена, доступна у придбанні і виготовленні широкому колу осіб, зручна для прихованого носіння і несподіваного застосування. У зв'язку з цим законодавством України передбачена кримінальна відповідальність за незаконне носіння, виготовлення та збут холодної зброї (ч. 2 ст. 263 КК). Крім того, у низці складів кримінальних правопорушень наявність холодної зброї є їх елементом або кваліфікуючою ознакою (ч. 3 ст. 296 КК).

Правильна кваліфікація кримінально-протиправних дій багато в чому залежить від того, наскільки правильно буде встановлена групова приналежність предмета (пристрою) з метою віднесення його до металюї холодної зброї, встановлення його виду, способу виготовлення та інше. Різноманіття видів і різновидів металюї холодної зброї, специфіка конструкції, форми, розмірів та інших характеристик кожного з них вимагають спеціальних знань і можуть бути вирішені за допомогою криміналістичної експертизи.

Таким чином, у методичних рекомендаціях, зроблена спроба розкрити зміст криміналістичного дослідження металюї холодної зброї, подана криміналістична класифікація металюї холодної зброї, характеристика конструктивних різновидів простих та механічних металюїх предметів (пристроїв), окреслено методичні аспекти експертного дослідження металюї холодної зброї, визначається сучасний стан проведення досліджень.

Актуальність проблематики криміналістичного дослідження металюї холодної зброї обумовлена її недостатньою теоретичною



Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

Теоретичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГПІ, 2013. – 46 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

У методичних рекомендаціях висвітлено кримінально-правове та криміналістичне визначення холодної зброї, системи її класифікації, будову та призначення основних частин холодної зброї.

Для курсантів, студентів, слухачів і викладачів юридичних навчальних закладів.



Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

Методологічні та методичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГПІ, 2013. – 40 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

У методичних рекомендаціях висвітлено предмет, об'єкт, методику криміналістичної експертизи холодної зброї, криміналістичні та техніко-криміналістичні вимоги до холодної зброї й особливості дослідження найбільш розповсюджених видів холодної зброї.

Для курсантів, студентів, слухачів і викладачів юридичних навчальних закладів.



Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

Теорія і практика криміналістичного дослідження холодної зброї. – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГПІ, 2013. – 56 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливство-знавство»).

У методичних рекомендаціях висвітлено історіографію, кримінально-правове та криміналістичне визначення холодної зброї, її класифікацію та характеристику.

Для курсантів, студентів, слухачів і викладачів юридичних навчальних закладів.



Кофанов А.В., Кобилянський О.Л.

Практичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГПІ, 2013. – 37 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливство-знавство»).

У методичних рекомендаціях висвітлено особливості підготовки та проведення дослідження холодної зброї, проблемні питання, що виникають при цьому.

Для курсантів, студентів, слухачів і викладачів юридичних навчальних закладів.

розробкою і експериментальною перевіркою, що призвело до ситуації, коли теорія криміналістики, теорія судової експертології, експертна, слідча та судова практика не мають вичерпних фундаментальних теоретичних розробок методик експертного дослідження і практичних рекомендацій для їх використання в навчально-методичній, науковій і практичній діяльності, а ті що є потребують свого подальшого удосконалення.

Як галузь криміналістики дослідження холодної зброї являє собою складну систему наукового знання. Воно складається з двох частин. У першу частину входять знання про холодну зброю, що має відношення до кримінального застосування (використання), а також про сліди її виготовлення, зберігання, транспортування, збуту. Друга частина складається з системи технічних засобів, методів та методик виявлення, фіксації, вилучення, зберігання і дослідження об'єктів з метою вирішення ідентифікаційних та інших завдань у кримінальному судочинстві.

Не всі питання криміналістичного вчення про холодну зброю є беззаперечними, багато з них вимагають подальшої розробки, однак, здається, що на сьогодні можна з усією відповідальністю вважати: наукові основи криміналістичної експертизи холодної зброї – «криміналістичне вчення про холодну зброю» – створеними. У даний час це забезпечується криміналістичним дослідженням холодної зброї, що відносяться до криміналістичних видів експертиз.

Виходячи з методологічних передумов, предметом криміналістичного вчення про холодну зброю є чотири групи закономірностей:

- які обумовлюють застосування холодної зброї як засобів вчинення кримінальних правопорушень;
- закономірності утворення слідів застосування і користування холодною зброєю;
- закономірності оцінки і встановлення належності предметів до холодної зброї;
- інші закономірності криміналістичного дослідження холодної зброї і слідів її застосування слідчим, судом і експертом.

Належність до холодної зброї визначається за наявністю у предмета (пристрою), який знаходиться на дослідженні, сукупності таких загальних криміналістичних ознак:

- призначеності для ураження цілі;

– придатності для неодноразового ураження цілі.

Об'єкти експертного дослідження холодної зброї інформативні по відношенню до найрізноманітніших обставин, що досліджуються у кримінальному судочинстві. За слідами холодної зброї встановлюється її групова приналежність, розпізнається вид, різновиди та стан. Виявлена холодна зброя та сліди її застосування можуть містити інформацію, що характеризує особу правопорушника, його навички, іноді професійну належність, обставини, що стосуються об'єктивної сторони вчиненого, кількість нанесених ударів, відносне місцезнаходження суб'єктів тощо. Порівняльний аналіз слідів, залишених холодною зброєю в місцях вчинення різних кримінальних правопорушень, дозволяє встановити факт використання певного виду холодної зброї при вчиненні декількох кримінальних правопорушень (в різний час, на різних територіях).

Виходячи з вищевикладеного, варто зазначити, що криміналістична експертиза холодної зброї є самостійним родом криміналістичної експертизи, має свою спеціальну базову галузь знань – криміналістичне вчення про холодну зброю і свій предмет як сферу практичної діяльності, що охоплює діагностичні завдання двох видів: першого (основного) зі встановлення групової приналежності холодної зброї і другого (допоміжного) – зі встановлення технічного стану холодної зброї.

конструктивно схожих з нею виробів / [Рибалко Я.В., Прохоров-Лукін Г.В., Самусь В.Р. та ін.]. – К. : ДНДЕКЦ МВС України. – 2009.

9. Українсько-російський словник спеціальних термінів криміналістичної експертизи холодної зброї [уклад. Г. Авдєєва та ін.]. – Х. : ХНІДІСЕ, 2008. – 208 с.

10. Холодное оружие : энциклопедический словарь. А-Я / [авт.-уклад. В.Н. Попенко]. – М. : Астрель, АСТ, 2006. – 474, [6] с. : ил.

11. Вікіпедія. Вільна енциклопедія.[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.wikipedia.org/wiki/Сюрикен>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кобилянський О.Л. Проблемні аспекти експертизи холодної зброї / О.Л. Кобилянський, А.О. Малікова // Актуальні питання техніко-криміналістичного забезпечення кримінальних проваджень. Матеріали круглого столу (21 листопада 2013 р., Київ) / ННПФЕКП НАВС: зб. тез доп. – К.: ННПФЕКП НАВС, 2013. – 412 с. – С. 134-139.

2. Кобилянський О.Л. Проблемні аспекти експертизи холодної зброї (частина 2) / О.Л. Кобилянський, А.О. Малікова // Актуальні питання судово-експертного забезпечення кримінальних проваджень. Матеріали круглого столу (10 квітня 2014 р., Київ) / ННПФЕКП НАВС: зб. тез доп. – К.: ННПФЕКП НАВС, 2014. – 376 с. – С. 118-125.

3. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Кофанова О.С. Криміналістичне дослідження холодної зброї: Конспект лекцій. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 228 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

4. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Теорія і практика криміналістичного дослідження холодної зброї. – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 56 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

5. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Теоретичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 46 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

6. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Методологічні та методичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 40 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

7. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Практичні аспекти криміналістичного дослідження холодної зброї та схожих з нею предметів (пристроїв). – Методичні рекомендації. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 37 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

8. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та

1. ПОНЯТТЯ ХОЛОДНОЇ МЕТАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

При вчиненні кримінальних правопорушень поряд з холодною зброєю в традиційному її розумінні використовуються й інші предмети та пристрої. До таких об'єктів відносяться арбалети, сюржени, рушниці для підводного полювання, металеві ножі.

Уражаючи характеристики даних об'єктів не лише притаманні окремим зразкам холодної та вогнепальної зброї, але, в деяких випадках, не поступаються їм за своїми уражаючими властивостями.

Прийняття Методики криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів спричинило певні зміни, що стосуються окремих напрацювань в теорії криміналістики та криміналістичної експертизи. Це обумовлено тим, що надано поняття холодної металеві зброї: холодна металеві зброя – предмети та пристрої, призначені для ураження цілі на відстані.

Знайомство з відомостями військово-історичного характеру показує, що металеві зброя є найдавнішим видом озброєння. Історія розвитку металеві зброї свідчить про те, що для її метання спочатку використовувалася м'язова сила людини, а потім – пружні властивості деревини і енергія скручених або розтягнутих волокон. Поступово вдосконалювалися снаряди і способи їх метання, що значно підвищувало ефективність металеві зброї. Поява металеві спису, металеві палиці та її різновиду – бумеранга сприяло підвищенню влучності і сили удару зброї, а застосування праси і списомета (вумери) – збільшило дальність метання каменя і списа.

Великим кроком у розвитку металеві зброї став винахід лука (див. додатки, рис. 3), а надалі його різновиду – арбалета та шнепера (див. додатки, рис. 2). На Русі металеві зброя мала широке застосування. Найбільш поширеними зразками були лук, самостріл (арбалет), металеві списи, а також металеві машини, що застосовувалися для метання важких стріл, каменів, ядер.

Враховуючи конструктивні особливості об'єктів, що відносяться до категорії металеві зброї, їх можна розділити на дві окремі групи. Критерієм диференціації цих груп металеві зброї є

спосіб реалізації її збройових властивостей: безпосереднє використання м'язової сили людини або опосередковане, за допомогою механічного пристрою, що перетворює м'язову силу людини в енергію стиснутої або розтягнутої пружини, розтягнутої тятиви, яка служить для метання зброї або снаряда. Таким чином, металеві зброя відрізняється від вогнепальної, пневматичної та газової зброї за такими ознаками:

- як джерело енергії використовується м'язова сила людини або енергія механічного пристрою;

- ця зброя, призначена для ураження живої цілі на відстані шляхом метання самої зброї або снаряда.

Поняттям металеві зброї охоплюються два різновиди такої зброї:

- зброї, що уражає ціль при безпосередньому контакті (певною її частиною) з об'єктом і безпосередньо метастяється людиною за рахунок її мускульної сили: металеві списи, дротики, палиці, ножі, сокири, стрілки, сюринкени, чакра;

- зброї, що уражає ціль опосередковано за допомогою снаряда, що викидається (вистрелюється, метастяється) з неї, за рахунок акумульованої в механічному пристрої енергії: луки, арбалети, ножі з металевими клинками, дискомет, окремі види рушниць для підводного полювання.

Отже, під металеві холодною зброєю розуміються пристрої, конструктивно призначені для ураження цілі на відстані за рахунок безпосереднього використання мускульної сили людини, або енергії механічного пристрою, накопиченої в результаті акумулювання цієї сили.



Рис. 21. Металеві пластини.



Рис. 22. Рушниці для підводного полювання типу «Арбалет».

2. КРИМІНАЛІСТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ ХОЛОДНОЇ МЕТАЛЬНОЇ ЗБРОЇ



Рис. 19. Баліста.



Рис. 20. Метальні стрілки.

Класифікація метальної зброї є важливим інструментом наукового пізнання, що дозволяє вирішувати питання про віднесення досліджуваних об'єктів до певної групи, типу, виду метальної зброї. У цьому зв'язку вона має істотне практичне значення і з позицій теорії та практики розслідування кримінальних правопорушень. У даний час в криміналістиці немає достатньо повної класифікації даного виду холодної зброї. Окремі спроби виділення низки об'єктів даної категорії в системі холодної зброї знайшли своє відображення в роботах А.С. Подшибякина, Є.М. Тихонова. Однак наведені в них відомості мають лише орієнтовний характер, не відображаючи всього різноманіття видів метальної холодної зброї й її повної класифікації.

З урахуванням наявних криміналістичних класифікацій холодної та вогнепальної, а також логічних вимог, що пред'являються до побудови класифікаційних систем, метальна холодна зброя може бути класифікована за такими підставами: за видом джерела використовуваної для метання енергії, конструктивними особливостями джерел акумульованої енергії, кількістю металених елементів, призначенням, способом виготовлення, типом снаряда, будовою уражаючої частини снаряду і способом дії, способом утримання в руці і управління, відповідністю вимогам стандартів (технічних умов), місцем виготовлення, принципом уражаючої дії.

Залежно від джерела використовуваної для метання енергії метальна холодна зброя поділяється на два класи:

- зброя, що уражає ціль при безпосередньому контакті з об'єктом ураження та метається з використанням м'язової сили (енергії) людини;

- зброя, що уражає ціль опосередковано за допомогою метального снаряда, для метання якого використовується акумульована енергія механічного пристрою.

До першого класу належить зброя, що метається в ціль безпосередньо рукою людини за рахунок її м'язової сили (енергії). Для цієї зброї характерний розрив цілісної системи «людина-

зброя», оскільки проводиться метання зброї в цілому, після чого в руці стрільця нічого не залишається. Виняток становить такий вид металеві зброї, як праща, яка складається з металеві пристосування і металеві снаряда (див. додатки, рис. 1). Даний вид зброї, на наш погляд, необхідно відносити до проміжного класу металеві холодної зброї, оскільки тут використовується м'язова сила (енергія) людини, але дещо опосередковано, через те, що в процесі підготовки і метання снаряду з пращі вона перетворюється в відцентрову силу. При цьому відмінність від металеві холодної зброї, що метас снаряд за допомогою акумульованої енергії механічного пристрою, полягає в тому, що тут енергія попередньо не акумулюється, а постійно підтримується за рахунок мускульної сили.

До другого класу металеві холодної зброї відноситься зброя, яка реалізує своє цільове призначення за рахунок снаряду, що метася з неї. Для даної зброї характерне те, що вона є комплектною і складається з двох частин: безпосередньо самої зброї у вигляді металеві механізму певної конструкції і снаряду, що метася за її допомогою. Метальний механізм являє собою механічний пристрій, що надає металеві снаряду направлений рух за рахунок накопиченої (акумульованої в конкретних елементах даного пристрою) енергії. При використанні цієї зброї характерний розрив системи «зброя-снаряд». Після пострілу зброя залишається в руках стрільця, а металеві снаряд уражає ціль. Метальні снаряди залежно від різновиду металеві зброї можуть бути різними: в арбалетах і луках використовуються стріли, в шеперах чи балестрах – металеві, кам'яні чи виготовлені з випаленої глини кулі; в рушницях для підводного полювання – гарпуни або стрілоподібні уражуючі елементи; в ножах, що викидають «снаряд» під дією пружини, – клинки тощо.

За конструктивними особливостями джерел акумульованої енергії металеві холодна зброя поділяється на роди:

- тятивно-догова (лук, арбалет, деякі різновиди рушниць для підводного полювання);
- тятивна (окремі конструкції арбалетів і рушниць для підводного полювання);
- пружинна (ніж типу «матадор», пружинний металеві комплекс, що кріпиться до зап'ястя руки і діє за принципом ножа «матадор» з використанням оперених стріл, деякі різновиди

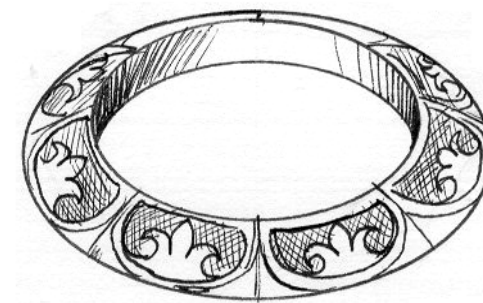


Рис. 17. Чакра.



Рис. 18. Комплект «Блесна».



Рис. 14. Кекецу-сеге.

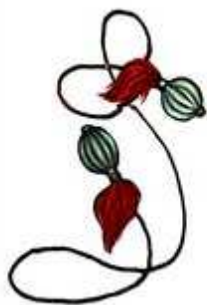


Рис. 15. Лю син чуй



Рис. 16. Метальна сокира.

рушниці для підводного полювання);

– важільна (дискомет, що перебуває на озброєнні французьких «командос» і діє за принципом апарату для метання тарілочок у стендовій стрільбі).

За кількістю металевих елементів в металевій холодній зброї з акумульованою енергією вона поділяється на:

– однозарядну (лук, більшість арбалетів, шнелерів, рушниці для підводного полювання);

– багатозарядну (магазинну) – магазинні арбалети (див. додатки, рис. 2), пружинні ножі з металевими клинками, дискмет.

Проведений аналіз традиційних криміналістичних класифікацій холодної та вогнепальної зброї, поряд з урахуванням класифікаційних підстав, дозволяє класифікувати холодну металеву зброю **за призначенням** на три групи: бойова, цивільна (мисливська, спортивна), кримінальна.

Спеціальне призначення не варто змішувати з характером використання, оскільки призначення зумовлюється метою використання і виражається в об'єктивних ознаках і властивостях виробу. Тому, наприклад, бойова металеві холодна зброя може використовуватися як мисливська або з кримінально-протиправною метою.

Бойова металеві холодна зброя виготовляється в заводських умовах за встановленими технологіями. Мисливська та спортивна може бути як промислового виготовлення, так і кустарного. Кримінальна металеві холодна зброя, тобто зброя для кримінально-протиправних цілей, виготовляється саморобним способом часто з використанням заводських технологій.

Бойова металеві холодна зброя – зброя, призначена для вирішення бойових і оперативно-службових завдань. Дана зброя перебуває на озброєнні армії та інших воєнізованих підрозділів. До неї відносяться: арбалети, луки, металеві ножі, ножі з металевими клинками.

Різні моделі арбалетів цілком офіційно (і давно) перебувають на озброєнні численних спецслужб західних країн, а також у деяких елітних підрозділів військ спеціального призначення. Так, в США використовуються моделі «Коммандо», «Беар», «Девастатор» і деякі інші. У Європі (Франція) подібною зброєю оснащені Іноземний легіон (арбалети фірми «Барнетт» і «Беар») і деякі частини спецпризначення інших відомств. Відомо, що в знаменитій

операції «Буря в пустелі» підрозділ «Щури пустелі» використовував ж арбалети «Барнетт» і «Девастатор».

Цивільна метальна зброя – зброя, призначена для полювання та занять спортом.

Мисливська метальна холодна зброя – зброя, призначена для промислового й аматорського полювання на звірів, птахів, добування риби. До неї відносяться: луки та арбалети – з силою натягу тятиви понад 20 кг, рушниця для підводного полювання, бумеранг.

Спортивна метальна зброя – зброя, призначена для занять спортом (проведення змагань та тренувань), а її технічні характеристики визначаються Правилами змагань (арбалети і луки).

До кримінальної метальної холодної зброї відносяться:

- одноцільова зброя, яка є кримінальною з моменту свого виготовлення (сюрикени, стрілки, металеві ножі);

- перероблена з об'єктів господарсько-побутового або виробничого призначення, внаслідок чого їй стали притаманні ознаки і властивості метальної зброї.

Особливу групу складають об'єкти, які конструктивно схожі з метальною зброєю, але до категорії зброї не належать. Сюди відносяться луки та арбалети з силою натягу тятиви до 20 кг, призначені для відпочинку та розваг, а також об'єкти, виконані на основі арбалета або лука і призначені для виконання різних народногосподарських завдань – доставка вантажів, антен, для розмінування вибухових пристроїв, наприклад комплект «Блесна», виготовлений на основі арбалета (див. додатки, рис. 18).

За способом виготовлення метальна зброя поділяється на: промислову, кустарну, саморобну (див. додатки, рис. 6). В основу поділу метальної зброї за способом виготовлення можуть бути віднесені такі ознаки:

- конструктивні особливості;
- матеріали, використані при виготовленні зброї та характер обробки поверхонь деталей і частин зброї;
- наявність, розташування, зміст маркувальних позначень, що знаходяться на зброї.

Кустарна метальна зброя виготовляється майстрами-зброярами в кустарних майстернях, виробничих об'єднаннях з використанням верстатного устаткування. Ця зброя за бойовими якостями,

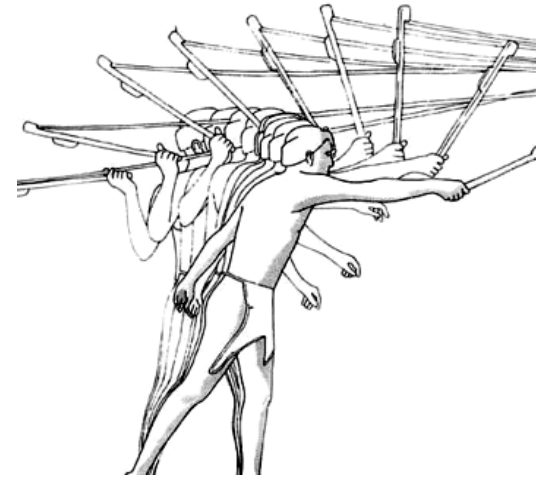


Рис. 11. Дротикометалка.



Рис. 12. Пружинна рушниця.



Рис. 13. Шенбляо.

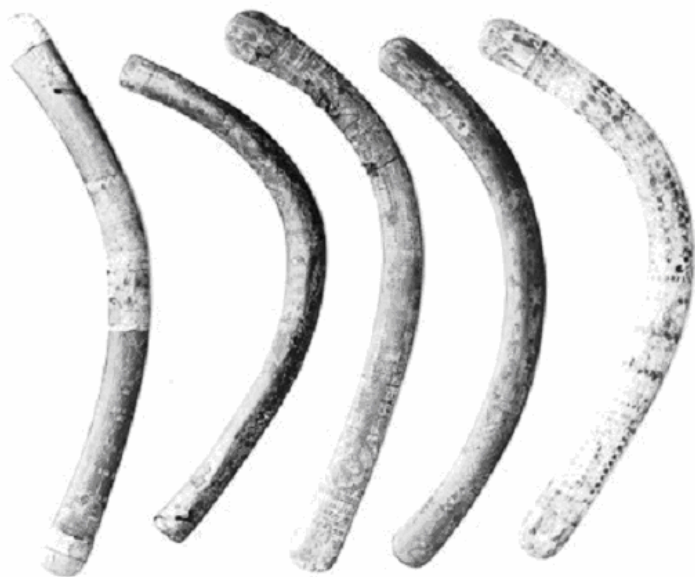


Рис. 9. Види металевих палиць.



Рис. 10. Бумеранг.

зовнішнім виглядом може бути аналогічною до промислової, або й перевершувати її за своїми можливостями. Основною відмінністю є те, що для отримання заданих властивостей, відповідності вимог замовника, можуть використовуватись технології, що недоступні при поточному виробництві. Від цього, в свою чергу, залежить її ціна. На кустарно виготовлену металеву зброю, згідно з вимогами законодавства більшості країн світу, наноситься маркування, що вказує фірмовий знак виробника, місце виготовлення.

Саморобна металеві зброя, виготовляється окремими особами, які не є майстрами-зброярами, мають доступ до металообробних верстатів та іншого обладнання. Ця зброя може конструюватися з певним наслідуванням зразкам відомих виробників. Водночас, вона може бути і довільної, оригінальної конструкції і форми, залежно від схильностей і професійних навичок виготовлювача. Використання для виготовлення металеві зброї високоякісних металів, різних синтетичних матеріалів, що мають необхідну міцність, їх подальша обробка (поліровка, хромування або нікелювання) дозволяють виготовити саморобну металеву зброю, близьку за своїми якостями до зброї промислового виробництва.

Саморобна холодна металеві зброя поділяється на:

- повністю саморобну;
- виготовлену з використанням деталей, частин промислової зброї, наприклад корпус луку – заводського виготовлення, а тятиву виготовлена саморобним способом з нетипового матеріалу;
- виготовлену з об'єктів, які не є зброєю, наприклад сюрикени виготовляються з такого об'єкту промислового призначення, як фреза, шляхом зміни її ріжучої частини за подібністю уражуючих елементів сюрикени.

За будовою уражаючої частини і способом дії металеву холодну зброю можна поділити на п'ять груп:

- клинкова;
- дискова;
- голчаста;
- ударна;
- комбінована.

Для **клинкової металеві холодної зброї** характерне те, що уражуюча частина зброї або снаряда виконана конструктивно у вигляді клинка. Залежно від різновиду металеві зброї конструкція, розміри, форма уражаючої частини можуть бути різними.

Будова уражаючої частини клинкової зброї зумовлює і спосіб її дії на ціль – це нанесення колючих, різаних, рублячих тілесних ушкоджень.

За способом утримання в руці і управління клинкова метальна холодна зброя може поділятися на три групи:

- з руків'ям;
- з ратищем;
- без руків'я і ратища, але конструктивно дозволяє безпечно утримувати її в руці певними прийомами при підготовці до метання і метанні.

До підгрупи **метальної холодної зброї з руків'ям** варто відносити деякі різновиди металевих ножів і кинджалів, а також різновид метальної сокири – томагавка.

До **метальної зброї з ратищем** відносяться дротики, металеві списи. Ратище дозволяє утримувати зброю рукою для проведення метання. На одному кінці ратища, як правило, кріпиться наконечник, що виконує роль уражаючої частини зброї.

Метальна зброя без ратища і руків'я має конструкцію, форму, розміри якої дозволяють утримувати зброю в руці для проведення кидків. До такої зброї відносяться: сюрикени, бумеранги, стрілки, а також деякі різновиди металевих ножів, що не мають руків'я.

Варто зазначити, що вся клинкова метальна холодна зброя відноситься до короткоклінкової, оскільки довжина її уражаючої частини не перевищує 400 мм.

Дискова метальна холодна зброя – це зброя конструктивно виконана у формі диска або кільця з ріжучими гострими краями. До неї варто відносити таку зброю, як бойові кільця, кола, а також чакра (див. додатки, рис. 17).

До **голчастої метальної холодної зброї** належать металеві стрілки, що мають у поперечному перерізі круглу або багатокутну форми, з одно- або двосторонньою голчастою заточкою уражаючої частини (бойового кінця). Істотна їх відмінність від клинкової метальної зброї полягає у відсутності руків'я і лез (див. додатки, рис. 20).

Неклинкова (ударна) метальна холодна зброя призначена для розтрощення м'яких тканин та роздроблення кісток. Ушкодження наносяться певною частиною зброї, наприклад одним з кінців зброї або снарядом. Для метальної холодної зброї даної



Рис. 6. Саморобний арбалет.



Рис. 7. Метальний спис.



Рис. 8. Метальний дротик.



Рис. 4. Види сюрикенів.



Рис. 5. Метальні ножі.

підгрупи характерні такі ознаки:

- наявність спеціальної ударної частини або поверхні;
- міцність матеріалу і всієї конструкції, що дозволяє наносити удари значної сили.

Неклинкова або ударна метальна холодна зброя, в залежності від способу утримання та управління, відноситься до зброї жорстко фіксованої конструкції. До неї варто відносити: бумеранг, металеву палицю (див. додатки, рис. 9-10).

Комбінована метальна холодна зброя – це зброя, що поєднує в собі властивості різних видів зброї або підвидів одного виду:

- комбінована метальна і клинкова (ударна) холодна зброя. До неї можна віднести металеві палиці, деякі різновиди металевих ножів з руків'ями, також до неї відноситься метальна зброя проміжної групи;
- комбінована вогнепальна та метальна зброя, наприклад арбалет в поєднанні з різними вогнепальними системами;
- метальна холодна зброя з комбінованими принципами уражаючої дії, наприклад метальна сокира з елементами рубляче-ріжучої і ударно-дробильної дії.

Особливе місце займає **метальна зброя проміжної групи**. Дана зброя конструктивно виконується з підвісом – гнучким з'єднувальним елементом між руків'ям і ударною (уражуючою) частиною і подібна за конструкцією з такими різновидами неклинкової холодної зброї, що мають гнучкий підвіс і ударний вантаж (концентровану масу), як бойовий бич і бойовий батіг. Метальна зброя проміжної групи, на відміну від даних різновидів холодної зброї, має велику довжину гнучкого підвісу – від 2 до 10 м.

Високоєфективне застосування даного різновиду зброї вимагає спеціального навчання і тривалого тренування. Ударні елементи мають різну конструкцію, форму і розміри, а також різну будову уражаючої частини металевих елементів, наприклад наявність декількох бойових виступів, за рахунок чого збільшується уражаючий ефект зброї.

Цю зброю можна вважати багатоцільовою, оскільки вона дозволяє здійснювати напад і захист не тільки шляхом нанесення ударів, а й удушення супротивника, ущемлення його кінцівок, зв'язування. Залежно від будови уражуючої частини вона може бути як ударно-дробильної дії, так і призначена для нанесення колотих, різаних і рублячих ушкоджень.

За способом утримання і застосування зброя цього різновиду відноситься до комбінованої, оскільки ураження цілі здійснюється як метанням уражаючого елемента в ціль, так і нанесенням ударів при триманні в руках.

Однією з підстав, яка може бути покладена в основу класифікації металевих зброї, є відповідність зброї стандартам або технічним умовам.

Серед великого різноманіття конструкцій арбалетів і луків виділяють такі їх види: бойовий, спеціальний, спортивний, мисливський, для відпочинку і розваг.

До нестандартної необхідно відносити металеву холодну зброю, виготовлену з відхиленнями від вимог існуючих стандартів. Це зброя, виготовлена кустарним або саморобним способом, а також перероблена. До нестандартної варто відносити зброю, яка не відповідає історично сформованим видам і зразкам, що характеризується значною різноманітністю, а іноді й оригінальністю конструкції.

За місцем виготовлення металеву холодну зброю можна поділити на дві групи:

- вітчизняну;
- іноземну.

У середині цих груп, з урахуванням національних особливостей і традицій окремих народів, що виражаються в специфіці конструкції, використовуваних матеріалів, розмірів і зовнішнього оформлення, металеві зброї можуть поділятися на підгрупи. Як показує практика, основна кількість такого виду металевих холодної зброї, як арбалети, завозиться в нашу країну з-за кордону. Це арбалети американської фірми «Barnett»: «Commando», «Demon», «Delta Storm», «Devastator», «Panzer II», «Wildcat II», «Trident», фірми «Bear» – «Lightning Strike», а також фірми «Хортон». Виробниками спортивних луків є такі фірми, як «Хойт» (США), «Ямаха» (Японія).

За принципом уражаючої дії металеві холодні зброї можуть бути поділені на:

- ударно-дробильну (праща, бумеранг, металеві палиці);
- колючу (металеві стрілки, деякі різновиди сюрикенів, що мають лез, арбалети, луки, рушниці для підводного полювання, дротики);
- колюче-ріжучу (різновиди дротиків з ланцетоподібними



Рис. 3. Лук і стріли.



Рис. 4. Пружинний ніж з металевим клинком.

ДОДАТОК Д ТИПИ МЕТАЛЬНОЇ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ



Рис. 1. Праща.



Рис. 2. Багатозарядний арбалет.

наконечниками, деякі різновиди сюрикенів, бойові виступи (пелюстки) яких мають вістря (бойовий кінець) і ріжучі кромки (леза);

- рубляче-ріжучу (метальні сокири);
- ріжучу (бойовий диск чакра).

Особливий підрозділ в класифікації метальної холодної зброї становить замаскована зброя. Ця зброя, замаскована, як правило, під господарсько-побутові предмети. Зразком такої зброї може бути сюрикени у вигляді пряжки поясного ремня.

Запропонована класифікація метальної холодної зброї охоплює, на наш погляд, всі різновиди метальної холодної зброї, які зустрічаються в практиці, що, в свою чергу, сприятиме успішному виділенню метальної зброї з кола інших об'єктів матеріального світу, інших видів зброї та може забезпечити більш об'єктивний підхід до їх оцінки в процесі експертного дослідження.

3. КОНСТРУКТИВНІ РІЗНОВИДИ ПРОСТИХ МЕТАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ)

Одним із різновидів метальної холодної зброї, призначеної для ураження цілі на відстані за допомогою м'язової сили людини, є сюрикени. **Сюрикен** – це металева плоска метальна зброя складної багатокутної або зіркоподібної форми з гостро заточеними краями, часто із стабілізуючим отвором в центрі (див. додатки, рис. 4).

Джерелом енергії, що використовується для метання сюрикена, є м'язова сила людини. За будовою уражаючої частини він відноситься до колючої та колюче-ріжучої клинкової метальної холодної зброї, що має уражаючі елементи – бойові виступи (пелюстки) з бойовими кінцями (вістрями клинків) і, в більшості різновидів, ріжучі кромки (леза клинків пелюстків).

Сюрикен складається з таких складових частин та елементів:

- бази (тіла) сюрикена;
- бойових виступів (пелюстків).

Пелюстки повинні мати бойові кінці (вістря клинків), леза клинків, за допомогою яких забезпечується безпосереднє ураження цілі.

Форма, розміри та вага сюрикенів можуть бути різними.

Додаткове збільшення уражаючих властивостей досягається шляхом варіації розмірів та видів пелюстків сюрикена.

Виготовлення сюрикенів, за рахунок простоти конструкції, не вимагає спеціальних навичок. Зручні вони також для прихованого носіння і несподіваного застосування.

Обертання сюрикена в польоті і наявність множинних ріжучих граней сприяють нанесенню суттєвих ушкоджень. Стійкість сюрикена в польоті обумовлена його обертанням. Чим більша швидкість обертання сюрикена, тим довше зберігається стабільність його польоту. Дальність польоту сюрикена залежить від величини м'язової енергії, використаної для його кидка.

У бойових мистецтвах сюрикени найчастіше використовуються обіймами по 5-10 шт. у кожній, що підвищує ефективність їх застосування для ураження цілі. При такому способі застосування сюрикени більш щільно покривають певну площу, що збільшує ймовірність ураження.

ДОДАТОК Г РЕЄСТР МЕТОДИК ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ (ВИТЯГ)

№ з/п	Ресстраційний код	Вид експертизи	Назва методики	Найменування розробника (спеціалізована установа, інші)	Рік створення методики	Дата прийняття рішення про державну ресстрацію
79	4.5.01	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Методика дослідження холодної зброї	ВШ МВС	1961	06.02.2009
80	4.5.02	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Методика дослідження саморобної холодної зброї	ВНДІСЕ	1973	06.02.2009
81	4.5.03	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Криміналістичне дослідження деяких видів холодної зброї народів Сходу	ВНДІ МВС	1974	06.02.2009
82	4.5.04	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Методика криміналістичної оцінки холодної зброї	Томський університет	1976	06.02.2009
83	4.5.05	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та побутових ножів	ВНДІСЕ	1978	06.02.2009
84	4.5.06	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Криміналістичне дослідження холодної зброї	Барнаул, Алтайський Державний університет	1987	06.02.2009
85	4.5.07	4. Трасологічна експертиза 4.5. Дослідження холодної зброї	Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: методичний посібник	Київський НДІСЕ Міністерства юстиції України	1999	06.02.2009

8	Матеріалів, речовин та виробів	8.11	Дослідження речовин хімічних виробництв та спеціальних хімічних речовин
		8.12	Дослідження харчових продуктів
		8.13	Дослідження сильнодіючих і отруйних речовин
9	Біологічна	9.1	Дослідження об'єктів рослинного походження
		9.2	Дослідження об'єктів тваринного походження
		9.3	Імунологічні дослідження
		9.4	Цитологічні дослідження
		9.5	Молекулярно-генетичні дослідження
		9.6.	Дослідження волосся
		9.7	Одорологічні дослідження

Наступним різновидом зброї, що метається за допомогою м'язової сили людини, є **метальні ножі** (див. додатки, рис. 5). При їх використанні ураження цілі здійснюється вістрям (бойовим кінцем) і лезами клинка.

Метальні ножі, в більшості своїй, конструктивно аналогічні ножам і кинджалам, що належать до різновидів холодної зброї, проте за певними ознаками відрізняються від них і мають низку властивостей, притаманних даному різновиду метальної зброї, а саме вони мають:

- загальну довжину не менше як 200 мм;
- товщину клинка не менше за 2,6 мм;
- вагу ножа не менше за 100 г;

– добре збалансовані клинок і руків'я, причому клинок найчастіше важче руків'я. Необхідне балансування досягається як за рахунок співвідношення ваги клинка і руків'я, центр ваги зміщений у бік вістря;

– у деяких випадках не мають вираженого руків'я, а ним є хвостовик, умовно відокремлений від нього шийкою, яка може бути різної форми і розмірів.

Форма клинків металних ножів може бути різною. За особливостями конструкції бойові метальні ножі поділяються на ножі:

- з однолезовими клинками ножового типу;
- з дволезовими клинками кинджального типу;
- з клинками, які мають двохлезовий бойовий кінець довжиною до 40 мм.

Найбільш поширена клиноподібна форма, проте не виключені і традиційні для ножів форми клинків. Вістря клинка металного ножа може мати стрілоподібне закінчення. У тильній торцевій частині руків'я металного ножа іноді розташовується кільце або наскрізний отвір для кріплення темляка.

Метальні ножі з клинками кинджального типу характеризуються такими конструктивними особливостями:

- наявністю двох лез, які сходяться під кутом, утворюючи вістря (бойовий кінець);
- симетрією клинка щодо його поздовжньої осі;
- наявністю, як правило, ребер жорсткості або дол.

Заточення лез, у більшості, закінчується біля осьової лінії клинка. Ширина клинка може бути різною, залежно від його форми

і загальної конструкції ножа.

Руків'я металевих ножів, як правило, плоскої форми і становлять з клинком одне ціле.

Форма клинка в металевих ножів завжди пряма, на відміну від ножів і кинджалів, що відносяться до категорії неметалевої клинкової холодної зброї.

Конструкція металевих ножів може бути двох видів: одні мають клинок і руків'я, інші не мають руків'я і призначені для ураження цілі тільки метанням за допомогою м'язової сили людини.

Більшість металевих ножів не мають обмежувача, що забезпечує безпеку при нанесенні ударів.

Незважаючи на різноманіття варіантів конструкції розмірів і форм клинка і руків'я, наявності або відсутності утику, усі металеві ножі повинні відповідати таким вимогам, як зручність при метанні рукою і можливості ураження цілі на певній відстані.

Іншим різновидом металевої зброї є **бумеранг** – бойова і мисливська зброя, що у минулому дістала поширення в Стародавньому Єгипті, Південній Індії, Південно-Східній Азії, Мексиці, у багатьох австралійських племен. Бумеранг – це металева неклінкова холодна зброя ударно-дробильної дії, що виготовляється з твердого матеріалу і має вигнуту форму, яка забезпечує політ за відомою траєкторією (див. додатки, рис. 10).

Ураження цілі досягається при ударі площиною бумеранга або одним з двох його кінців, тому матеріал, з якого виготовлений бумеранг, повинен мати міцність і твердість. Метання бумеранга у напрямку цілі здійснюється рукою хватом за один з його кінців.

У даний час бумеранг застосовується як мисливська зброя австралійськими аборигенами а також як спортивний снаряд, що не виключає його застосування для ураження людини.

Дротик – один з найдавніших видів ратищної металевої холодної зброї у вигляді короткого металевих спису з наконечником (див. додатки, рис. 8). Дротики з наконечниками з каменю та кістки служили бойовою і мисливською зброєю ще в епоху палеоліту. У різних народів і в різних країнах дротик відомий як бойова і мисливська зброя під різними назвами.

Для збільшення дальності кидка дротика застосовують різні пристрої і пристосування. Найпростішим пристосуванням є дротикометалка (див. додатки, рис. 11). Вона являє собою кістяний або дерев'яний брусок довжиною від 300 до 1000 мм з упором для

4.	Трасологічна	4.4	Дослідження ідентифікаційних номерів та рельєфних знаків
		4.5	Дослідження холодної зброї
		4.6	Дактилоскопичні дослідження
5	Вибухотехнічна	5.1	Дослідження вибухових речовин, продуктів вибуху та пострілу
		5.2	Дослідження вибухових пристроїв, слідів та обставин вибуху
		5.4	Дослідження обставин і механізму техногенних вибухів
6	Фототехнічна, портретна та голографічних зображень	6.1	Дослідження фотозображень та технічних засобів їх виготовлення
		6.2	Ідентифікація особи за ознаками зовнішності за матеріальними зображеннями
7	Відео-, звукозапису	7.1	Технічне дослідження матеріалів та засобів відео-, звукозапису
		7.2	Дослідження диктора за фізичними параметрами усного мовлення, акустичних сигналів та середовищ
		7.3	Лінгвістичне дослідження усного мовлення
8	Матеріалів, речовин та виробів	8.1	Дослідження лакофарбових матеріалів і покриттів
		8.2	Дослідження полімерних матеріалів і виробів з них
		8.3	Дослідження волокнистих матеріалів і виробів з них
		8.4	Дослідження нафтопродуктів і пально-мастильних матеріалів
		8.5	Дослідження скла, кераміки та виробів з них
		8.6	Дослідження наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів
		8.7	Дослідження спиртотримісних сумішей
		8.8	Дослідження ґрунтів
		8.9	Дослідження металів і сплавів
		8.10	Дослідження наявності шкідливих речовин у навколишньому середовищі

ДОДАТОК В

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ВИДІВ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТА ЕКСПЕРТНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Додаток 1
до Положення
про Експертно-кваліфікаційну комісію
МВС України та атестацію судових
експертів Експертної служби
МВС України

ПЕРЕЛІК

основних видів судової експертизи та експертних спеціальностей, за якими присвоюється кваліфікація судового експерта працівникам Експертної служби МВС України (витяг)

Клас експертизи			
№ з/п	Види та підвиди судових експертиз	Індекси експертних спеціальностей	Види експертних спеціальностей
І. Криміналістична експертиза			
1	Почеркознавча і авторознавча	1.1	Дослідження почерку і підписів
		1.2	Дослідження писемного мовлення
2	Технічна експертиза документів	2.1	Дослідження реквізитів документів
		2.2	Дослідження матеріалів документів
		2.3	Дослідження друкарських форм та інших засобів виготовлення документів
3	Балістична	3.1	Дослідження вогнепальної зброї та слідів її складових деталей
		3.2	Дослідження боєприпасів і слідів пострілу
		3.3	Дослідження ситуативних обставин пострілу
4	Трасологічна	4.1	Дослідження слідів людини та слідів тварини
		4.2	Дослідження знарядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами
		4.3	Криміналістичне дослідження транспортних засобів

держака дротика і рукояткою, що має поглиблення для пальців руки.

Грецькі і римські дротики забезпечувалися петлею, яка прикріплювалася до середини ратища або в точці рівноваги дротика. Дана петля виготовлялася зі шкіри і називалася «аментум». Положення аментума залежало від ваги наконечника дротика. Аментум нерідко складався з двох зв'язаних вузлом ремнів, для того щоб можна було за потреби збільшити або зменшити його довжину. При метанні дротика в дужку ремня – «аментума» просовувався вказівний або вказівний і безіменний пальці разом, і дротик, кинутий у такий спосіб, досягав цілі на відстані до 80 м.

До металюної зброї проміжної групи відноситься **праща** (див. додатки, рис. 1). У словнику праща визначається як стародавня ручна бойова зброя для метання каменів. У Військовій Енциклопедії праща визначається як «вид металюної зброї, що являє собою ремінь зі шкіри, вовни або рослинних волокон з розширеною середньою частиною і петлею на одному кінці, що надягається на кисть руки пращника або на дерев'яну рукоятку. Класичний тип пращі являє собою петлю, зроблену зі шкіри, тканини з розширеною середньою частиною, в яку вкладається снаряд – камінь овальної форми, металева кулька. Один кінець петлі закріплювали на руці (просмикували долоню або вказівний палець в спеціально вирізаний отвір), а інший кінець затискали в кулаку.

При метанні снаряда пращник обертав «заряджену» пращу над головою, поступово підсилюючи кругові обертання, і в момент найбільш сильного маху випускав вільний кінець пращі. Звільнений снаряд летів з великою швидкістю і уражав ціль на відстані до 100 м.

З появою арбалетів і луків праща поступово втратила своє військоове значення і залишилася зброєю мисливців.

4. КОНСТРУКТИВНІ РІЗНОВИДИ МЕХАНІЧНИХ МЕТАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ)

Висновок експерта від 11.01.2014 № 01

стор. 10 з 10

Продовження додатка 1

Серед різновидів металюної холодної зброї, в якій для ураження цілі використовується снаряд, виділяють такі: лук, арбалет, рушниця для підводного полювання.

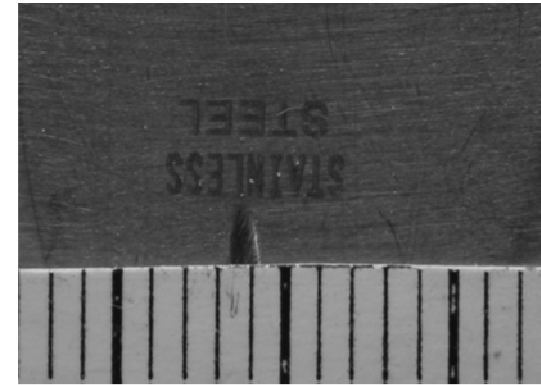
Лук – це ручна зброя для метання стріла, що застосовувалося в бойових діях і на полюванні майже всіма племенами і народами з глибокої давнини. В Методиці дається інше визначення лука як металюної зброї, що призначена для метання стріла і складається із кибіті та тятиви (див. додатки, рис. 3).

Перші зразки луків являли собою дерев'яну палицю, зігнуту в дугу, кінці якої стягувала тятива.

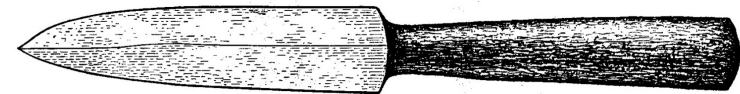
Кожен народ створював зразки луків та стріла залежно від наявного у нього матеріалу та рівня технічного розвитку. Прості за конструкцією луки були у африканців, американських тубільців. Такі луки існують до теперішнього часу у деяких народностей, відрізняючись матеріалом, що застосовується при їх виготовленні, і розмірами. У індіанців племені «Сіріона» луки досягають більше двох метрів довжини, луки індіанців «Чако» менші за розміром та менш ретельно оброблені. Тятива таких луків виготовляється з рослинних волокон, сухожилів, вузьких смужок шкіри.

Різні типи луків виготовлялися з різних порід дерев. Далекосхідні народи для виготовлення луків вживали деревину ясена та берези, айни для виготовлення луків використовували смереку. Англійські луки виготовлялися з цілісного шматка таких дерев, як клен і тис. Довжина такого лука досягала двох метрів, тятива була прядивна або шовкова. На Сахаліні айни застосовували також довгі, майже в ріст людини луки.

Кроком вперед було створення луків не з одного, а з декількох сортів деревини (композитних), які навіть при менших розмірах мали значно кращі бойові якості. У такому луці центральна поздовжня пластина служить пружним елементом, і для її виготовлення, наприклад, використовується бамбук, а по краях із зовнішньої і внутрішньої сторони лука прокладаються пластини з більш інертних шарів деревини, які потовщуються до центру. Волокна в бічних пластинах розташовуються поперек напрямку



Ілюстрація 1.6 – Маркування на основі клинка предмета, наданого на дослідження.



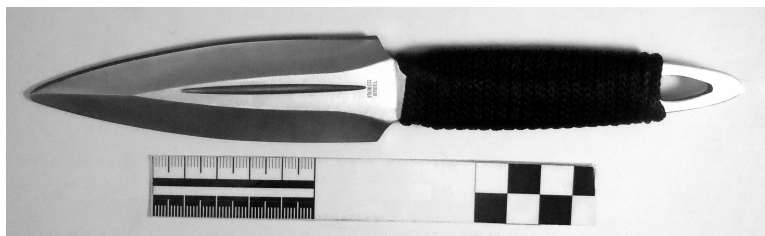
Ілюстрація 1.7 – Зображення аналогу у довідковій літературі.

Судовий експерт

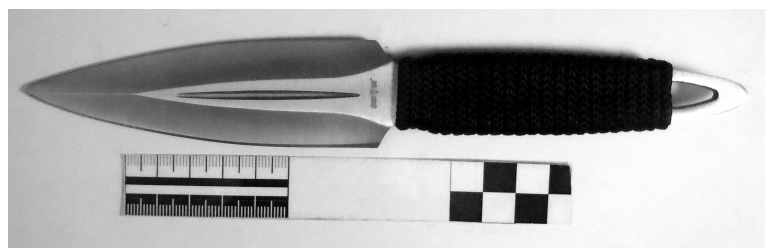
підпис

І.п.Б. Прізвище

Продовження додатка 1



Ілюстрація 1.3 – Зображення предмета, наданого на дослідження (ліва сторона).



Ілюстрація 1.4 – Зображення предмета, наданого на дослідження (права сторона).



Ілюстрація 1.5 – Маркування на основі клинка предмета, наданого на дослідження.

згинання, що забезпечує луку більшу міцність і подовжує термін служби.

Складові частини лука склеюються між собою, обмотуються різними рослинними матеріалами (пальмове лико, ліани), і після сушіння лук готовий до використання.

Робилися луки також із двох шматків деревини, з'єднаних посередині під певним кутом. Сила бою з такого лука залежала від його величини і міцності центральної частини.

Найбільш досконалим вважався азіатський складений лук, зроблений зі смуг деревини, рогів, сухожил'я і характеризувався більшою живучістю, силою, невеликими розмірами, меншою вагою. До складових (складених) луків відносилися також давньоруський і скіфський. Подібні луки були у монголів, китайців і в стародавньому Єгипті. В останні століття до нашої ери в євразійських степах поширився більш потужний лук гунського типу, характерною особливістю якого були кістяні накладки. Історики вважають, що складені луки існували за 2000 років до нашого літочислення. При виготовленні азіатського складеного лука шари рогу, варених жил і деревини склеювалися під потужним пресом, після чого оброблений лук піддавався спеціальному просушуванню. Для захисту від вогкості лук обтягували берестом, тонкою шкірою або пергаментом, проклеювали клеєм і покривали лаком.

Класифікація луків.

- за видом – прості і складені;
- за формою виготовлення – прямі, вигнуті (відкриті, стиснуті, закриті, глибокі);
- за матеріалом виготовлення – дерев'яні, металеві, склопластикові, комбіновані склопластикові;
- за розташуванням стріли щодо поздовжньої осі – центральні, периферійні;
- за конструкцією – суцільні, розбірні, блочні (компаунд);
- за призначенням – для стрільби по мішенях, для стрільби на дальність, для полювання, для рибного лову, для відпочинку і розваг.

1. Види луків:

1.1. Лук простий – гнучка дерев'яна (або з іншого матеріалу) палиця (деревина), зігнута в дугу, кінці якої стягнуті тягивою.

1.2. Лук складений – складається з основи (деревина або інший

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

матеріал), посилений сухожиллями із зовнішнього і роговими пластинами з внутрішнього боку, або виготовлений з різних матеріалів (деревина, скловуглепластик, металомангнієві сплави тощо).

2. Форми луків:

2.1. Лук прямий – роги лука прямі.

2.2. Лук вигнутий – роги лука зігнуті у зворотний бік від стрільця, за видом вигину поділяються на луки: відкриті; стиснуті; закриті; глибокі.

3. Поділ за матеріалом виготовлення:

3.1. Лук дерев'яний – роги і руків'я виготовлені з деревини.

3.2. Лук металевий – роги, руків'я виготовлені з одного металу або різного (сталь, сплав з легких металів).

3.3. Лук склопластиковий – виготовлений з направлених в один бік склониток.

3.4. Лук комбінований склопластиковий – роги виготовлені з набору пластин деревини, склопластику або вуглепластику. Руків'я виготовляється з деревини, метало-магнію, пластика.

4. Поділ луків за розміщенням стріли щодо поздовжньої осі:

4.1. Лук центральний – вісь стріли проходить крізь подовжню вісь симетрії лука.

4.2. Лук периферійний – вісь стріли проходить збоку подовжньої осі лука.

5. Поділ за конструкцією виготовлення:

5.1. Лук суцільний – роги виконані спільно з руків'ям лука.

5.2. Лук розбірний – роги виконані окремо від руків'я.

5.3. Лук блоковий (компаунд) – конструкція лука передбачає використання системи блоків і тросів при натягу тятиви, що призводить до зміни сили натягу.

6. Поділ за способом застосування:

6.1. Лук для стрільби по мішенях – використовується на змаганнях на різних дистанціях і польовій стрільбі.

6.2. Лук для стрільби на дальність – луки використовуються з певною силою натягу.

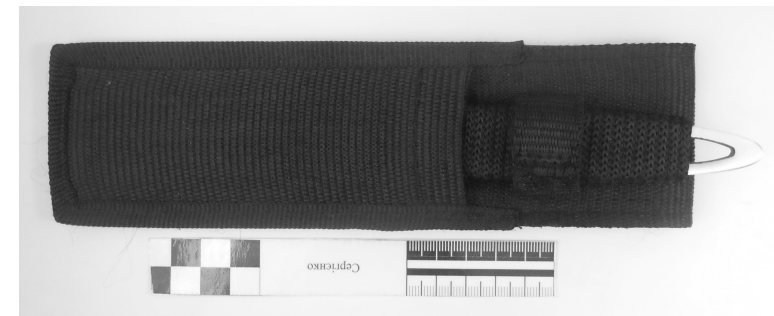
6.3. Лук для полювання – лук має спеціальний пристрій для кріплення сагайдаку (рос. Калчана) для стріл на руків'ї і стріл із спеціальним наконечником.

6.4. Лук для рибного лову – на луках встановлюється катушка для шнура, прикріпленого до стріли, стріла має знімний

ІЛЮСТРАТИВНА ТАБЛИЦЯ



Ілюстрація 1.1 – Упаковка наданого на дослідження предмета, схожого на ніж.



Ілюстрація 1.2 – Чохол з наданим на дослідження предметом.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Ніж, чохол, у якому об'єкт надійшов на дослідження, упаковані в спеціальний пакет Експертної служби МВС України № 24685, на обох боках якого нанесені написи «Висновок експерта №1 від 11.01.2014», та повернуті ініціаторові проведення судової експертизи разом з висновком експерта.

До висновку експерта додається ілюстративна таблиця на 3-х аркушах.

ВИСНОВКИ

1. Наданий на експертизу предмет, вилучений під час обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 є металевим ножом, різновидом клинкової холодної зброї.

2. Наданий на експертизу предмет, вилучений під час обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 виготовлений промисловим способом за типом металевих холодної зброї колючо-ріжучої дії.

Судовий експерт

підпис

І.Л.Б. Прізвище

наконечник певної форми.

7. Лук для стрільби Ачері-біатлон – спортивний лук має обмеження за силою – не більше 35 фунтів – 15,85 кг., і не має виступаючих деталей (приціл, стабілізатор) не більш 5 см від вищої точки на луці.

8. Лук для відпочинку та розваг – лук має невелику силу натягу і призначений для активного відпочинку, розваг, проведення дозвілля.

9. Колекційний лук – лук, макет його, зразок призначений для колекціонування в музеях, домашніх колекціях тощо.

Частини лука

У зв'язку з тим, що комплектність спортивного лука відповідає вимогам за складом будь-яких луків, наводяться терміни та визначення останнього.

1. Спортивний лук: за видом – складений, за формою виготовлення – вигнутий-глибокий, за матеріалом виготовлення – комбінований склопластиковий, за розміщенням стріли щодо осі – центральний, за конструкцією виготовлення – розбірний, за способом застосування – для стрільби по мішенях, для стрільби на дальність, для рибного лову й полювання.

2. Комплектність спортивного лука: руків'я, роги (верхній, нижній), тятива, приціл, стабілізатор, боковина (плунжер), клікер, поличка, накладка, стріли.

3. Руків'я – центральна частина, що служить для тримання лука, кріплення рiг розбірного лука, прицілу, стабілізаторів, полички, боковини, клікера.

3.1. Прицільне вікно – виріз в руків'ї лука для прицілювання.

3.2. Пристрій для кріплення рiг – кінцеві частини руків'я, що мають пристосування для кріплення і регулювання верхнього і нижнього рогів.

3.3. Точка упору – місце хвата лука рукою.

4. Ріг – частина лука, розташована вище або нижче руків'я, служить для створення зусилля і передачі руху стріли через тятиву: пружний елемент лука (арбалета), що накопичує енергію при вигині для метання стріли.

4.1. Зовнішня сторона рогу – поверхня рогу, звернена в бік цілі.

4.2. Внутрішня сторона рогу – поверхня рогу, звернена до стрілка.

5. Тятива – замикаючий елемент луку у вигляді мотузки, струни

чи тросу, за рахунок натягування якого лук набуває енергію, що передається стрілі під час пострілу.

5.1. Тягива технічна – система з тросів, блоків, що використовується для попереднього вигину рiг.

5.2. Петля тятиви – кiнець тятиви, виконаний у вигляді кільця, що одягається на рiг.

5.3. Запобiжна обмотка – запобiжне покриття тятиви від руйнування у вигляді обплетення ниткою.

5.4. Гнiздо тятиви – пристосування на тятиві для стріли.

5.5. Фіксатор – пристосування, яке встановлюється на тятиві для фіксації її положення щодо губ стрілка.

6. Прицiл – пристрій, що служить для наведення лука щодо цiлі.

6.1. Мушка – вiзирний елемент прицiльного пристрою; найбільш віддалений від очей стрілка.

7. Клікер – плоска пружина, закріплена на руків'ї лука, що визначає момент проходження наконечником стріли контрольної позначки, яка показує величину натягу.

8. Накладка – пристосування, встановлене на руків'ї для зручності хвата.

9. Стабілізатор – пристрій для компенсації коливання в момент пострілу, стабілізуючий положення лука.

10. Полка – горизонтальна опора для стріли.

11. Боковинка – бiчна опора для стріли.

12. Плунжер – пристрій, що регулює бiчне положення стріли щодо лука, і величину сили руху бiчного стрижня під дією пружини, залежно від жорсткості стріли.

Стріла та її частини

Стріли класифікуються за:

– формою виготовлення (циліндричні, конусні, двосторонні конусні, сигароподібні);

– матеріалом виготовлення (дерев'яні, металеві (зі сталі, з металу легких сплавів), склопластикові, вуглепластикові);

– способом застосування (для стрільби по мiшенях, рибного лову, полювання);

– видом наконечників (кулеподібні, конусні, подвійного конуса, рибного лову, полювання);

– застосування оперень;

– застосування хвостовиків.

1. Стріла – металевий снаряд для стрільби з лука чи арбалета.

– дистанція – 5 метрів.

Під час випробування будь-яких пошкоджень предмету (пристрою) не виявлено. Глибина проникнення вістря клинка ножа в матеріал мiшені становила 10-15 мм.

Результати експериментальних випробувань дають можливість зробити висновок про те, що наданий на дослідження ніж відповідає вимогам технічної забезпеченості та має достатні уражуючі властивості.

Таким чином, результати дослідження в цілому дозволяють зробити висновок про те, що наданий на дослідження ніж є металевим ножем, різновидом клинкової холодної зброї та виготовлений промисловим способом за типом металеві холодної зброї колючо-ріжучої дії.

При проведенні експертного дослідження використовувалися такі інформаційні джерела:

1. Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів / МЮ України. МВС України. – К., 2009.

2. Устинов А.И. Холодное оружие и бытовые ножи. – М.: ВНИИСЭ МЮ СССР, 1978.

3. Тихонов Е.Н. Криминалистическая экспертиза холодного оружия: учебное пособие; 2-е изд., доп. и перераб. / Тихонов Е.Н. – Барнаул, 1987.

4. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Кофанова О.С. Криміналістичне дослідження холодної зброї: Конспект лекцій. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 228 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

При проведенні досліджень застосовувалися: лінійка інв. № 12345 (клеймо державної повірки чинне до III кв. 2014 р.), штангенциркуль ШЦ-1 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), рулетка ГОСТ 7502-80 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), мікроскоп МБС-10 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014).

Порівнянням досліджуваного ножа зі зразками клинкової холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, з зображеннями та описами ножів у довідковій літературі (Устинов А.И. Холодное оружие и бытовые ножи. – с. 46), встановлений збіг його загального вигляду та конструкції з аналогічними параметрами ножів металевих, що є різновидом металевих холодної зброї (п. 1.1 додаток №13 Методики) (ілюстрація 1.7 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

При визначенні наявності технічної забезпеченості, відповідно до п. 4 додатку №13 Методики встановлено, що:

- ніж складається з клинка, шийки та руків'я;
- руків'я має отвори для зменшення ваги руків'я та кріплення темляка;
- в ножі відсутні утики.

При визначенні відповідності досліджуваного об'єкта техніко-криміналістичним вимогам, що пред'являються до простої металевих холодної зброї (металевих ножів) відповідно до пункту 3.2. Методики встановлено:

- товщина клинка 2,8 мм, що більше за граничні 2,6 мм;
- загальна довжина ножа 218 мм, що більше за граничні 200 мм;
- вага ножа 115 г, що більше за граничні 100 г.

Відповідно до п. 2.4 Методики [1] достатність уражуючих властивостей предметів (пристроїв) визначається в результаті встановлення можливості неодноразового ураження цілі при використанні предмету (пристрою) визначеним для конкретного типу холодної зброї способом. Для встановлення можливості неодноразового ураження цілі проводились динамічні випробування відповідно до п. 4.7.3 Розділу 4 Методики [1]. Динамічні випробування проводились шляхом кидання в мішень (суха соснова дошка товщиною 50 мм) предмету у спосіб, характерний для даного типу холодної зброї.

Під час випробування:

- кількість кидків – 15;
- сила кидків – максимальна;
- орієнтація площини осі клинка ножа відносно волокон деревини – поперечна;

2. Наконечник стріли – передня частина стріли, вставлена в стрижень.

3. Стрижень стріли – основна частина стріли, в якій кріпляться: наконечник, оперення, хвостовик.

4. Хвостовик стріли – задня частина стріли, що має виріз для з'єднання з тятивою.

5. Конус стрижня – частина стрижня стріли, служить для одягання та закріплення хвостовика.

6. Оперення стріли – частина стріли, що служить для спрямування та стабілізації стріли в польоті.

7. Середина стріли – геометричний центр стріли.

8. Міжцентрова відстань стріли – відстань між геометричним центром стріли і центром ваги її.

9. Довжина стріли – відстань від вістря наконечника до опорної поверхні хвостовика стріли на тятиву.

10. Стріла для лову риби – стріла складається зі знімного наконечника, в стрижні отвір для проходження та кріплення шнура.

11. Стріла для полювання – стріла має спеціальний наконечник, що має різновиди передньої частини.

12. Булліт – різновид стріли арбалета, яка характеризується малим подовженням і відсутністю оперення.

Арбалет – метальна зброя, що призначена для метання стріл, болтів та куль, яка складається з корпусу з спусковим механізмом та луку (див. додатки, рис. 2).

У Військовій Енциклопедії арбалет визначається як метальна зброя у вигляді сталевих лука з дерев'яним ложем і механізмом для натягування тятиви.

Арбалети у військах країн Європи вперше з'явилися у французів, ймовірно тому і винахід арбалета в Європі приписують французам і стверджують, що арбалет – французьке слово, походить від латинського «аркубаліста». А воно, у свою чергу утворене з двох інших слів: «Аркус» – лук і «баліста» – метальна зброя (див. додатки, рис. 19). Греки приписують винахід арбалета своїм співвітчизникам, кажучи, що ще за часів Дмитра Поліоркета (наприкінці 4 століття до нашої ери) їм були відомі катапульти і балісти. У слов'ян арбалет, який отримав назву «самостріл», був відомий набагато раніше, ніж у Західній Європі, у новгородців він був у 931 р. У більшості своїй арбалети служили для метання стріл, рідше – для метання свинцевих куль і каменів. У Західній Європі

камнеметний арбалет мав назву «балістер», для метання металевих куль – «шнепер». Балістер відрізнявся від арбалета тим, що в ців'ї його не було жолобка, воно мало гладку площадку, з якої тятиво скидала снаряд – камінь. В Росії називали самострілом всі різновиди арбалетів, як для метання стріл, так і для метання каменів. Свинцеві кулі, якими стріляли з арбалетів турки-сельджуки і араби, пробивали панцирі лицарів з відстані в 150 кроків. У подальшому арбалети отримали повсюдне визнання. Відмовлятися від них почали лише у XVI ст. з поширенням і вдосконаленням ручної вогнепальної зброї. Втім німецькі ландскнехти використовували арбалети до кінця XVI ст., а британські стрільки воювали ними у 1627 р. Найпростіші зразки арбалетів були у вигляді укороченого лука, укріпленого в дерев'яній ложі, яка мала поздовжній жолобок, куди клався снаряд – коротка стріла. Ложа, як правило, закінчувалася прикладом. Міцна і товста тятиво робилася з жил або пеньки. Тятиву натягнутого лука чіпляли за зарубку в казенній частині арбалета, звідки її виштовхували великим пальцем руки. Натягували тятиву лука руками при упорі ногою в «стремено (скобу)» або за допомогою дерев'яного важеля. У більш досконалих зразках арбалетів для натягування тятиви лука був спеціальний механізм з рухомої рейки і зубчастих коліс з поворотним руків'ям. Коли тятиво лука натягнута, вона утримується в цьому положенні за допомогою спеціального кістяного пристрою з двома зарубками, з яких одна утримує тятиву, а інша запобігає її зриву. Іноді в передній частині ложа арбалета монтувалася пружина, яка тиснула на край стріли в жолобку, внаслідок чого можна було опускати заряджену зброю без страху упустити з неї стрілу. Лук арбалета виготовлявся з цільного шматка деревини або набору дерев'яних пластин, стягнутих жилами, з рогу. Пізніше лук стали робити сталевим, внаслідок чого розміри його виходили при такій самій силі бою набагато менше розмірів дерев'яного цільного лука і надійніше при його експлуатації. У арбалетів були також спусковий механізм і прицільні пристосування: мушка, підйомний приціл з прорізом і навіть діоптр.

Залежно від способу натягування тятиви середньовічні арбалети поділялися на три основні типи. Найбільш простим серед них був той, у якого тятиву натягували за допомогою приставного залізного важеля. У більш потужного арбалета тятиву натягували за

– товщина руків'я – 3,5 мм.

Клинок ножа подібний до кинджального типу, симетричний відносно центральної осі, однолезий, з двосторонньою симетричною заточкою леза, виготовлений з металу сірого кольору, що має магнітні властивості. Обух клинка дугоподібно опуклий. Ребра обуха виражені добре.

3 двох сторін клинка на відстані 40 мм від вістря та 12 мм від основи клинка наявні доли, довжиною 56 мм, найбільшою шириною 2 мм, глибиною 1,5 мм.

Вістря клинка (бойовий кінець) утворене плавним сходженням леза та обуха до центральної осі під кутом 40°. Висота скосу леза клинка становить 18 мм, довжина скосу – 85 мм, висота дуги скосу – 4 мм.

3 метою визначення кута загострення леза були проведені вимірювання, які визначено за формулою:

$$\gamma = 180 \cdot S \div \pi L, \text{ де}$$

γ – кут загострення;

S – товщина клинка у верхній частині лінії загострення ріжучої кромки;

L – ширина лінії загострення ріжучої кромки.

Кут загострення леза клинка складає – 35°.

У основи клинка, на лівій і правій голоміні, наявні маркувальні позначення у вигляді безбарвного рельєфного напису, що читається: «GRAND WAY» та «STAINLESS STEEL» (ілюстрація 1.5, 1.6 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Руків'я довжиною – 110 мм, товщиною – 3,5 мм. Руків'я фігурно обплетене мотузкою чорного кольору діаметром 3,5 мм, і має отвір для кріплення темляка (ілюстрація 1.3., 1.4. ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта). Спинка та черевце руків'я симетричні відносно центральної вісі ножа, плавно сходяться до краю руків'я.

Висока якість обробки ножа, використані матеріали і наявність маркувальних позначень свідчать про те, що даний ніж виготовлений промисловим способом.

При відкритті упаковки встановлено, що в ній знаходиться чохол чорного кольору розміром 215 мм на 60 мм, виготовлений з полімерного матеріалу (тканини) чорного кольору з застібкою липучкою. По краях чохол обшито вузькою каймою чорного кольору. У верхній частині чохла наявна петля-підвіска, розміром 60 мм на 60 мм (ілюстрація 1.2 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

При відкритті чохла встановлено, що в ньому знаходиться предмет, схожий на ніж, що відповідає опису, наведеному в постанові слідчого про призначення судової експертизи (ілюстрація 1.3-1.4 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Оскільки наданий на експертизу предмет конструктивно подібний до ножа, в подальшому він буде називатись «ніж», і його опис буде проводитись із застосуванням термінології, що використовується при описі клинкової холодної зброї та конструктивно подібних до неї предметів господарсько-побутового призначення та їх частин.

З метою встановлення належності наданого на дослідження предмета до холодної зброї визначається наявність у нього сукупності таких ознак: призначеності для ураження цілі та придатності для неодноразового ураження цілі.

Призначеність предмета для ураження цілі визначається за наявністю сукупності конструктивних ознак, які дозволяють віднести його до певного різновиду холодної зброї. До такої сукупності конструктивних ознак відносяться: наявність елементів певного виду, форм та розмірів.

Ніж складається з клинка та руків'я, які складають одне ціле (рисунок 1.3-1.4 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта) та має такі характеристики:

- загальна довжина ножа – 218 мм;
- довжина клинка – 10,8 мм;
- товщина клинка – 2,8 мм;
- ширина клинка (найбільша) – 35,4 мм;
- кут загострення вістря – 40°;
- довжина руків'я – 110 мм;
- вага – 115 г;

допомогою колісно-зубчастого механізму. І нарешті, найбільш далекобійним був арбалет, що мав важіль – блоковий пристрій з двома руків'ями.

У середині минулого століття арбалети знову повернулися. З 50-х рр. в європейських країнах починає активно розвиватися арбалетний спорт. Сучасні спортивні моделі стали зразками для створення бойових арбалетів, які з'явилися на озброєнні військ спеціального призначення.

Арбалет конструктивно може складатися з таких основних частин і механізмів:

- корпус;
- лука з тятивою;
- натяжного механізму арбалета (для натягування тятиви);
- фіксуючого механізму;
- спускового механізму;
- приклада з упором для плеча або руків'я пістолетного типу;
- скоби (упору для ноги) при ручному натягуванні тятиви;
- прицільного пристрою;
- запобіжного пристрою.

Корпус – центральний силовий елемент, до якого кріпляться всі вузли та деталі арбалета. На корпусі розташовується жолоб – направляючий елемент, який є опорою для метального снаряду і задає напрямок руху при пострілі.

У корпусі арбалета виділяють ців'є – частина арбалета, призначена для тримання його при проведенні пострілу. **Ців'є** – передня частина корпусу арбалету.

Кибіть луку – (рос. Древко лука, Основа лука) частина луку дугоподібної форми, що згинається під дією натягнутої тятиви.

Лук арбалета має два роги – пружні елементи, що накопичують енергію для метання снаряда при вигині. У рогу виділяють такі елементи: зовнішній бік рогу – поверхня рогу, звернена в бік цілі, внутрішній бік рогу – поверхня, звернену до стрілка. Кибіть лука може бути цільною або складеною (знімні два окремих роги, які кріпляться до переднього торця корпусу арбалета за допомогою гвинтів або іншим способом).

Натяжний механізм арбалета – частина арбалету, призначена для натягування тятиви за допомогою механічної передачі.

Фіксуючий механізм – механізм, що фіксує тятиву арбалета, готового для здійснення пострілу. Роль фіксуючого пристрою часто

виконує замок. Цю ж функцію може виконувати вилка – частина спускового механізму, яка утримує тятиву у натягнутому положенні.

Спусковий механізм – пристрій арбалету, за допомогою якого здійснюється спуск тятиви.

Приклад – задня частина корпусу арбалету, призначена для утискання у плече при стрільбі. Може виготовлятися з різних матеріалів, мати різну конструкцію і форму. Приклад складається з двох бічних щік з виступом під щоку або без нього, гребеня, потилиці (торця приклада), що утворює в задній частині п'яту, а в передній – носок. Потилиця прикладу може мати пластмасову або гумову накладку – затильник.

Скоба – деталь у передній частині арбалету, призначена для утискання ногою при натягуванні тятиви вручну. Скоба встановлюється в передній частині корпусу.

Запобіжник – пристрій, що виключає можливість пострілу без натискання на спусковий гачок.

На корпусі арбалета може бути **колодка** – вузол для кріплення кібіті лука до передньої частини корпусу.

На арбалеті може бути **стабілізатор** – пристрій, призначений для стабілізації положення арбалета і компенсації коливань в момент пострілу.

Сучасний арбалет, увібравши досягнення нових технологій, значно відрізняється від своїх «предків». Кибіть лука виготовляється із спеціальних сплавів, фігурне дерев'яне або частіше пластмасове ложе має пістолетне руків'я або виступ шийки, нерідко регульований за довжиною приклад, «щоку» для кращого прикладання і зручності прицілювання. Спортивні зразки оснащують штангами з балансувальними пристосуваннями. Ложе спортивних арбалетів, як правило, роблять довгим – для кращого спрямування стріли («болта») і подовження прицільної лінії. Для безпеки металеві дуги іноді закривають пластиковими накладками, ложе посилюють поздовжнім стрижнем. Є моделі арбалетів з кибіттю з композитів (склопластику), пластиковим ложем складної конфігурації. Тятива виготовляється з особливо міцних синтетичних матеріалів. Приклади можуть бути як постійні, так і відкидні.

Стріли, що застосовуються для сучасних арбалетів, мають:

– **тіло стріли** – основна частина стріли, до якої кріпляться її

«02.01.2014 року під час обшуку у помешканні гр. Сидоренка С.С. за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 було виявлено та вилучено предмет, схожий на сюрікен».

На експертизу надано:

1. Предмет, схожий на ніж, вилучений при проведенні обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36.

На вирішення судової експертизи поставлені питання:

1. Чи є предмет, вилучений при проведенні обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36, холодною зброєю?
2. Якщо так, то за типом якої холодної зброї він виготовлений і у який спосіб?

Умови довкілля:

Дата вимірювань 11.01.2014; температура –25°C; відносна вологість повітря 40%; атмосферний тиск 700 мм рт.ст.

При проведенні дослідження використовувалась: Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: методичний посібник. Реєстраційний код 4.5.07. від 06.02.2009 року.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт доставлений на дослідження слідчим Сидоровим С.С., упакованим в спеціальний пакет Експертної служби МВС України №123456, виготовлений з полімерного матеріалу, з розмірами сторін 350 мм на 500 мм із заклеєним клапаном. На пакеті нанесені написи «До висновку експерта №01 від 11.01.2014 у кримінальному провадженні від 09.01.2014 за №1234567890, відкритому за фактом вбивства 01.01.2014 гр. Іваненка І.І.», виконані від руки стійким фарбувальним матеріалом синього кольору та скріплені відбитком круглої печатки «ДНДЕКЦ МВС України відділ експертизи зброї та трасологічної експертизи Для експертиз №4». Упаковка не порушена та забезпечує зберігання об'єкту дослідження й запобігання несанкціонованому доступу до нього (ілюстрація 1.1 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР**

вул. Велика Окружна, 4, м. Київ, 03170,
тел. (044) 237-53-61
dndek@centrmia.gov.ua

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

11.01.2014

м. Вінниця

№ 01

До відділу експертизи зброї та трасологічної експертизи Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України 11.01.2014 при супровідному листі від 10.01.2014 № 001/001 начальника Святошинського РУ ГУМВС України в місті Києві Петрова П.П. надійшла постанова від 10.01.2014 про призначення трасологічної експертизи за спеціальністю 4.5. (дослідження холодної зброї), винесена слідчим Сидоровим С.С. у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 09.01.2014 за №1234567890.

Проведення судової експертизи доручено експертові відділу експертизи зброї та трасологічної експертизи Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України Іванову Івану Івановичу, який має вищу юридичну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення експертиз за експертною спеціальністю 4.5. (дослідження холодної зброї, свідоцтво №0001, видане ЕКК МВС України 20.05.2012, свідоцтво про підтвердження кваліфікації судового експерта №22, видане ЕКК МВС України 20.05.2012), стаж експертної роботи з 2012 року.

Про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків за ст. 384, 385 КК України попереджений.

_____ **І.І. Іванов**

Обставини справи (відомі з постанови слідчого про призначення судової експертизи).

Судовий експерт

підпис

І.І. Прізвище

елементи, має бути міцним, тому у сучасних стріл воно виготовляється з металевих трубок (алюмінієвих, титанових та інших матеріалів);

– **наконечник** (елемент стріли, який закріплюється в її передній частині), який повинен бути з міцного матеріалу, може бути різної форми і розмірів, залежно від його цільового призначення;

– **оперення хвостове** – пристосування на задній частині стріли, призначене для стабілізації її руху у повітрі (елемент стріли, що служить для її стабілізації в польоті) може виготовлятися зі шкіри, деревини і штучних матеріалів, встановлюватися під певним кутом по відношенню одне до одного і тіла стріли.

У задній частині стріла може мати упор, поглиблення для фіксації стріли на тягиві. Довжина і діаметр стріли можуть бути різними.

Довжина стріли лука не повинна бути менше проміжку між кибіттю лука і максимально натягнутою тягивою, а повинна перевищувати цю відстань, але не більше ніж в 1,5 рази. Основа стріли повинна бути міцною, жорсткою і не руйнуватися при зіткненні з відносно м'якою перепорою (деревина, гума).

Одним з різновидів механічних пристроїв, що підпадають під поняття металевих зброї, є **рушниця для підводного полювання**. У криміналістичній літературі майже немає відомостей про конструктивне розмаїття цього виду об'єктів, що істотно ускладнює не тільки їх правильний опис, але в деяких випадках і сам процес дослідження.

Підводна мисливська зброя конструктивно виконується в різних варіантах, що обумовлено вузько спеціальним призначенням конкретних моделей. Промисловістю, в залежності від акумульованого джерела енергії, випускається декілька видів підводних рушниць: з гумовими джгутами, пружинні, пневматичні, порохові.

До металевих зброї відносяться тільки підводні рушниці з гумовими джгутами і пружинні. Рушниці з гумовими джгутами і пружинні є найбільш простими у виготовленні, мають хороші експлуатаційні властивості і застосовуються найчастіше у підводному полюванні, що, однак, не виключає можливості їх застосування правопорушниками для нанесення тяжких тілесних ушкоджень і заподіяння смерті як під водою, так і на відкритому повітрі.

В існуючих конструкціях рушниць з гумовими джгутами (див. додатки, рис. 22) дальність польоту гарпуна у воді, як правило, не перевищує 3-8 м, аналогічна дальність його польоту і в повітряному просторі.

У рушницях з гумовими джгутами для точного орієнтування гарпуна при пострілі замість незначної за довжиною направляючої втулки часто роблять направляючу трубку, яка кріпиться на стволі по всій його довжині.

Підводні рушниці, в яких метання гарпуна проводиться за допомогою пружини, мають більшу (порівняно з рушницями типу «Арбалет») силу бою і підвищену точність (див. додатки, рис. 12). Останнє досягається за рахунок розташування гарпуна всередині пружини, що забезпечує соосність лінії дії сили з віссю гарпуна.

У пружинних рушницях, виготовлених за різними конструктивними схемами, застосовуються пружини стиснення, пружини розтягування або пружини стиснення і розтягування одночасно.

Схему рушниць з пружиною стиснення застосовують для потужних далекобійних рушниць, що мають великий робочий хід пружини і, отже, довгий гарпун.

Схема рушниці з пружиною розтягування дозволяє зменшити довжину зброї. За цією схемою, як правило, виконують підводні пістолети.

Рушниці, побудовані за схемою з двома пружинами (одна стиснення, а інша – розтягування), мають велику потужність бою. Використання всієї внутрішньої порожнини ствола в такій рушниці для розміщення пружин забезпечує йому певні переваги порівняно з рушницями, що мають одну пружину, наприклад збільшення потужності бою при збереженні розмірів. Оскільки взвод двох пружин створює певні труднощі, часто рушниці з двома пружинами мають спеціальний важільний механізм взводу. Так, в одній з конструкцій рушниць з двома пружинами для взводу пружин використовується важіль, пов'язаний з рухомим руків'ям. Важіль дає вигравш у силі приблизно в шість разів, забезпечуючи взвод пружин до зусилля, що дорівнює 95 кг.

Більшість рушниць, як правило, виконується з руків'ями пістолетного типу, розташованими біля задньої частини рушниці. Зустрічаються рушниці і з іншим розташуванням руків'я. Лише окремі рушниці потужних типів конструктивно виконуються з



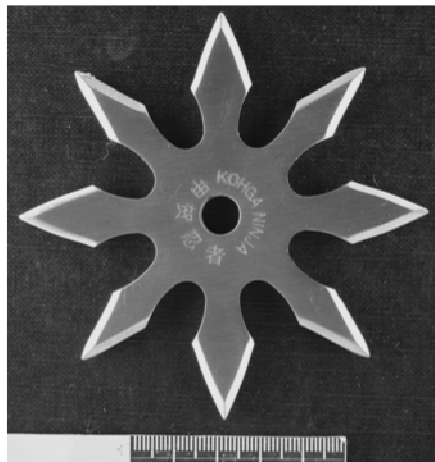
Рисунок 1.7 – Графічне зображення аналога з довідкової-інформаційної літератури.

Судовий експерт

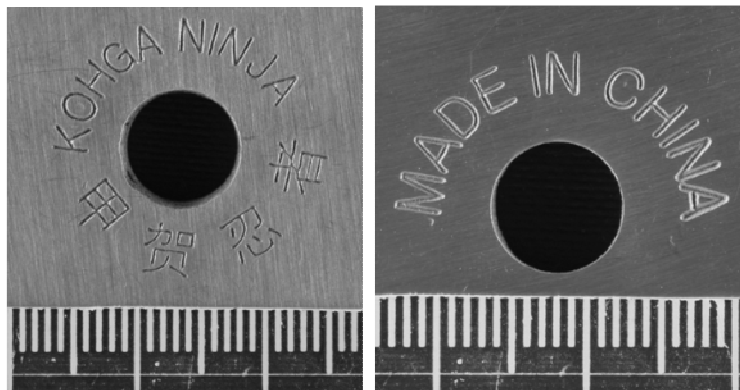
підпис

І.п.Б. Прізвище

Продовження додатка 1



Ілюстрація 1.5 – Зображення сюрикена, що надійшов на дослідження.



Ілюстрація 1.6 – Зображення маркувальних позначок на поверхні бази сюрикена, що надійшов на дослідження.

прикладами.

У рушницях застосовуються різні типи спускових пристроїв, деталі яких роблять з високоякісних сталей з антикорозійним покриттям. Найбільш надійними і безпечними в роботі є спускові пристрої з роздільним виконанням шептала і спускового гачка. Ці пристрої не викликають мимовільного пострілу навіть при значному зношенні деталей.

Гарпуни, що застосовуються для стрільби з підводних рушниць, на одному кінці мають різьблення, на яке кріпиться наконечник, а на іншому – хвостовик з прорізами для зчеплення з тросом гумових джгутів і вирізом під шептало. Прорізи на хвостовику робляться з метою зміни сили натягу джгутів. Наконечники для гарпунів, як правило, роблять змінними і виготовляють з легованої або високовуглецевої сталі. Вони бувають одинарними або виконуються у вигляді тризуба, а також забезпечуються відкидними пелюстками різної форми або насічками на зразок рибальських гачків. Вістря одинарних наконечників можуть мати чотири- або тригранну форму.

Розглядаючи зброю проміжної групи, необхідно відзначити, що в літературі вона також відома як зброя «змінної довжини», яка займає проміжне місце між металюною та іншою холодною зброєю і характеризується тим, що нею можна регулювати дистанцію ведення бою. Ураження цілі даною зброєю можлива на відстані до декількох метрів, що значно перевищує можливість ураження цілі навіть для найбільш довгої ратищної холодної зброї. Особливістю конструкції даної зброї є наявність уражаючої частини (наконечника) і сполучного гнучкого елемента, який прикріплений до наконечника. Роль сполучного елемента виконує мотузка або ланцюг, довжину його можна регулювати, намотуючи мотузку на руку, збираючи в кулак або випускаючи мотузку (ланцюг) на повну довжину.

Конструкція наконечника може бути трьох основних типів:

- для нанесення колючих проникаючих ушкоджень, за допомогою нанесення тичкового удару при кидку наконечника;
- для нанесення ударів, на зразок обушка;
- для нанесення ріжучих та колючих ушкоджень при зачепі живої цілі (якщо наконечник виконаний у вигляді загнутих гачків).

Зброя даного різновиду може легко ховатися в одязі, внаслідок компактності своїй конструкції і розмірів.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Продовження додатка 1

Стандартний варіант використання зброї змінної довжини – це хват однією рукою за наявне руків'я або вільний кінець сполучного гнучкого елемента і маніпуляція уражаючою частиною зброї, що знаходиться в іншій руці. Наприклад, права рука направляє рух, регулює довжину активної бойової частини. Ліва змотує непотрібну в даний момент довжину сполучного гнучкого елемента. Основна техніка роботи такою зброєю – обертання, круги, вісімки і стріляючі удари, тобто метання уражаючої частини на відстань.

Зброя даного різновиду традиційна для Японії, Китаю та країн Південно-Східної Азії.

Найтипівішим видом зброї цієї групи є мотузковий спис – «шенбяо» (див. додатки, рис. 13) Довжина сполучного гнучкого елемента у вигляді мотузки може бути до 5 м. Уражаюча частина виконана у вигляді круглого або такого, що складається з п'яти-семигранного вістря наконечника. Довжина наконечника може бути різною, від 10 до 14 см. На протилежному від вістря кінці мотузки може бути коротке руків'я. Вага шенбяо становить близько 300 г.

Іншим різновидом зброї цієї групи є «тригранна стрілка». Уражаюча частина виконана у вигляді тригранного наконечника з вістрями, вага її складає 360 г. Довжина з'єднувальної мотузки до 10 м. Один кінець мотузки закріплений на руків'ї.

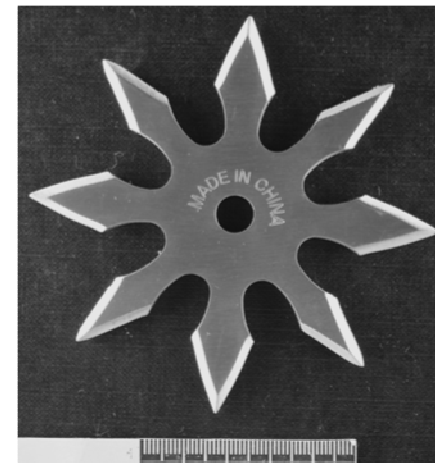
«Мотузкового спис» може мати бойові наконечники з вістрями на обох кінцях гнучкого сполучного елемента. У цьому випадку застосовується варіант обертання обома кінцями одночасно або використання затиснутого в одній руці наконечника з вістрям в ближньому бою як кинджала.

Іншим різновидом зазначеної групи зброї є «літаючий меч» – «фейцзянь» (кит.), що являє собою обоюдогострий прямий кинджал з гардою, розгорнутою убік вістря або руків'я, яка кріпиться до мотузки. Іноді до протилежного кінця мотузки може кріпитися додатковий вантаж, яким також можна наносити удари. У Китаї подібний різновид зброї зустрічається рідше у порівнянні зі звичайними варіантами металевих ножів і стрілок.

Зброєю подібною конструкції є «кекецу-сеге» (кит.), що являє собою кинджал з двома клинками, один клинок прямий, обоюдогострий, інший – гакоподібної форми, загнутий у бік руків'я, що має різну форму і довжину (див. додатки, рис. 14).



Ілюстрація 1.3 – Зображення чохла, в якому сюрикен надійшов на дослідження (зі зворотної сторони).



Ілюстрація 1.4 – Зображення сюрікена, що надійшов на дослідження.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

ІЛЮСТРАТИВНА ТАБЛИЦЯ



Ілюстрація 1.1 – Зображення упаковки, в якій сюрикен надійшов на дослідження.



Ілюстрація 1.2 – Зображення чохла, в якому сюрикен надійшов на дослідження (з ліцевої сторони).

Довжина прямого клинка близько 200 мм. До руків'я кинджала кріпиться мотузка з кінського волоса довжиною 4 м. Протилежний кінець мотузки кріпиться до кільця або кільцеподібної шайби. Іноді перші 200-300 мм від кинджала складає тонкий ланцюг, який служить для збільшення ваги уражаючої частини та запобігання можливості перерубування мотузки противником. Дана зброя є багатоцільовою. Кинджал, закріплений на мотузці, можна метати на відстань для нанесення колотих і колото-різаних ушкоджень. У ближньому бою кинджал використовують як холодну зброю для нанесення ушкоджень, використовуючи два клинка.

Кекецу-сеге може бути складаним, що має в зібраному вигляді форму палиці, порожниста внутрішність якої використовується для розташування в ній ланцюга і мотузки, і піхвами для клинків, що вистрілюють на пружинах.

Замість ножа на кінці гнучкого сполучного елемента може кріпитися уражаючий елемент у вигляді молота. Молот може мати будь-яку форму, може мати коротке руків'я для використання його в ближньому бою, для нанесення ударів безпосередньо утримуючи молот за руків'я в руці. Цей різновид зброї отримав назву «булава-падаюча зірка» – «Люсин-чуй» (кит.), «молот-метеор» (див. додатки, рис. 14). Найпоширенішим типом метального молота є молот, який має циліндричну форму з виступом в середині, до якого кріпиться мотузка. Різновидом «молота-метеора» є «волчезубий молот», що являє собою кулю великого діаметру, на поверхні якої розташовуються шипи з вістрями.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

5. ВСТАНОВЛЕННЯ НАЛЕЖНОСТІ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОІВ) ДО МЕТАЛЬНОЇ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

Криміналістичне дослідження метальної холодної зброї ґрунтується на основних теоретичних положеннях експертних класифікаційних досліджень в криміналістиці. Водночас, воно має низку особливостей, обумовлених конструктивними відмінностями даного виду холодної зброї від інших видів, способами її використання за призначенням та її уражаючими характеристиками.

Процес дослідження метальної зброї при вирішенні основного питання – визначення належності об'єктів дослідження до категорії метальної зброї – полягає у встановленні у наданому предмету (пристрою) сукупності загальних криміналістичних ознак і включає попереднє дослідження, роздільне (детальне) дослідження, оцінку результатів дослідження та формулювання висновків і оформлення результатів експертного дослідження.

Кожна стадія має особливості, разом з тим необхідно відзначити, що поділ процесу дослідження на стадії має умовний характер. Експерт-криміналіст, який має відповідні знання та досвід, вже на стадії попереднього дослідження в процесі огляду наданого об'єкта подумки оцінює його характеристики і порівнює з відомими йому зразками метальної холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення, в результаті чого ним висувуються одна або кілька експертних версій, які перевіряються протягом усього процесу дослідження.

Дослідження об'єктів починають зі стадії попереднього дослідження, на якій:

- з'ясовується мета дослідження;
- оцінюються надані у розпорядження судового експерта матеріали з точки зору їх достатності для вирішення поставлених питань;
- формується загальна уява про досліджувані об'єкти, їх ознаки;
- формуються гіпотези та планується експертне дослідження.

Характер завдання і обсяг дослідження з'ясовуються шляхом ознайомлення з наданими матеріалами (постанова, ухвала, клопотання, звернення, матеріали кримінального провадження,

До висновку експерта додається ілюстративна таблиця на 4-х аркушах.

ВИСНОВКИ

1. Наданий на експертизу предмет, вилучений під час обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 є холодною зброєю.

2. Наданий на експертизу предмет, вилучений під час обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 виготовлений промисловим способом за типом метальної холодної зброї колючо-ріжучої дії.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Таким чином, результати дослідження в цілому дозволяють зробити висновок про те, що наданий на дослідження предмет є металюною холодною зброєю та виготовлений промисловим способом за типом металюною холодною зброєю колючо-ріжучою дії.

При проведенні експертного дослідження використовувалися такі інформаційні джерела:

1. Методика криміналістичного дослідження холодною зброєю та конструктивно схожих з нею виробів: методичний посібник, реєстраційний код – 4.5.07 від 06.02.2009 року.

2. Офіційний сайт виробника Black Eagle (blackeagle.com.ua/catalog/nozhi/suyriken_vosmikonechnyy).

3. Трубников Б.Г. Словарь-справочник «Метальное оружие». – СПб.: НРК, Амфора, 2004.

4. Кофанов А.В., Кобилянський О.Л., Кофанова О.С. Криміналістичне дослідження холодною зброєю: Конспект лекцій. – К.: УкрДГРІ, 2013. – 228 с. – (Серія «Зброєзнавство і мисливствознавство»).

При проведенні досліджень застосовувалися штангенциркуль ШЦ-1 ГОСТ 166-89 (повірка приладів проведена 20 січня 2014 року «Свідоцтво про повірку робочих засобів вимірювальною техніки № 23-18/0003913»), лінійка металева ГОСТ 427-75 (повірка приладів проведена 20 січня 2014 року «Свідоцтво про повірку робочих засобів вимірювальною техніки № 45-19/0004521»), транспортер ГОСТ 125-45 (повірка приладів проведена 20 січня 2014 року «Свідоцтво про повірку робочих засобів вимірювальною техніки № 23-18/0004589»), цифрова камера «Canon 1000D», комп'ютер «LG W1942T», принтер «HP LaserJet 1200 series».

Сюрикен, чохол, у якому об'єкт надійшов на дослідження, упаковані в спеціальний пакет Експертної служби МВС України №1234 із самоклеючимся клапаном, виготовлений з полімерного матеріалу, на обох боках якого нанесені написи «Висновок експерта № 01 від 11.01.2014», та повернуті ініціаторові проведення судовою експертизи разом з висновком експерта.

цивільною, адміністративною, господарською справи тощо). Основним завданням при проведенні експертизи металюною холодною зброєю, як правило, є встановлення фактичних характеристик наданого предмету (пристрою) та їх порівняння з критеріями призначеності та придатності для ураження цілі. При цьому оцінюється сукупність криміналістичних ознак, на основі якою встановлюється належність наданого предмета (пристрою) до конкретного різновиду холодною зброєю. Відсутність сукупності необхідних визначальних ознак холодною зброєю дозволяє віднести зразок до визначеною групи виробів господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з такою зброєю.

З'ясувавши поставлені перед ним питання, експерт повинен перевірити правильність і цілісність упаковки, наявність об'єктів дослідження, їх відповідність переліку в супровідних документах. Ці дії мають бути відображені в ілюстраціях (фотознімках) упакування та самих об'єктів.

Розкривши упакування експерт вивчає стан об'єктів дослідження (їх цілісність, відсутність змін, спричинених транспортуванням тощо); встановлює достатність та якість отриманих матеріалів, об'єктів дослідження. При цьому вирішується питання про необхідність заявлення клопотань про надання додаткових матеріалів та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи.

На основі отриманих в процесі попереднього огляду даних експерт формує план проведення дослідження, визначає необхідний комплекс методів дослідження і послідовність їх застосування.

На стадії детального дослідження експерт виявляє, аналізує та оцінює ознаки досліджуваного предмета (пристрою), які мають значення для вирішення поставлених перед ним питань. При вирішенні питання про визначення належності досліджуваного об'єкта до металюною холодною зброєю необхідно встановити наявність у об'єкта сукупності двох основних критеріїв:

- призначеності для ураження цілі;
- придатності для неодноразового ураження цілі.

Перший критерій дозволяє виділити об'єкт з системи зброєю в цілому і визначити його як певний різновид металюною зброєю за конкретними конструктивними ознаками. Другий – дозволяє встановити наявність сукупності властивостей, що вказують на

можливість використання об'єкта для реального ураження живої цілі на певних відстанях, відокремити досліджуваний об'єкт від кола конструктивно схожих об'єктів побутового або виробничого призначення.

Конструктивна призначеність предмета для нанесення тілесних ушкоджень означає, що в даному предметі матеріалізований умисел виготовлювача, спрямований на те, щоб предмет максимально задовольняв цілям заподіяння тих чи інших тілесних ушкоджень. Умисел матеріалізується в зовнішніх ознаках і властивостях виробу, вивчення яких дозволяє експерту-криміналісту об'єктивно встановити технічну забезпеченість досліджуваного предмета (пристрою) служити засобом для заподіяння тілесних ушкоджень.

Призначеність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю сукупності конструктивних ознак, які дозволяють віднести його до певного різновиду холодної зброї.

До такої сукупності конструктивних ознак входять:

- **наявність** елементів певного виду, форм та розмірів;
- **спосіб** з'єднання елементів.

Призначеність досліджуваного предмета (пристрою) для ураження цілі визначається в результаті встановлення збігу притаманної йому сукупності конструктивних ознак із сукупністю конструктивних ознак відомого різновиду холодної зброї при порівнянні з відомими аналогами певних різновидів холодної зброї, у якості яких виступають натурні зразки з криміналістичних та інших колекцій, описи та зображення різноманітних зразків холодної зброї в офіційній довідковій та спеціальній літературі, комп'ютерних базах даних та з урахуванням даних фірм-виробників.

На цьому етапі здійснюється:

- порівняння форми, розмірів та конструкції предмету (пристрою) з формами, розмірами та конструкцією відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення;
- порівняння основних технічних характеристик предмету (пристрою) з основними техніко-криміналістичними характеристиками відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення;
- визначення безпечності використання предмету (пристрою);
- визначення можливості ураження цілі.

При повному збігу або несуттєвих розбіжностях

– порівняння основних технічних характеристик предмету з основними технічними характеристиками відомих зразків холодної зброї;

- визначення безпечності та зручності використання предмету;
- визначення можливості ураження цілі.

Відповідно до п. 2.4 Методики [1] достатність уражуючих властивостей предметів (пристроїв) визначається в результаті встановлення можливості неодноразового ураження цілі при використанні предмету (пристрою) визначеним для конкретного типу холодної зброї способом. Для встановлення можливості неодноразового ураження цілі проводились динамічні випробування відповідно до п. 4.7.3 Розділу 4 Методики [1]. Динамічні випробування проводилися шляхом кидання в мішень (суха соснова дошка товщиною 50 мм) предмету у спосіб, характерний для даного типу холодної зброї.

Під час випробування:

- кількість кидків – 15;
- сила кидків – максимальна;
- орієнтація площини осі клинка пелюстка відносно волокон деревини – поперечна;
- дистанція – 5 метрів.

Під час випробування будь-яких пошкоджень предмету (пристрою) не виявлено. Глибина проникнення вістря клинків пелюсток в матеріал мішені становила 10-15 мм.

Результати експериментальних випробувань дають можливість зробити висновок про те, що наданий на дослідження сюрикен відповідає вимогам технічної забезпеченості та має достатні уражуючі властивості.

Враховуючи результати проведеного дослідження (встановлено збіг за формою і конструкцією в цілому з бойовими сюрикенами) та експерименту (має технічну забезпеченість конструкції в цілому і окремих елементів та достатність уражуючих властивостей) можна зробити висновок про те, що наданий на дослідження предмет (сюрикен) має загальні криміналістичні ознаки (призначеність та придатність).

Відстань між вістрями клинків протилежних пелюстків №1 та №5 – 94 мм, №2 та №6 – 91 мм, №3 та №7 – 95 мм, №4 та №8 – 95 мм.

Конструкція, матеріал, форма, якість обробки поверхонь деталей сюрикена, наявність маркувальних позначень та стилізованих клейм, свідчать про промисловий спосіб його виготовлення (в умовах технічного оснащеного промислового виробництва з дотриманням вимог відповідних державних чи фірмових стандартів і визначених технічних умов).

Відповідно до п. 2.1 Методики [1] належність до холодної зброї визначається за наявністю у предмета (пристрою), який знаходиться на випробуванні, сукупності загальних криміналістичних ознак: призначеності та придатності для неодноразового ураження цілі.

Призначеність предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю сукупності конструктивних ознак, які дозволяють віднести його до певного різновиду холодної зброї.

Порівнянням наданого на дослідження сюрикена зі зразками металюної холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, описаних у довідково-інформаційній літературі (Сайт виробника Black Eagle (blackeagle.com.ua/catalog/nozhi/suyriken_vosmikonechnyy)) встановлено, що наданий на дослідження сюрикен виготовлений за типом «сюрикен восьмиконечний», що відносяться до металюної холодної зброї колюче-ріжучої дії. Збіг встановлено за формою і конструкцією в цілому (ілюстрація 1.7 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Придатність випробуваного предмета (пристрою) для ураження цілі визначається за наявністю технічної забезпеченості як окремих елементів, так і конструкції в цілому, а також за достатністю його уражуючих властивостей.

Для встановлення технічної забезпеченості конструкції предмета для ураження цілі проводилося:

– порівняння форми, розмірів та конструкції предмету з формами, розмірами та конструкціями відомих зразків холодної зброї;

порівнювальних ознак досліджуваного предмету (пристрою) і ознак найближчого аналогу холодної зброї робиться висновок про наявність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

При суттєвих (таких, що перешкоджають ураженню цілі типовим для найближчого аналогу холодної зброї способом) розбіжностях, робиться висновок про відсутність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

Якщо предмет (пристрій) не має технічної забезпеченості для ураження цілі, він визнається таким, що не відноситься до холодної зброї (з зазначенням його групової приналежності до конкретного виду предметів господарського-побутового або іншого призначення) і подальші випробування не проводяться.

Придатність досліджуваного об'єкта для ураження цілі визначається за наявністю технічної забезпеченості як окремих елементів, так і конструкції в цілому, а також достатності уражаючих властивостей.

Наявність технічної забезпеченості конструкції в цілому і окремих елементів предмета (пристрою) визначається в результаті встановлення:

– відповідності розмірних, ергономічних, міцносних (як відносно елементів об'єкту, так і відносно їх з'єднань) та інших технічних характеристик досліджуваного предмета (пристрою) як в цілому, так і його складових, – стандартам (ДСТУ та ін.), технічним умовам (ТУ), а при відсутності нормативно-технічних документів – параметрам відомих аналогів даного різновиду холодної зброї;

– безпечності та зручності його використання при застосуванні у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї (перевіряються експериментально);

– можливості неодноразового використання (перевіряється експериментально).

Визначення достатності уражуючих властивостей предметів (пристроїв) провадиться шляхом експериментальної перевірки міцнісних властивостей їх конструкції в цілому при динамічних випробуваннях.

Динамічні випробування проводяться для встановлення можливості неодноразового ураження цілі при застосуванні досліджуваного предмету (пристрою) типовим для найближчого

аналога (аналогів) холодної зброї способом (способами). Метальні предмети (пристрої) випробовуються шляхом експериментального кидання (пострілів) у мішень.

Загальні умови випробувань металевих предметів (пристроїв):

- мішень – суха соснова деревина не менш як 50 мм завтовшки;
- кількість кидків (пострілів) – до 50 разів, але не менше 10.

Динамічні випробування **простих** металевих предметів проводяться шляхом кидання в мішень у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї з дистанції – 3-5 метрів.

Простий металевий предмет визнається таким, що **має достатні уражуючі властивості**, якщо при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких пошкоджень предмету (пристрою), а глибина проникнення бойової частини в матеріал мішені сягає не менш як 10 мм.

Якщо при контактах з мішенню простого металевих предмету виникли пошкодження уражуючого елемента (вигини, притуплення, викривлення) та/або пошкодження (руйнування), внаслідок яких порушується необхідна для ураження цілі балансування предмету, досліджуваний предмет визнається таким, що **не має достатніх уражуючих властивостей**.

Якщо при здійсненні до 10 кидків виникають незначні деформації та руйнування окремих фрагментів елементів об'єкту, які не виключають подальше нанесення ударів, додатково проводиться щонайменше 20 експериментів.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів виникають суттєві деформації та руйнування предмету (пристрою), які роблять неможливим подальше нанесення ударів у зв'язку з повним або частковим (відокремлення елементів) руйнуванням об'єкту та/або можливістю ушкодження експериментатора, експеримент припиняється і досліджуваний об'єкт визнається таким, що **не відповідає** вимогам технічної забезпеченості.

Якщо при нанесенні серії додаткових ударів зазначені деформації та руйнування предмету (пристрою) не виникають, досліджуваний об'єкт визнається таким, що **відповідає** вимогам технічної забезпеченості.

Динамічні випробування **механічних** металевих предметів (пристроїв) проводяться шляхом метання снаряду (пострілів) у мішень у спосіб, характерний для найближчого аналогу холодної зброї при таких додаткових умовах:

Для зручності опису пелюстки експертом умовно було пронумеровано від одного до восьми. Пелюсток, який розташований біля цифрового рукописного напису, умовно позначено № 1, а всі інші за годинниковою стрілкою позначено №2, №3, №4, №5, №6, №7, №8.

Оскільки пелюстки сюррикена схожі на клинок кинджалу, тому подальший їх опис буде проводитись з використанням відповідної термінології, яка використовується при описі клинка кинджалу.

Усі клинки дволезні, симетричні відносно центральної осі, від основи поступово звужуються до вістря. Вістря клинків утворені сходженням лез до центральної осі і з'єднуються з базою через шийку.

При подальшому дослідженні лез клинків пелюсток сюррикена встановлено, що леза утворені внаслідок обробки абразивним матеріалом, про що свідчать сліди грубої механічної обробки у вигляді паралельних трас (подряпин).

З метою визначення кута загострення леза були проведені вимірювання, які визначено за формулою:

$$\gamma = 180 \cdot S \div \pi L, \text{ де}$$

γ – кут загострення;

S – товщина клинка у верхній частині лінії загострення ріжучої кромки;

L – ширина лінії загострення ріжучої кромки.

Таблиця № 1

№ пелюстка	Довжина пелюстка, мм	Довжина шийки, (мм)	Довжина клинка, мм	Кут загострення вістря, °	Ширина клинка у основі, мм	Кут загострення лівого леза, °	Кут загострення правого леза, °
1	31	10	21	40	12,9	56	55
2	31	11	20,5	35	11,3	55	56
3	31	11	20	40	13,4	55	54
4	31	12	19	37	11	56	56
5	30	10,5	19,5	39	13	54	55
6	30	11	18,5	37	11,1	56	56
7	31	10,5	20	40	13,5	56	55
8	30,5	11	19,5	35	11,2	55	55

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

та забезпечує зберігання об'єкту дослідження й запобігання несанкціонованому доступу до нього (ілюстрація 1.1 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

При відкритті упаковки встановлено, що в ній знаходиться чохол чорного кольору розміром 125 мм на 105 мм, виготовлений з полімерного матеріалу (тканини) чорного кольору з верхнім клапаном, який закривається на металеву застібку-заклепку. По краях чохла обшито вузькою каймою чорного кольору. На лицевій стороні чохла наявне зображення двох кіл: перше – діаметром 12 мм, виконане фарбувальним матеріалом білого кольору, в якому наявне зображення цифри «8»; друге – діаметром 37 мм, в якому наявне зображення ієрогліфа. На зворотній стороні чохла наявна петля-підвіска, розміром 74 мм на 26 мм, виготовлена з полімерного матеріалу (тканини) чорного кольору (ілюстрація 1.2-1.3 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

При відкритті чохла встановлено, що в ньому знаходиться предмет, схожий на сюрикен, що відповідає опису, наведеному в постанові слідчого про призначення судової експертизи (ілюстрація 1.4-1.5 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Оскільки наданий на дослідження предмет конструктивно подібний до різновиду контактної металеві холодної зброї – сюрикену, в подальшому він буде називатися «сюрикен», і його опис буде проводитись із застосуванням термінології, що використовується при описі контактної металеві холодної зброї і подібних до неї предметів та їх складових частин.

Наданий на дослідження сюрикен виготовлений з металу сірого кольору, товщиною 3,1 мм, що має магнітні властивості. Сюрикен складається з бази діаметром 34 мм та восьми пелюстків. Пелюстки складаються з шийки та клинка. В центрі бази наявний наскрізний отвір, діаметром 8,5 мм. На лицевій стороні бази наявний рукописний напис, виконаний фарбувальним матеріалом чорного кольору у вигляді цифрового позначення, що читається «2» та рельєфні вдавнені безбарвні написи, що читаються «MADE IN CHINA», на зворотній – «KONGA NINJA» та чотири ієрогліфи (ілюстрація 1.6 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

- дистанція – не менше як 5 метрів і не більше 100 метрів;
- зусилля натягу тятиви для арбалетів та луків не менше як 20 кг;
- стріли для арбалетів та луків – з наконечником конічної форми та кутом загострення менше 30°.

Механічний металевий предмет (пристрій) визнається таким, що має достатні уражуючі властивості, якщо:

а) при проведенні не менш як десяти експериментів не виникло будь-яких пошкоджень предмету (пристрою);

б) глибина проникнення стрілоподібного уражуючого елемента в матеріал мішені сягає не менше як:

- при дистанції 5 метрів – глибина не менше 20 мм;
- при дистанції 10 метрів – глибина не менше 15 мм;
- при дистанції 20 метрів – глибина не менше 10 мм;

в) питома кінетична енергія (E_n) кулеподібного уражуючого елемента сягає не менше як 0,5 Дж/мм².

$$E_n = \frac{4mV^2}{2\pi D^2}, \text{ де:}$$

E_n – питома кінетична енергія, Дж/мм²;

m – маса кулеподібного уражуючого елемента, кг;

V – середня швидкість польоту уражуючого елемента, м/с;

π – постійна величина = 3,14;

D – діаметр кулеподібного уражуючого елемента, мм.

Отримані результати оцінюються за ступенем їх впливу на міцність конструкції зброї та можливість багаторазового застосування, а також безпечність її застосування та зниження уражуючих властивостей.

За сукупністю технологічних ознак виробництва визначається і спосіб виготовлення досліджуваного об'єкта.

При дослідженні металеві зброї, для метання якої використовується м'язова сила людини, особливу увагу в процесі **детального дослідження** приділяють вивченню тих ознак, які характеризували б досліджуваний об'єкт як даний різновид металеві зброї. Призначення і будова таких об'єктів визначаються експертом в результаті вивчення зовнішніх ознак конструкції і фізичних властивостей об'єктів.

Клиноку металеву холодно зброю характеризують такі ознаки:

- загальна конструкція об'єкта і конструкція складових частин;
- конструкція уражуючих частин (у ножів – клинка, у сюрикенів

- бойових виступів (пелюстків));
- розміри об'єкта і складових частин;
- ступінь гостроти уражаючої частини;
- міцність об'єкта.

При цьому необхідно встановити не просто наявність певних ознак, а їх необхідну сукупність для визначення призначення об'єкта для нанесення тяжких і смертельних тілесних ушкоджень на відстані за допомогою його метання в ціль.

Вивчаючи досліджуваний об'єкт експерт встановлює специфіку його загальної конструкції, основні частини, їх форму, розмірні і вагові параметри, колір, матеріал, з якого він виготовлений, наявність і зміст маркувальних позначень, характер обробки, наявні дефекти і поломки.

В конструкції металевих ножів найчастіше зустрічаються такі ознаки:

- відсутність руків'я або наявність руків'я (його частини), що не забезпечує зручність і безпечність утримання в руці в момент нанесення ножом ударів;
- специфічна форма клинка ножа, що розширюється до бойового кінця;
- наявність в конструкції клинка балансувальних елементів, які полегшують стабілізацію ножа в польоті;
- наявність двох протилежних бойових кінців і відсутність руків'я;
- бойовий кінець (вістря) клинка ножа, як правило, розташований на центральній поздовжній осі клинка.

Зазначені ознаки визначають цільове призначення даних ножів саме як метальної зброї – уражати ціль за допомогою метання і бути визначальними при вирішенні питання про віднесення досліджуваного ножа до категорії металевих.

При віднесенні ножів до категорії металевих вивчають:

- форму і розміри предмета в цілому і його частин;
- міцність предмета в цілому і його частин;
- наявність вістря (бойового кінця) клинка і ступінь його гостроти;
- наявність леза у клинка і його гостроту;
- вагу предмета в цілому.

При вивченні складових частин металевих ножів, для клинка визначають:

Обставини справи (відомі з постанови слідчого про призначення судової експертизи).

«02.01.2014 року під час обшуку у помешканні гр. Сидоренка С.С. за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36 було виявлено та вилучено предмет, схожий на сюрикен».

На експертизу надано:

1. Предмет, схожий на сюрикен, вилучений при проведенні обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36.

На вирішення судової експертизи поставлені питання:

1. Чи є предмет, вилучений при проведенні обшуку 02.01.2014 року за адресою: м. Київ, вул. Київська, 36, холодною зброєю?
2. Якщо так, то за типом якої холодної зброї він виготовлений і у який спосіб?

Умови довкілля:

Дата вимірювань 11.01.2014; температура –25°C; відносна вологість повітря 40%; атмосферний тиск 700 мм рт.ст.

При проведенні дослідження використовувалась: Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів: методичний посібник. Реєстраційний код 4.5.07. від 06.02.2009 року.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкт доставлений на дослідження слідчим Сидоровим С.С., упакованим в спеціальний пакет Експертної служби МВС України №123456, виготовлений з полімерного матеріалу, з розмірами сторін 350 мм на 500 мм із заклеєним клапаном. На пакеті нанесені написи «До висновку експерта №01 від 11.01.2014 у кримінальному провадженні від 09.01.2014 за №1234567890, відкритому за фактом вбивства 01.01.2014 гр. Іваненка І.І.», виконані від руки стійким фарбувальним матеріалом синього кольору та скріплені відбитком круглої печатки «ДНДЕКЦ МВС України відділ експертизи зброї та трасологічної експертизи Для експертиз №4». Упаковка не порушена

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

ДОДАТОК Б
ЗРАЗКИ ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТА

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

вул. Велика Окружна, 4, м. Київ, 03170,
тел. (044) 237-53-61
dndekcc@centrmia.gov.ua

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

11.01.2014

м. Вінниця

№ 01

До відділу експертизи зброї та трасологічної експертизи Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України 11.01.2014 при супровідному листі від 10.01.2014 № 001/001 начальника Святошинського РУ ГУМВС України в місті Києві Петрова П.П. надійшла постанова від 10.01.2014 про призначення трасологічної експертизи за спеціальністю 4.5. (дослідження холодної зброї), винесена слідчим Сидоровим С.С. у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 09.01.2014 за №1234567890.

Проведення судової експертизи доручено експертові відділу експертизи зброї та трасологічної експертизи Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України Іванову Івану Івановичу, який має вищу юридичну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення експертиз за експертною спеціальністю 4.5. (дослідження холодної зброї, свідоцтво №0001, видане ЕКК МВС України 20.05.2012, свідоцтво про підтвердження кваліфікації судового експерта №22, видане ЕКК МВС України 20.05.2012), стаж експертної роботи з 2012 року.

Про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків за ст. 384, 385 КК України попереджений.

_____ **І.І. Іванов**

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

- форму і розміри;
 - наявність, кількість, довжину, ступінь і вид заточки лез;
 - за наявності обуха його форму, довжину, товщину;
 - за наявності заточки скосу обуха форму, довжину і ступінь його гостроти;
 - за наявності п'яти клинка її довжину, ширину і товщину;
 - наявність, розташування і ступінь заточки вістря (бойового кінця) клинка;
 - наявність, розташування, розміри і форму дол;
 - наявність, розташування, форму ребра жорсткості;
 - матеріал, з якого виготовлений клинок;
 - характер обробки поверхні;
 - наявність, розташування, зміст і спосіб нанесення маркувальних позначень, клейм;
 - наявність, розташування і характер дефектів.
- При вивченні руків'я ножа встановлюють:*
- форму і розміри;
 - матеріал, з якого виготовлене руків'я;
 - характер обробки поверхні;
 - наявність, розташування, зміст і спосіб нанесення маркувальних позначень, клейм;
 - спосіб кріплення руків'я;
 - наявність, розташування і характер дефектів.
- При наявності утику визначають:*
- його форму і розміри;
 - особливості конструкції;
 - матеріал, з якого він виготовлений.
- При дослідженні такого різновиду метальної зброї, як сюрикени, в процесі роздільного дослідження визначають такі параметри:*
- форму конструкції в цілому і бойових виступів (пелюстків);
 - матеріал, з якого він виготовлений;
 - наявність отворів, що стабілізують і полегшують конструкцію, їх форму, розміри, місце розташування;
 - вага об'єкта в грамах;
 - відстань від центру до кінців більшого і меншого бойових виступів (пелюстків);
 - кут між суміжними бойовими виступами (пелюстками) і кут вістря бойового кінця (клинка) в градусах;

- товщину сюрикена в центральній частині;
- особливості і ширину заточки ріжучих кромок бойових виступів (пелюстків);
- максимальні розміри сюрикена між вістрями протилежних бойових виступів (пелюстків);
- розміри бойових виступів (пелюстків) у основи і по висоті;
- наявність конструктивних особливостей (різний матеріал елементів і способи їх з'єднання, радіус заокруглення бойових виступів);
- наявність маркувальних та інших позначень, декоративних прикрас;
- характер обробки поверхні сюрикена, наявність певних дефектів.

Велика конструктивна різноманітність сюрикенів в кожному конкретному випадку може вимагати визначення й інших параметрів, що стосуються, в основному, розмірних характеристик і форми окремих елементів.

Методика дослідження сюрикенів аналогічна загальній методиці дослідження холодної зброї, проте має низку своїх специфічних особливостей, обумовлених конструкцією, способом використання та дії. Для визначення належності сюрикенів до холодної зброї необхідна наявність у них таких криміналістичних ознак:

- вони повинні бути плоскими, що забезпечує прямолінійно-поступальний, обертальний рух у польоті при киданні, тобто забезпечувати дальність і стабільність польоту;
- вони повинні бути виготовлені з матеріалу, що не деформується і не руйнується при зустрічі з відносно твердою перешкодою (сухою сосною дошкою тощо);
- сюрикен повинен мати не менш ніж один пелюсток, кут загострення вістря якого буде забезпечувати під час кидання з відстані 3-5 метрів у суху соснову дошку (при поперечному розташуванні волокон) глибину проникнення не менше 10 мм;
- складані сюрикени повинні мати щільне та міцне з'єднання елементів, які фіксуються в бойовому (розгорнутому) положенні;
- визначення достатності уражуючих властивостей сюрикенів провадиться шляхом експериментальної перевірки міцносних властивостей їх конструкцій у цілому при динамічних випробуваннях, які передбачені п.п. 4.7.3, 4.7.3.1 «Методики

4. Довідка про витрати на проведення експертизи (підлягає залученню до довідки про судові витрати) на 1 арк. в 1 прим.

**Заступник начальника
полковник міліції**

К.В. Дубонос

Додаток 4
до Інструкції про порядок проведення та
оформлення експертних досліджень (пункт 3.1)

Зразок

МВС УКРАЇНИ
Державний науково-дослідний
експертно-криміналістичний
центр

вул. Богомольця, 10, м. Київ, 01024,
тел/факс (044) 405-74-69,
root@ekudch.kiev.ua

Ст. Слідчому
відділу з розслідування ДТП
слідчого управління
ГУМВС України
в Дніпропетровській області
майору міліції
Дегтярьову О.І.
вул. Короленківська, 6-Б,
м. Дніпропетровськ, 49000

07.05.2013 № 19/38-3456
На № 47/4229 від 08.04.2013

Про направлення висновку експерта

Надсилаємо висновок експерта № 38-77 від 07.05.2013 за результатами комплексної судової транспортно-трасологічної та автотехнічної експертизи, проведеної в кримінальному провадженні № 11312231110459867.

- Додатки: 1. Висновок експерта на 32 арк.
2. Спеціальні пакети Експертної служби МВС України
№№ 123456, 234567, 345678, 456789, 567890
з об'єктами дослідження.
3. Матеріали кримінального провадження
№ 11312231110459867 у 6 томах:
- том 1 на 250 арк.;
 - том 2 на 250 арк.;
 - том 3 на 300 арк.;
 - том 4 на 200 арк.;
 - том 5 на 250 арк.;
 - том 6 на 100 арк.

криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів», але з урахуванням глибини проникнення клинка пелюстка в товщу мішені не менше 10 мм.

При вивченні об'єкта експерт встановлює також ознаки, що в більшості випадків не пов'язані з конструкцією предмета і вказують на:

- спосіб його виготовлення (сліди інструментальної обробки);
- попередню експлуатацію (зазублини на клинку ножа, пелюстках сюрикена);
- окремі ознаки, до яких варто відносити написи, насічки, що містять відомості про особу власника або мають символічний характер і маркувальні позначення.

Ці ознаки можуть ігноруватися при вирішенні питання про визначення належності предмета до холодної зброї. Вони стають значущими тільки при індивідуалізації предмета та вирішенні питань про спосіб і місце виготовлення, а також кваліфікацію виготовлювача (майстра)..

Метальні ножі, сюрикени, як правило, виготовляються зі сталі. Тому рекомендується визначати магнітні властивості матеріалу, з якого вони виготовлені. Однак при цьому необхідно мати на увазі, що твердість деяких металевих сплавів, що не мають магнітних властивостей доволі висока. Магнітна проба – це лише один із способів диференціації матеріалу.

Для визнання досліджуваного об'єкта арбалетом чи луком необхідно, щоб він мав мінімальний комплекс механізмів, частин, елементів, які характеризували б його конструктивно як арбалет або лук.

У процесі детального дослідження наданого на експертизу об'єкту, схожого на арбалет, встановлюється, з яких основних частин і механізмів він складається. Вивчення арбалета необхідно починати з дослідження корпусу, оскільки він є частиною зброї, на якій монтуються інші частини, механізми та деталі зброї.

При вивченні корпусу встановлюються такі параметри, як:

- конструкція (з яких основних частин та елементів складається корпус);
- матеріал, з якого він виготовлений;
- основні розміри (довжина, ширина, товщина);
- характер і якість обробки поверхні, її колір;
- наявність і розміри платформи для кріплення кибіті лука;

- наявність і розміри (довжина, ширина) направляючого паза для стріли;
- наявність, форма і розміри наявних отворів (їх призначення), пристосувань для кріплення частин і механізмів арбалета.

При наявності ців'я:

- місце розміщення і вид кріплення;
- загальну форму;
- розміри (довжину, ширину, товщину);
- матеріал, з якого воно виготовлене, колір поверхні;
- наявність і розташування пазів, проточек, отворів та інших деталей.

При наявності приклада або руків'я встановлюють:

- їх загальну форму;
- матеріал, з якого виготовлені;
- розміри;
- особливості конструкції (складає з корпусом єдине ціле, знімний, відкидний);
- спосіб кріплення до корпусу (якщо знімний).

При вивченні натяжного механізму арбалета встановлюють:

- вид натяжного механізму тятиви;
- спосіб його кріплення до корпусу;
- розміри;
- матеріал, з якого виготовлений.

При вивченні спускового механізму встановлюють:

- конструкцію (складові деталі);
- матеріал, з якого виготовлені його деталі.

При вивченні прицільного пристрою досліджують:

- вид прицільного пристрою;
- конструкцію і складові частини;
- особливості його розміщення та кріплення на корпусі арбалета.

При вивченні кибіті лука арбалета визначають:

- конструкцію кибіті (складені кибіті лука або цільна кибіть);
- матеріал, з якого вона виготовлена;
- спосіб кріплення до корпусу;
- спосіб фіксації в бойовому положенні (якщо кибіть складена);
- розміри (довжину, найбільшу і найменшу ширину – вказується в якій частині, товщину);
- характер обробки поверхні, колір.

- 1.
- 2.

При проведенні досліджень застосовувалися: лінійка інв. № 12345 (клеймо державної повірки чинне до III кв. 2014 р.), штангенциркуль ШЦ-1 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), рулетка ГОСТ 7502-80 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), мікроскоп МБС-10 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014).

До висновку за результатами експертного дослідження додається таблиця результатів на 1 арк.

ВИСНОВКИ

- 1.
- 2.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Додаток 1

Таблиця 1.1

Порівняння результатів

Назва рядка	Графа 1	Графа 2	Графа 3
1	2	3	4
Рядок 1			
Рядок 1			
...			

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

несанкціонованому доступу до них (ілюстрації 1-4 ілюстративної таблиці, що додається до висновку за результатами експертного дослідження).

При відкритті упаковки встановлено, що в ній знаходяться (наводиться перелік об'єктів з зазначенням їх стану, розмірів, ваги, кольору, запаху, властивостей матеріалу, з якого вони виготовлені, та інших ознак та властивостей, за якими в подальшому об'єкти можна було б однозначно ототожнити або спростувати тотожність), що відповідає, переліку, наведеному у відношенні про проведення експертного дослідження (рисунки 5-8 ілюстративної таблиці, що додається до висновку за результатами експертного дослідження).

Документальні матеріали (вказується вид, назви конкретних документів) були помічені штампом «Об'єкт НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві області № 8», (указується вид, назви конкретних документів) – штампом «Зразок НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві № 8».

Далі описується процес проведення та ілюстрації експертного дослідження.

Двадцять три сліди пальців рук, відкопійовані на 10 відрізків дактилоплівки, 40 дактилокарт та паперові конверти, в яких об'єкти надійшли на дослідження, упаковані в поліетиленовий пакет темно-зеленого кольору розмірами 500 мм на 400 мм, який прошито ниткою чорного кольору, кінці нитки склеєні складеним удвоє папірцем розміром 150 мм на 100 мм, на обох боках якого нанесені написи «Висновок за результатами експертного дослідження № 182 від 13.12.2012 ОРС № 12542. 10 відрізків дактилоплівки з 23 слідами пальців рук, 40 дактилокарт, конверти, в яких об'єкти надійшли на дослідження», підписи, скріплені відбитками круглої печатки, НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві сектору № 8 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Святошинського РУ. Для довідок та експертиз №1», та повернуті ініціаторові проведення експертного дослідження разом з висновком за результатами експертного дослідження.

При проведенні експертного дослідження використовувалася такі інформаційні джерела:

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

При дослідженні тятиви визначають:

- матеріал, з якого виготовлена;
- діаметр;
- конструкцію (цільна або скручена з волокон);
- наявність на ній пристосувань для фіксації основи стріли;
- спосіб її кріплення до ріг луку арбалета.

При вивченні стріли визначають:

- загальну конструкцію стріли (з яких елементів складається);
- загальні розміри стріли (довжину, товщину поперечного перерізу);
- характеристику складових її елементів:
 - форму і розміри наконечника (довжину, товщину, ширину);
 - матеріал, з якого виготовлений наконечник, якщо виготовлений з металу, можлива перевірка на магнітні властивості;
 - спосіб кріплення наконечника до основи стріли;
 - наявність, вид і конструкцію хвостового оперення;
 - розміри оперення і матеріал, з якого виготовлені стабілізатори, їх форму;
 - спосіб кріплення оперення до основи стріли.

У процесі роздільного вивчення необхідно встановлювати наявність або відсутність на частинах досліджуваного об'єкта маркувань, знаків заводу-виробника, цифрових і літерних позначень. При наявності маркувальних позначень необхідно визначити їх зміст, місце розташування і спосіб виконання.

На арбалети і луки промислового виробництва, як правило, наноситься маркування: на роги кибіті лука, на корпусі арбалета, на руків'ї лука. У луків, як правило, маркується нижній ріг, у арбалетів – правий.

Маркування має містити:

- товарний знак виробника пружного елемента;
- технічні характеристики, що визначають функціональне призначення пари пружних елементів: а) довжину тятиви; б) максимальне зусилля натягу; в) максимальну величину робочого ходу тятиви. На розсуд виробника в даному вікні може бути нанесена й інша додаткова інформація.

На корпусі арбалета, руків'ї лука наносяться:

- товарний знак підприємства-виробника;
- рік випуску;
- назва моделі або індекс, якщо це визначено підприємством-

виробником.

На арбалеті (дуку) можуть бути також:

- клеймо перевірки міцності пристрою;
- клеймо випробування.

При вивченні конструкції в цілому й її елементів експерт звертається до довідкової літератури, натурних колекцій та інших порівняльних матеріалів не тільки з метою визначення виду об'єкта, а й для використання прийнятої термінології.

Вивчаючи об'єкт, експерт встановлює принципи його «функціонування», тобто послідовність підготовки і особливості використання як зброї. У процесі порівняльного дослідження експерт визначає подібність або відмінність досліджуваного об'єкта за таким комплексом ознак, як конструкція в цілому, наявність характерних елементів, їх форма і розміри з відомими аналогами історично сформованих різновидів металюї зброї. Порівняння проводиться від загального до окремого, методом зіставлення. Як зразки для порівняння можуть використовуватися натурні зразки металюї холодної зброї, поміщені в колекції експертно-криміналістичного підрозділу, а також відповідні описи та зображення різних зразків холодної зброї, що містяться в офіційній довідковій та спеціальній літературі, комп'ютерних базах даних та з урахуванням даних фірм-виробників.

Результати порівняльного дослідження є основою як для віднесення об'єкта до певного різновиду металюї зброї, так і для встановлення належності об'єкта в цілому до металюї холодної зброї за певними конструктивними параметрами. Остаточне вирішення питання про належність до металюї холодної зброї робиться після проведення експериментального дослідження, що проводиться з метою встановлення уражаючих властивостей об'єкта.

Даний етап дослідження є найбільш складним, оскільки експериментальне використання об'єкта як зброї вимагає від експерта певних навичок і умінь у поводженні з ним.

Особливості проведення експериментального дослідження залежать, насамперед, від виду металюї зброї і способів реалізації її бойових властивостей.

При дослідженні таких різновидів металюї зброї, як лук і арбалет, експериментальна частина дослідження починається з визначення сили натягу тятиви. Для цього проводиться натяг

Обставини справи (відомі з відношення оперуповноваженого про проведення експертного дослідження): *далі викладаються обставини справи, які мають безпосереднє відношення до проведення експертного дослідження.*

На дослідження надано:

- 1.
- 2.

Дослідженням необхідно встановити:

- 1.
- 2.

Умови доквілля (зазначаються, якщо вони мають вплив на результати досліджень).

Дата вимірювань _____.20__; температура _____°С;
відносна вологість повітря ____%; атмосферний тиск ____ мм рт.ст.

ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкти доставлені на дослідження оперуповноваженим Хоменком К.М., упакованими в двох паперових конвертах білого та салатого кольору розмірами 310 мм на 220 мм кожний. Клапани обох конвертів по кутах та посередині скріплено відбитком круглої печатки, «Святошинське РУ ГУМВС України в м. Києві Для довідок № 7». На білому конверті з обох боків нанесені написи «Сліди, вилучені 13.12.2012 (*місце*) за фактом (*фабула*), ОРС № 12542, оперативний уповноважений (підпис) *Прізвище І.нБ.*, поняті (підписи) *Прізвища І.нБ.*», виконані від руки стійким фарбувальним матеріалом фіолетового кольору та скріплені відбитком круглої печатки «Святошинське РУ ГУМВС України в м. Києві Для довідок № 7». На салатовому конверті з боку, протилежного клапану, від руки стійким фарбувальним матеріалом чорного кольору нанесено напис «Дактилокарти (40 прізвищ з ініціалами) до № 16/193 від 13.12.2012», нижче якого розташований підпис і прізвище «Хоменко К.М.» Упаковка не порушена та забезпечує зберігання об'єктів дослідження й запобігання

Судовий експерт

підпис

І.нБ. Прізвище

Додаток 3
до Інструкції про порядок проведення та
оформлення експертних досліджень (пункт 3.1)

Зразок

МВС УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ В МІСТІ КИЄВІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
вул. Володимирська, 15, м. Київ, 01025,
тел. (044) 272-67-91
адреса електронної пошти

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

13.12.2012

м. Київ

№182

До сектору № 8 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Святошинського РУ) Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при ГУМВС України в місті Києві 13.12.2012 при супровідному листі від 15.12.2003 № 44/55 начальника Святошинського РУ ГУМВС України в місті Києві Савченка М.О. надійшло направлення від 13.12.2012 № 16/193 оперативного уповноваженого відділу карного розшуку Святошинського РУ ГУМВС України в місті Києві Хоменка К.М. на проведення трасологічного експертного дослідження за експертною спеціальністю 4.6. (дактилоскопічні дослідження) за матеріалами оперативно-розшукової справи № 12542.

Проведення експертного дослідження доручено старшому експертові сектору № 8 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Святошинського РУ) Петричуку Івану Юрійовичу, який має вищу юридичну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення експертиз за експертною спеціальністю 4.6. (дактилоскопічні дослідження, свідоцтво № 1234, видане ЕКК МВС України 19.05.1996, свідоцтво про підтвердження кваліфікації судового експерта № 123, видане ЕКК МВС України 15.05.2011).

тятиви без снаряда, але з урахуванням довжини використовуваного снаряда (стріли).

Визначення зусилля натягу тятиви луку чи арбалету провадиться за допомогою динамометрів загального призначення, які перевірені у відповідності до ДСТУ ГОСТ 13782:2009.

При цьому отримані результати зіставляються зі встановленими для певного різновиду арбалета або лука:

– зусилля натягу тятиви у арбалетів і луків для розваг, які не відносяться до метальної зброї, не повинно перевищувати 20 кг;

– у луків та арбалетів, які відносяться до метальної зброї, – понад 20 кг.

Для визнання об'єкта метальною холодною зброєю необхідно, щоб вона забезпечувала можливість проведення неодноразових пострілів при достатніх уражаючих характеристиках. У цьому зв'язку велике значення мають результати експериментів, які проводяться з метою встановлення можливості ураження з досліджуваного об'єкта людини або тварини. З цією метою проводиться експериментальна стрільба по перешкоді, розташованій на певній відстані (20 м і більше).

В процесі проведення експериментальної стрільби перевіряється можливість ведення з досліджуваного об'єкта прицільної стрільби, при цьому встановлюється ступінь можливих відхилень снаряда від цілі.

Необхідно відзначити, що проведення стрільби з лука вимагає певних навичок в утриманні лука і стріли в руках, натягування тятиви і її спуску.

Для дотримання техніки безпеки при проведенні стрільби вставляти стрілу потрібно тільки на лінії стрільби, зберігаючи при цьому напрямок лука в сторону мішені.

При проведенні стрільби з лука натяг тятиви повинен бути спочатку помірним, без докладання значних зусиль, потім з кожним подальшим пострілом поступово посилюватися, до отримання необхідного результату (для досягнення ураження цілі на певній відстані).

В ході проведення експериментальної стрільби перевіряється можливість ведення з досліджуваного об'єкта прицільної стрільби, при цьому встановлюється ступінь можливих відхилень снаряда від цілі.

У криміналістичній літературі термінологічний апарат

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

елементів траєкторії польоту снаряда, що вистрілюється з металльної зброї, майже не висвітлений, що значною мірою ускладнює процес опису у висновку експерта процесу дослідження при вирішенні низки діагностичних питань. У цьому зв'язку, елементи траєкторії доцільно розглядати за аналогією з елементами траєкторії польоту снаряда, вистріляного з вогнепальної зброї, але в той же час враховуючи певні особливості процесу проведення пострілу з металльної холодної зброї.

Виділяють такі елементи траєкторії польоту вистріляного снаряда – стріли.

Траєкторія польоту стріли – лінія польоту її центру ваги в повітрі, яка набуває в польоті стріли форму нерівномірно вигнутої кривої лінії, що складається з двох гілок: більш пологої – висхідної і більш крутої – низхідної.

Точка вильоту стріли – це умовна точка, що знаходиться на поздовжній осі зарядженої стріли (при натягнутій тятиві) у переднього зрізу прицільного вікна лука (спортивного).

Початкова швидкість стріли – це швидкість руху центру ваги стріли в точці вильоту.

Горизонт зброї – це горизонтальна площина, що проходить через точку вильоту стріли.

Висота траєкторії – це найкоротша відстань від вищої точки траєкторії до горизонту зброї (лука).

Лінія піднесення – пряма лінія, що є продовженням поздовжньої осі стріли наведеної на ціль лука.

Кут підвищення – кут, укладений між горизонтом зброї і лінією піднесення.

Лінія кидання – пряма лінія, яка є продовженням поздовжньої осі стріли в момент вильоту її з площини лука. Лінія кидання може бути вище або нижче лінії піднесення.

Кут кидання – кут, укладений між лінією кидання і горизонтом зброї.

Кут вильоту – кут, складений лінією піднесення і лінією кидання.

Точка падіння – точка перетину траєкторії з горизонтом зброї.

Кут падіння – це кут, укладений між дотичною до траєкторії в точці падіння і горизонтом зброї.

Горизонтальна дальність – це відстань від точки вильоту до точки падіння.

У зв'язку із зазначеним відповідно до частини 4 статті 69 Кримінального процесуального кодексу України повідомляю про неможливість проведення експертизи.

Разом з цим повідомленням про неможливість проведення експертизи повертаються матеріали кримінального провадження № 13121110987654321 на 50 аркушах.

Судовий експерт

підпис

І.пБ. Прізвище

2. Письмово надати дозвіл на можливі часткове пошкодження та зміну властивостей автомобіля ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот, необхідні для проведення дорученого дослідження.

та повернуті матеріали кримінального провадження № 13121110987654321 на 50 аркушах.

У відповідь на порушене клопотання 29.05.2013 від слідчого Снісаренка Б.А. надійшла інформація про те, що провести огляд та дослідження автомобіля ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот неможливо, оскільки власником цей транспортний засіб після ДТП без дозволу слідчого, без фотографування та без проведення ремонтних робіт розібрано і частково продано по запчастинах, а частково – здано на металобрухт, технічний паспорт на автомобіль ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот загублено під час ДТП, у зв'язку з чим запропоновано судовому експертові провести автотоварознавче дослідження за фотознімками у фототаблиці до протоколу ДТП, розміщених на аркушах кримінального провадження 10-13, 15, 17, і повторно надано матеріали кримінального провадження № 13121110987654321 на 52 аркушах.

або

Відповідь на заявлене клопотання станом на 03.06.2013 не надходила.

Оскільки відсутня можливість безпосередньо оглянути та дослідити автомобіль ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот з метою виявлення наявних на ньому пошкоджень та визначити обсяг ремонтних робіт, запчастин і витратних матеріалів, необхідних для його відновлення, або вивчити, з цією ж метою, документацію щодо фактично проведених ремонтно-відновлювальних робіт та документацію про рік випуску, комплектацію, стан на момент ДТП та пробіг транспортного засобу, а наявні в матеріалах справи фотографії малоінформативні (з них неможливо встановити повний перелік, точну локалізацію та розміри пошкоджень), у експерта немає жодного вихідного даного, необхідного для проведення дорученого експертного дослідження, що унеможлиблює його проведення.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Точка попадання – це точка перетину траєкторії з поверхнею цілі або будь-якою іншою перешкоди.

Площина стрільби (пострілу) – вертикальна площина, що проходить крізь лінію піднесення.

Кут звалювання – це кут, що утворюється при розбіжності між площинами лука і пострілу. При звалюванні лука точка влучення буде відхилятися убік звалювання і вниз.

Точка прицілювання – це точка на цілі або поза нею, куди наводиться лук.

Лінія прицілювання – це пряма лінія, що проходить від очей стрілка через вершину мушки (якщо мушка кільцева, то через її центр) в точку прицілювання.

Прицільна лінія – це частина лінії прицілювання, укладена між оком стрільця і мушкою. Вона постійна і змінюється в залежності від довжини рук стрільця з лука, від положення мушки, укріпленої на рухомому прицілі. Чим довше прицільна лінія, тим точніше наводка на ціль.

Кут прицілювання – це кут, укладений між лінією прицілювання і лінією піднесення.

Форма траєкторії польоту стріли має велике значення для встановлення дальності польоту стріли, можливості ураження цілі на певній відстані при різних кутах піднесення лука. Зі збільшенням кута піднесення горизонтальна дальність польоту стріли збільшується. Якщо висота траєкторії продовжує збільшуватися, перевищуючи оптимальну межу кута піднесення, горизонтальна дальність зменшується. Кут підвищення, при якому горизонтальна дальність стає найбільшою, називається *кутом найбільшої дальності*. Оптимальна його величина перебуває в межах від 30 до 45°. Ця величина для луків однієї конструкції може значно коливатися залежно від сили лука, параметрів використовуваних стріл, якості тятиви.

Траєкторії, одержувані при кутах піднесення, менших кута найбільшої дальності, називаються *настильними*, а більших – *нависними*. Найбільш сильні луки при стрільбі до 90 м утворюють настильну траєкторію, висотою не більше 2-2,5 м.

Постріл, при якому траєкторія не піднімається над лінією прицілювання вище цілі протягом всієї прицільної дальності, називається *прямим пострілом*. З більшості спортивних луків прямий постріл досягається при стрільбі на 18-25 м.

При дотриманні точності і одноманітності стрільби з одного і того самого лука однаковими стрілами кожна стріла описує свою траєкторію і має свою точку влучення, що не збігається з попередніми точками. Коли одна стріла при проведенні пострілу потрапляє в хвостовик іншої, попередньої, їх точки попадання також не збігаються. Розсіювання стріл при попаданні в ціль залежить від кута вильоту стріли, який зумовлюється низкою причин: силою тиску тятиви на стрілу, несиметричністю контакту стріли і лука в двох точках, асиметричною деформацією лука, сходом при випуску стріли, помилкою стрілка при прицілюванні і проведенні пострілу.

Для проведення прицільної стрільби в конструкції об'єкта повинні бути направляючі пази, виступи або поглиблення. Так, в конструкції арбалета промислового виробництва передбачено наявність спеціального прицільного пристосування. При його відсутності проведення прицільної стрільби ускладнено.

Якщо в процесі стрільби снаряд істотно не відхиляється від точки прицілювання, не виходить за межі контуру мішені, об'єкт може бути визнаний придатним для проведення прицільної стрільби. Орієнтиром допустимих відхилень місця попадання снаряда від точки прицілювання за площею може бути стандартна погрудна мішень, що використовується в тирах для кульової стрільби.

Якщо неможливо попадання в ціль при неодноразовій стрільбі через розкид снарядів повз мішені, встановлюється причина такого розкиду, яка, як правило, криється в конструктивній недосконалості досліджуваного об'єкта і снаряда, що вистрілюється з нього. У цьому випадку робиться висновок про неможливість ведення з досліджуваного об'єкта прицільної стрільби на певній відстані. При цьому не виключається можливість проведення додаткової стрільби з більш близької відстані з поетапним її зменшенням.

При перевірці досліджуваного об'єкта на можливість проведення неодноразових пострілів необхідно виходити з положення про те, що будь-яка зброя призначена для багаторазового використання з метою ураження цілі.

Кількісний критерій багатократності пострілів з металюної холодної зброї до теперішнього часу в криміналістиці чітко не визначений. У той же час прийнято, що для перевірки можливості багаторазового використання зброї достатньо п'яти пострілів.

Про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків за ст. 384, 385 КК України попереджений.

С.А. Петренко

Обставини справи (відомі з постанови слідчого про призначення судової експертизи): *далі викладаються обставини справи, які мають безпосереднє відношення до проведення експертизи.*

На експертизу надано:

Судовому експертові для ознайомлення надано матеріали кримінального провадження № 13121110987654321 на 50 аркушах.

На вирішення судової експертизи поставлені питання:

1. Яка вартість відновлювального ремонту автомобіля ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот, пошкодженого в результаті ДТП 15.02.2013?

2. Який розмір збитку, завданого власникові транспортного автомобіля ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот у результаті його пошкодження в результаті ДТП 15.02.2013?

Для вирішення питань, поставлених перед судовим експертом, відповідно до ст. 13 Закону України «Про судову експертизу», ст. 69 КПК України 30.04.2013 на адресу органу, який призначив судову експертизу, було направлено клопотання № 22/8-3 (за вих. № 22/3333) про надання додаткових матеріалів та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи, а саме:

1. Надати для огляду і дослідження автомобіль ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот у тому стані, у якому він був безпосередньо після ДТП, або повідомити конкретні місце та час, у який автомобіль ВАЗ 2101 реєстраційний номер 78-90 пот може бути досліджений за місцем його зберігання в присутності учасників ДТП та власників транспортних засобів, пошкоджених у результаті цієї ДТП, за умови безперешкодного доступу до нього і належних умов праці, зокрема можливості огляду, опису та фотографування.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Додаток 2
до Інструкції про порядок проведення та
оформлення експертних досліджень (пункт 3.1)

Зразок

МВС УКРАЇНИ
УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
провулок Рибальський, 8, м. Полтава, 36037,
тел. (0532) 51-77-15
адреса електронної пошти

ПОВІДОМЛЕННЯ
ПРО НЕМОЖЛИВІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ

03.06.2013

м. Полтава

№3

До Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при УМВС України в Полтавській області 25.04.2013 при супровідному листі від 20.04.2013 № 22/3333 із відділу розслідування ДТП слідчого управління УМВС України в Полтавській області надійшла постанова від 15.04.2013 про призначення судової автотоварознавчої експертизи, винесена слідчим Снісаренком Б.А. у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 15.02.2013 за № 13121110987654321.

Проведення судової експертизи доручено експертові сектору автотоварознавчої експертизи та експертизи вартості Петренку Сергію Андрійовичу, який має вищу технічну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення автотоварознавчої експертизи (з визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власникові транспортного засобу, свідоцтво № 4321, видане ЕКК МВС України 18.10.2000, свідоцтво про підтвердження кваліфікації судового експерта № 321, видане ЕКК МВС України 16.04.2010), стаж експертної роботи з 2000 року.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

Проте Методикою визначено, що при проведенні динамічних випробувань металних предметів (пристроїв) кількість кидків (пострілів) повинна складати до 50 разів, але не менше 10.

При проведенні неодноразових експериментальних пострілів з досліджуваного об'єкта оглядом встановлюється наявність або відсутність вирішення конструкції в цілому або окремих деталей, відмов у роботі механізмів. Отримані результати оцінюються за ступенем їх впливу: на міцність конструкції зброї, можливість її багаторазового використання, а також безпеку її застосування і зниження уражаючих властивостей.

Якщо після першого пострілу конструкція досліджуваного об'єкта через поломки якої-небудь частини не забезпечує проведення стрільби або надання снаряду енергії, достатньої для ураження цілі, в цьому випадку повинен робитися висновок про неможливість функціонального, багаторазового використання об'єкта для ураження. Якщо усунення поломки чи іншого дефекту матеріальної частини наданого об'єкта можливе без заміни деталі, експерт має право і повинен здійснити таке усунення, що веде до можливості проведення пострілу (відповідно відобразивши це у висновку), і вирішувати питання про визнання належності об'єкта до холодної зброї, виходячи з результатів експериментальної стрільби.

Для дослідження причин, що перешкоджають проведенню пострілів, вирішення питань про справність або несправність, можливості проведення пострілів, надану на дослідження металну зброю розбирають. При огляді механізмів і частин розібраної зброї оцінюють їх стан.

У процесі розбирання звертають увагу на факти заміни стандартних деталей саморобними, правильність складання частин, наявні дефекти, стан поверхонь деталей. Виявлені при цьому дефекти зброї, що мають значення для висновків, фотографують і описують у висновку.

Після розбирання і оцінки результатів огляду зброю збирають з дотриманням особливостей, зафіксованих до її розбирання.

Свої особливості має експеримент при дослідженні металної зброї (простих металних предметів), для метання якої використовується м'язова сила людини.

Експертний експеримент проводиться не тільки для встановлення міцності досліджуваного об'єкта, а й для перевірки

наявності у об'єкта необхідних уражаючих властивостей. Уражаючі властивості визначаються можливістю нанесення досліджуваным об'єктом ушкоджень при попаданні в ціль. При цьому мають значення можливість метання об'єкта на певну відстань і ступінь стійкості його в польоті.

Для вирішення цих завдань досліджуваний об'єкт необхідно до 50, але не менше 10 разів метнути з замахом рукою у напрямку цілі. Дистанція до цілі при проведенні кидків, повинна становити від 3 до 5 м, оскільки саме в цих межах досягається максимальна швидкість і настає стабілізація польоту метального об'єкта.

При дослідженні металевих ножів і сюрикенів необхідно враховувати, що така ознака, як можливість міцного утримання в руці при нанесенні ударів, властива холодній зброї колюче-ріжучої дії з коротким клинком, для предметів, що відносяться до категорії простої металевій холодній зброї, не є визначальною. Для них важливим буде бути лише можливість зручного утримування в руці для проведення метання. Виняток можуть становити ножі, що мають руків'я і скоріше відносяться до комбінованої холодної зброї, тобто містять ознаки холодної зброї колюче-ріжучої дії з коротким клинком і простої металевій клинкової холодної зброї.

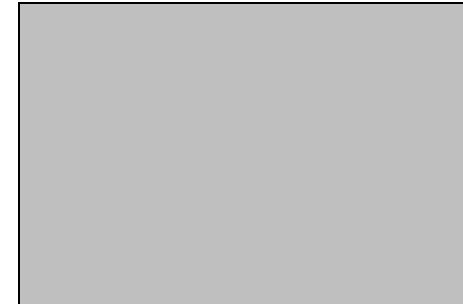
Експериментальне метання ножів, сюрикенів проводиться в безпечному місці з дотриманням необхідних заходів безпеки. У тому випадку якщо леза і бойові кінці гостро заточені, доцільно на кисть руки надягати шкіряну рукавичку.

Пошкодження оцінюються з позицій можливості ураження живої цілі досліджуваным об'єктом.

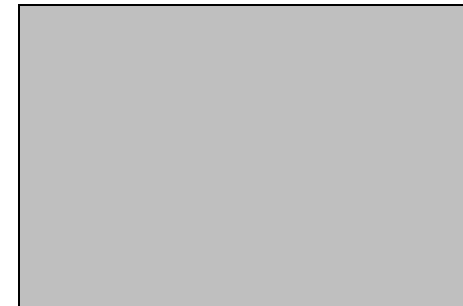
Метання в ціль сюрикенів класичних форм колюче-ріжучої дії не вимагає особливих навичок. Дещо складніше метати сюрикени з двома-трьома бойовими виступами. Тут необхідно зазначити, що в літературі описуються прийоми метання сюрикенів такого виду, а також метання сюрикенів з переважаючою ріжучою дією. При цьому експерту-криміналісту достатньо володіти найбільш простим прийомом метання: хватом рукою за бойові виступи (пелюстки) і кидком із замахом за голови.

Відносно проведення кидків металевими ножами необхідно відзначити, що прийоми метання вимагають необхідної підготовки. Провівши кидки з різною силою, експерт вивчає пошкодження, утворені бойовими кінцями сюрикена (клинком металевого ножа) за такими параметрами:

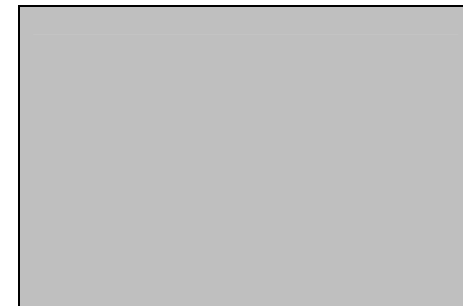
Ілюстративна таблиця



Ілюстрація 1.1 – Зображення упаковки об'єктів дослідження.



Ілюстрація 1.2 – Зображення об'єктів дослідження.



Ілюстрація 1.3 – Зображення сліду, відкопійованого на фрагмент стрічки № 1.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

на обох боках якого нанесені написи «Висновок експерта № 30 від 20.12.2012. 10 відрізків дактилоплівки з 23 слідами пальців рук, 40 дактилокарт, упаковка, в якій об'єкти надійшли на дослідження.», підписи експерта, скріплені відбитком круглої печатки «НДЕКЦ при ГУМВС України у Луганській області Сектор № 13 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Лисичанського МВ Для довідок та експертиз № 2)», клапан пакета по лінії заклеювання також скріплено трьома відбитками круглої печатки «НДЕКЦ при ГУМВС України у Луганській області Сектор № 13 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Лисичанського МВ Для довідок та експертиз № 2)», та повернуті ініціаторові проведення судової експертизи разом з висновком експерта.

До висновку експерта додається ілюстративна таблиця на 42 аркушах.

ВИСНОВКИ

- 1.
- 2.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

– характер пошкодження (колоте, колюче-ріжуче, ріжуче);
– кількість пошкоджень для кожного з випадків потрапляння в мішень;

– довжина пошкоджень по поверхні мішені і максимальна глибина проникнення бойових елементів сюрикена (клинки ножа) в мішень.

Якщо в серії проведених експериментів мають місце випадки коли сюрикени не впроваджується в перешкоду, експерт повинен встановити причину, через яку сюрикени не уражають мішень. Як такі можуть бути:

- недостатня виразність всіх або окремих бойових виступів;
- відсутність заточування на окремих виступах (клинках пелюстків);
- відсутність належних навичок у киданні.

Глибину пошкоджень доцільно вимірювати від лінійної позначки, поставленої на межі пелюстка сюрикена (клинки ножа) до вістря. Дана лінійна відмітка наноситься на грань сюрикена по площині перепони при знаходженні сюрикена (ножа) в мішені. Пошкодження оцінюються експертом з позиції їх уражаючого впливу на живу ціль – людини, тварини, при попаданні сюрикена (ножа) в різні ділянки тіла.

Необхідно враховувати, що на можливість ураження цілі на певній дистанції (глибину впровадження в перешкоду, дальність польоту при цьому) впливають м'язова сила конкретної людини, яка метає дану зброю, і ступінь замаху рукою для кидка. Чим більше амплітуда замаху й сила кидка, тим далі летить сюрикен (ніж) і глибше впроваджується в перешкоду.

Завдання щодо встановлення належності досліджуваного об'єкта до металльної холодної зброї вирішується поетапно в процесі всього експертного дослідження. І тільки загальна сукупність встановлених конструктивних ознак, достатня міцність і можливість ураження цілі на певній відстані дозволяють віднести досліджуваний об'єкт до певного різновиду металльної холодної зброї.

Завершальною стадією при проведенні експертизи холодної металльної зброї є **оцінка результатів проведеного дослідження та формулювання висновків**. Оціночна діяльність експерта здійснюється протягом усього експертного дослідження. Вона починається зі стадії підготовки експерта до дослідження і

закінчується після порівняльного дослідження і експерименту формулюванням певних висновків.

Кожен етап дослідження являє собою одну з частин того чи іншого вивчення критерію металюної зброї. Тому в оціночній частини всі ці окремі відомості додаються і порівнюються з певними критеріями з метою встановлення належності предмета (пристрою) до металюної холодної зброї. Позитивний результат такого порівняння дозволяє дійти висновку про те, що досліджуваний предмет (пристрій) є холодною металюною зброєю.

Проведені дослідження, як правило, не можуть завершуватися висновками про неможливість вирішення питання. Виявлений комплекс ознак дозволяє експерту судити про належність досліджуваного предмета до металюної холодної зброї, придатності для проведення з неї пострілів чи забезпечує предмет надання снаряду, що метається з нього, кінетичної енергії, достатньої для ураження живої цілі.

Проблематичним є вирішення питання про віднесення до холодної металюної зброї арбалетів або луків, якщо вони надаються на дослідження без стріл або у випадках, коли конструкція наданих стріл свідчить про те, що вони призначені не для ураження цілі, а для тренувань або виконання інших функцій.

З цього приводу існує дві точки зору. Одна зводиться до того, що лук і арбалет без стріл не можна визнати холодною металюною зброєю, оскільки і арбалет, і лук, і стріли з нею взаємозалежні і є одним цілим. Відповідно до іншої, луки та арбалети необхідно відносити до холодної металюної зброї, коли вони надані на дослідження без стріл. Поділяючи другу точку зору, вважаємо, що необхідно виходити з того, що стріли не є складовою частиною конструкції арбалетів і луків, а їх варто розглядати як припаси для стрільби, і тому арбалети і луки, надані на дослідження без стріл, потрібно визнавати холодною металюною зброєю.

Таким чином, представляється, що питання про визнання належності арбалета або лука до холодної металюної зброї необхідно вирішувати на основі дослідження матеріальної частини наданого на дослідження предмета (пристрою) і користуючись при цьому стрілами, наприклад, з колекції експертно-криміналістичного підрозділу, що мають аналогічні за розмірами і конструкцією параметри.

У порядку, передбаченому ст. 13 Закону України «Про судову експертизу» та ч. 3 ст. 102 КПК⁴ України, судовий експерт вважає за необхідне вказати на *(наводяться виявлені в процесі експертного дослідження факти, відомості й обставини, які мають значення для кримінального провадження (справи), і з приводу яких судовому експертові не були поставлені питання).*

Висновок даної судової експертизи з повторно поставленого питання повністю збігається з висновком попередньої судової експертизи (висновок експерта № 15 від 03.12.2012).

або

Висновок даної судової експертизи з повторно поставленого питання не збігається з висновком попередньої судової експертизи (висновок експерта № 15 від 03.12.2012).

При проведенні експертного дослідження використовувалися такі інформаційні джерела:

- 1.
- 2.

При проведенні досліджень застосовувалися: лінійка інв. № 12345 (клеймо державної повірки чинне до III кв. 2014 р.), штангенциркуль ШЦ-1 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), рулетка ГОСТ 7502-80 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014), мікроскоп МБС-10 (свідоцтво про калібрування / повірку / атестацію № 12345, чинне до 20.08.2014).

Двадцять три сліди пальців рук, відкопйовані на 10 відрізків дактилоплівки, 40 дактилокарт, спеціальний пакет Експертної служби МВС України № 123456, виготовлений з полімерного матеріалу, з написами «До висновку експерта № 15 від 03.12.2012 у кримінальному провадженні від 01.12.2012 № 12345678910111213, відкритому за фактом крадіжки 01.12.2012 майна з магазину «Луга-Нова», експерт Петрушин В.Є.» *(або поліетиленовий пакет чорного кольору та аркуш паперу розмірами 150 мм на 100 мм, яким були обклеєні кінці мотузки, що перев'язувала горловину пакета), у якому об'єкти надійшли на дослідження, упаковані в спеціальний пакет Експертної служби МВС України № 987654 із самоклеючимся клапаном, виготовлений з полімерного матеріалу,*

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

ДОСЛІДЖЕННЯ

Об'єкти доставлені на дослідження слідчим Капелюшним А.Р., упакованими в спеціальний пакет Експертної служби МВС України № 123456, виготовлений з полімерного матеріалу, з розмірами сторін 350 мм на 500 мм із заклеєним клапаном. На пакеті нанесені написи «До висновку експерта № 15 від 03.12.2012 у кримінальному провадженні від 01.12.2012 № 12345678910111213, відкритому за фактом крадіжки 01.12.2012 майна з магазину «Луга-Нова», *(наводиться перелік об'єктів)*, експерт Петрушин В.Є.», виконані від руки стійким фарбувальним матеріалом синього кольору та скріплені відбитком круглої печатки «НДЕКЦ при ГУМВС України у Луганській області Сектор № 26 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Северодонецького МВ) Для довідок та експертиз № 5». Упаковка не порушена та забезпечує зберігання об'єктів дослідження й запобігання несанкціонованому доступу до них (рисунки 1-3 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

При відкритті упаковки встановлено, що в ній знаходяться *(наводиться перелік об'єктів з зазначенням їх стану, розмірів, ваги, кольору, запаху, властивостей матеріалу, з якого вони виготовлені, та інших ознак і властивостей, за якими в подальшому об'єкти можна було б однозначно ототожнити або спростувати тотожність)*, що відповідає, переліку, наведеному в постанові про призначення судової експертизи (рисунки 4-8 ілюстративної таблиці, що додається до висновку експерта).

Документальні матеріали *(указується вид, назви конкретних документів)* були помічені штампом «Об'єкт НДЕКЦ при ГУМВС України в Луганській області № 175», *(указується вид, назви конкретних документів)* – штампом «Зразок НДЕКЦ при ГУМВС України в Луганській області № 175».

Далі описується процес проведення та ілюстрації експертного дослідження.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

6. МЕТОДИЧНА СХЕМА ВИЗНАЧЕННЯ НАЛЕЖНОСТІ ПРЕДМЕТІВ (ПРИСТРОЇВ) ДО ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

1. Ознайомлення з наданими матеріалами (постанова, ухвала, клопотання, звернення, матеріали кримінального провадження, цивільної, адміністративної, господарської справи тощо), установлення цілісності упаковки, наявності об'єктів дослідження, їх відповідності опису і переліку в супровідних документах.

З'ясування питань, поставлених на вирішення експерта. Відповідно до ст. 77 КПК України, вони повинні бути в межах компетенції судового експерта.

2. Огляд об'єкта дослідження і фотографічна фіксація упаковки, зовнішнього вигляду об'єкта (об'єктів), а також конструктивних особливостей; маркувальних позначень, клейм та індивідуальних номерів; слідів обробки, що утворилися при його виготовленні, ремонті або переробці, експлуатаційних та інших дефектів.

Вивчення стану об'єктів дослідження (їх цілісність, відсутність змін, спричинених транспортуванням тощо).

Визначення необхідного комплексу методів дослідження і послідовності їх застосування.

3. Проведення необхідних вимірювань для встановлення параметрів як досліджуваного об'єкта в цілому, так і його окремих елементів, встановлення форми уражуючих та інших елементів, визначення способу дії уражуючих елементів, встановлення способу з'єднання елементів, встановлення виду матеріалів, з яких виготовлено предмет (якщо він монолітний) або елементи предмету (пристрою), в т.ч. елементи кріплення складових частин, а так само визначення інших технічних характеристик зазначених в додатках Методики.

4. Встановлення способу виготовлення об'єкта дослідження:

– за якістю обробки виробу; слідами, що утворилися на об'єкті дослідження при його обробці інструментами на технологічному обладнанні;

– за наявністю маркувальних позначень (написів із зазначенням артикулу, найменування фірми, країни виготовлення, умовного найменування виробу, використаного матеріалу; відомості про ручне виготовлення предмета, прізвища майстра тощо; знака

фірми-виробника, замовника або торгового знака);

– за відсутністю необхідних для такого виробу деталей або, навпаки, наявності «чужорідних»;

– за способами з'єднання (кріплення) деталей (елементів) між собою;

– за використаними матеріалами тощо.

5. Оцінка зовнішньої будови і конструкції досліджуваного об'єкта.

6. Детальний опис об'єкта дослідження.

7. Виділення комплексу необхідних конструктивних елементів та криміналістичних ознак. Наявність сукупності криміналістичних ознак, на основі якої встановлюється належність випробуваного предмета (пристрою) до конкретного різновиду холодної зброї. Відсутність сукупності необхідних визначальних ознак холодної зброї дозволяє віднести зразок до визначеної групи виробів господарсько-побутового призначення, які конструктивно схожі з такою зброєю.

8. Порівняльне дослідження об'єкта:

– порівняння форми, розмірів та конструкції предмету (пристрою) з формами, розмірами та конструкцією відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового призначення;

– порівняння основних технічних характеристик предмету (пристрою) з основними техніко-криміналістичними характеристиками відомих зразків холодної зброї та предметів господарсько-побутового або іншого призначення.

Встановлення належності предмета (пристрою) до певного класу, виду та типу.

При повному збігу або несуттєвих розбіжностях порівнювальних ознак досліджуваного предмету (пристрою) і ознак найближчого аналогу холодної зброї робиться висновок про наявність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

При суттєвих (таких, що перешкоджають ураженню цілі типовим для найближчого аналогу холодної зброї способом) розбіжностях, робиться висновок про відсутність у досліджуваного предмета технічної забезпеченості для ураження цілі.

Якщо предмет (пристрій) не має технічної забезпеченості для ураження цілі, він визнається непридатним для ураження цілі і таким, що не відноситься до холодної зброї (з зазначенням його

Для вирішення питань, поставлених перед судовим експертом, відповідно до ст. 13 Закону України «Про судову експертизу», ст. 69 КПК України³ дата та вих. номер на адресу органу, який призначив судову експертизу, було направлено клопотання № ____ про надання додаткових матеріалів і зразків, або уточнення змісту та обсягу експертного завдання та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи, а саме:

1.

2.

У відповідь на заявлене клопотання дата та вх. номер додатково надійшло:

наводиться перелік нових матеріалів, наданих на виконання клопотання, дається оцінка повноти виконання клопотання;

або

наводиться інформація про уточнення ініціатором експертного дослідження змісту й обсягу експертного завдання, формулювання питань, їх уточнена редакція тощо;

або

наводиться інформація ініціатора експертного дослідження про неможливість з певних причин надати запитувані матеріали.

або

Відповідь на заявлене клопотання на даний час не надходила. У цьому випадку дослідження проводиться лише за питаннями, які не потребували виконання порушеного клопотання або складається повідомлення про неможливість проведення експертизи у разі коли для вирішення всіх питань постанови (ухвали) необхідна інформація або об'єкти зазначені в клопотанні.

Умови довілля (зазначаються, якщо вони мають вплив на результати досліджень).

Дата вимірювань _____.____.20__; температура _____°C; відносна вологість повітря _____%; атмосферний тиск _____ мм рт.ст.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

роботи Сєвєродонецького МВ) НДЕКЦ при ГУМВС України у Луганській області Петрушиним В.Є. (висновок експерта № 15 від 03.12.2012), і постанова про призначення проваджуваної судової експертизи, не пронумеровані, аркуш 25 розташований між 31 та 32 аркушами.

На вирішення судової експертизи поставлені питання:

- 1.
- 2.

При проведенні експертизи були присутні: *слідчий Прізвище І.пБ., обвинувачений (підозрюваний) Прізвище І.пБ. – з дозволу слідчого, відповідач у справі Прізвище І.пБ. – на підставі ухвали суду про примусовий привід на проведення експертизи тощо.*

Раніше² у цій справі експертом сектору № 26 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Сєвєродонецького МВ) НДЕКЦ при ГУМВС України у Луганській області Петрушиним В.Є. проведено судову дактилоскопічну експертизу (висновок експерта № 15 від 03.12.2012), у якій з питань:

- 1.
- 2.

він дійшов таких висновків:

- 1.
- 2.

Проваджувана судова експертиза з другого питання є повторною відносно попередньої. Призначення повторної експертизи мотивовано протиріччям висновку попередньої експертизи іншим матеріалам справи (або: *мотиви призначення повторної експертизи в постанові не вказані*).

Судовий експерт

підпис

І.пБ. Прізвище

² Не потрібно вставляти інформацію про раніше проведені експертизи при проведенні експертиз у кримінальних провадженнях.

³ Право судового експерта заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів і зразків, а також щодо уточнення змісту та обсягу доручення, у разі, якщо в зазначеному виникає сумнів, крім Кримінального процесуального кодексу України, залежно від виду провадження, встановлено ст. 53 ЦПК України, ст. 66 КАС України, ст. 273 КУпАП, ст. 31 ГПК України.

групової приналежності до конкретного виду предметів господарського-побутового або іншого призначення) і подальші випробування не проводяться.

Якщо встановлено, що об'єкт належить до предметів господарсько-побутового призначення, то дослідження на цьому етапі завершується. Формулюється відповідний висновок.

9. Перевірка відповідності параметрів об'єкта дослідження відповідним криміналістичним вимогам, стандартам, технічним умовам, а при їх відсутності нормативно-технічних документів – параметрам відомих аналогів даного різновиду холодної зброї. На цьому етапі визначається безпечність використання предмету (пристрою) та можливість ураження цілі.

За результатами дослідження конструкції об'єкта складається попереднє судження про його міцність і надійність. Це судження перевіряється шляхом проведення експериментів (випробувань), в процесі яких встановлюється можливість неодноразового ураження цілі без руйнування досліджуваного об'єкта.

10. Визначення характеристик міцності об'єкта дослідження (нанесення ударів, кидки (постріли) в ціль тощо; основні вимоги до проведення експериментів: багаторазовість, варіювання сили і напрямку).

11. Визначення уражаючих властивостей (за результатами експериментів):

Тільки для об'єктів, що мають конструктивні особливості і технічні характеристики певного типу холодної зброї.

– за відносною глибиною пошкоджень у мішені (в сухій сосновій дошці); вимірювання глибини пошкоджень з точністю до 0,1 мм.

12. Обов'язкове зіставлення всіх даних досліджуваних об'єктів, крім саморобних, з даними, зазначеними в додатках Методики.

Примітка. Порівняння саморобних виробів може проводитися з метою встановлення відповідності досліджуваного об'єкта певному типу холодної зброї, за зразком якої він виготовлений.

13. Оцінка результатів випробувань і формулювання висновку.

На цьому етапі провадиться:

– підсумовування результатів випробувань кожного виду;

– порівняння отриманих при випробуваннях характеристик та параметрів досліджуваних об'єктів зі встановленими цією Методикою вимогами;

– формулювання висновку (висновків) про групову приналежність досліджуваного предмету (пристрою).

За результатами проведених досліджень об'єкта даються висновки:

– про спосіб виготовлення об'єкта (промисловий, кустарний або саморобний);

– про наявність необхідної і достатньої сукупності ознак, що дозволяють віднести об'єкт до певного виду і типу холодної зброї;

– про визначення належності досліджуваного об'єкта до холодної зброї.

При відсутності необхідної і достатньої сукупності ознак, характерних для холодної зброї, формулюється висновок про приналежність досліджуваного об'єкта до певних груп спеціальних засобів або до предметів господарсько-побутового та іншого призначення, які мають схожість за зовнішньою будовою з холодною зброєю.

Якщо необхідної і достатньої сукупності ознак немає у зв'язку з істотним пошкодженням об'єкта в цілому, або з відсутністю його основних деталей, а також, якщо об'єкт був вилучений і наданий на експертизу розібраним (тобто об'єкт не є закінченим у виготовленні виробом) – дається висновок, що даний об'єкт у наданому на дослідження вигляді до холодної зброї не відноситься, і обов'язково вказується причина, з якої був зроблений такий висновок. Додатково можна вказати, якими деталями і якого типу холодної зброї є надані на дослідження частини (наприклад, напівфабрикат або заготовка).

Якщо з тих чи інших причин (наприклад, відсутність необхідної інформації тощо) неможливо встановити призначення предмета наданого на експертизу, експерт має право відмовитися від вирішення питання.

14 . Оформлення результатів досліджень.

Результати досліджень оформлюються висновком встановленої форми згідно з вимогами ст. 200 КПК України (Висновок експерта) та Інструкції про порядок проведення та оформлення експертних досліджень, затвердженої Наказом МВС України № 19/1-272н від 31.10.2013 року.

Проведення судової експертизи доручено головному експертові сектору № 13 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Лисичанського МВ) Іванову Юрію Петровичу, який має вищу юридичну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення експертиз за експертною спеціальністю 4.6. (дактилоскопічні дослідження, свідоцтво № 1234, видане ЕКК МВС України 19.05.1996, свідоцтво про підтвердження кваліфікації судового експерта № 123, видане ЕКК МВС України 15.05.2011), стаж експертної роботи з 1996 року, кандидату юридичних наук, доценту.

Про відповідальність за завідомо неправдивий висновок та відмову без поважних причин від виконання покладених обов'язків за ст. 384, 385 КК України попереджений.

Ю.П. Іванов

Обставини справи (з постанови (ухвали) про призначення судової експертизи): *коротко викладаються обставини провадження (справи), які мають безпосереднє відношення до проведення судової експертизи.*

На експертизу надано:

- 1.
- 2.

Також судовому експертові для ознайомлення надано матеріали кримінального провадження (*цивільної, адміністративної тощо справи*) № 12345678910111213 на 91 аркуші, з яких аркуші 1-45 занесено в «Опис документів, що знаходяться в матеріалах кримінального провадження № 12345678910111213», аркуші 1-52 пронумеровані стійкими фарбувальними матеріалами різних кольорів, аркуші 53-85 у правому верхньому куті лицьового боку пронумеровані олівцем, останніх 6 аркушів, на яких містяться матеріали судової дактилоскопічної експертизи, проведеної експертом сектору № 26 (з техніко-криміналістичного забезпечення

Додаток 1
до Інструкції про порядок проведення
та оформлення експертних досліджень
(пункт 3.1)

Зразок

МВС УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ МІНІСТЕРСТВА
ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
вул. Луначарського, 38, м. Луганськ, 91000,
тел. (0642) 55-94-25
адреса електронної пошти

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

20.12.2012 м. Лисичанськ №30

До сектору №13 (з техніко-криміналістичного забезпечення роботи Лисичанського МВ) Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при ГУМВС України у Луганській області 16.12.2003 при супровідному листі від 15.12.2003 №564/789 із СВ Северодонецького МВ ГУМВС України у Луганській області надійшла постанова від 15.12.2003 про призначення судової трасологічної експертизи за експертною спеціальністю 4.6. (дактилоскопічні дослідження), винесена слідчим Капелюшним А.Р. у (в кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань 01.12.2012 за №12345678910111213, або в цивільній справі №2544899, або адміністративній справі тощо)¹.

Судовий експерт

підпис

І.п.Б. Прізвище

¹ Зазначається відповідно до виду провадження, у якому призначено експертизу.

ДОДАТОК А ІНСТРУКЦІЯ ПРО ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЕКСПЕРТНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ
ЕКСПЕРТНО-КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР

НАКАЗ

31.10.2013

м. Київ

№ 19/1-272н

Про затвердження Інструкції
про порядок проведення та оформлення
експертних досліджень

У зв'язку із змінами законодавства України, та з метою удосконалення структури рецензованих висновків експерта, форми та змісту їх окремих складових частин, узагальнення різноманітності інформаційних джерел, уніфікації документів, що складаються за результатами експертних досліджень та використання єдиної термінології

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Інструкцію про порядок проведення та оформлення експертних досліджень, що додається.

2. Уважати такими, що втратили актуальність Методичні рекомендації Порядок проведення та оформлення експертних досліджень, схвалені та рекомендовані до впровадження в експертну практику Координаційно-методичною радою ДНДЕКЦ МВС України 23.10.2003 (протокол № 5), та доопрацьовані на виконання рішення Координаційно-методичної ради ДНДЕКЦ МВС України від 05.11.2004 (протокол № 8).

3. Керівникам структурних підрозділів ДНДЕКЦ, начальникам НДЕКЦ головних управлінь, управлінь МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті забезпечити безумовне виконання вимог цієї Інструкції.

Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Начальник Експертної служби
МВС України

Д.В. Жидков

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ ДНДЕКЦ МВС України
31 жовтня 2013 року № 19/1-272н

**Інструкція
про порядок проведення та
оформлення експертних досліджень**

1. Загальні положення

Відповідно до чинного законодавства, працівники Експертної служби МВС України можуть залучатися для вирішення питань, що потребують застосування спеціальних знань, шляхом проведення експертних досліджень матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини події:

1.1. Після відкриття кримінального провадження на стадіях досудового розслідування та судового розгляду. На цих стадіях кримінального процесу вони виступають як судові експерти. Підставою для проведення судової експертизи є звернення сторони кримінального провадження або доручення слідчого судді чи суду. У цьому випадку результати експертного дослідження оформлюються **висновком експерта**.

1.2. На стадії судового розгляду справ у цивільному, адміністративному та господарському провадженні за наявності постанови (ухвали) суду. У такому випадку працівники Експертної служби МВС України також виступають як судові експерти, а результати експертного дослідження оформлюються **висновком експерта**.

1.3. Відповідно до пункту 10 частини 1 статті 10 Закону України «Про міліцію», пункту 6 частини 1 статті 13 Закону України «Про судову експертизу», підпункту 17 пункту 4 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, – за матеріалами оперативно-розшукової діяльності та інших процесуальних дій, у позасудовому провадженні, для вирішення питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб (у тому числі на договірних засадах). У цих випадках експертне дослідження проводиться на підставі відповідного звернення, у якому зазначаються реквізити ініціатора, матеріали, які надаються, та питання, що підлягають вирішенню, та оформлюється **висновком експертного дослідження**.

3.10. Особливості оформлення висновку експерта за результатами проведення комісійної судової експертизи

При проведенні комісійної судової експертизи (двома і більше судовими експертами), якщо судові експерти дійшли згоди, спільний висновок підписується всіма ними. Якщо судові експерти не дійшли згоди, складається декілька висновків відповідно до позицій судових експертів.

Висновок експерта (експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення експертизи) складається в кількості примірників, достатній для направлення особі (органові), що призначив судову експертизу, і кожній судово-експертній установі, судові експерти якої брали участь у її проведенні.

3.11. Особливості проведення експертного дослідження матеріалів, які мають гриф секретності

Експертні дослідження, що проводяться за матеріалами, які мають грифи секретності, здійснюються судовими експертами, які мають допуск та доступ до державної таємниці відповідної форми в залежності від ступеня секретності інформації.

Порядок роботи з документами, які мають гриф секретності регламентується нормативними документами з питань охорони державної таємниці.

Секретні роботи проводяться в режимних приміщеннях, які забезпечують збереження державної таємниці та не створюють загрозу витоку секретної інформації.

Забороняється оброблення за допомогою автоматизованих систем матеріалів експертних досліджень, що містять інформацію з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законодавством та в яких не створена комплексна система захисту інформації з підтвердженою відповідністю.

**Начальник Експертної служби
МВС України**

Д.В. Жидков

3.8. Особливості оформлення висновку експертного дослідження

Оформлення висновку експертного дослідження відрізняється від оформлення висновку експерта наступним:

- зазначенням у вступній частині висновку експертного дослідження, хто і коли звернувся до судово-експертної установи щодо проведення експертного дослідження;
- відсутністю зазначення про попередження судового експерта про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків за відповідною статтею Кримінального кодексу України;
- стислим викладенням застосованих при проведенні дослідження методів.

3.9. Підстави для складання повідомлення про неможливість проведення експертизи та особливості його оформлення

Якщо впродовж місяця заявлене судовим експертом клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків, уточнення змісту та обсягу експертного завдання та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи, не було задоволено, або особа (орган), які призначили судову експертизу, не забезпечили доступ до об'єкта досліджень, у тому числі не припинили вчинення перешкод з боку учасників процесу та інших осіб щодо його огляду (дослідження), що унеможливує відповідь на жодне з поставлених на вирішення судової експертизи питань, судовий експерт складає повідомлення про неможливість проведення експертизи.

За своєю структурою повідомлення складається з трьох частин: вступної, мотивувальної та заключної. У вступній частині викладаються відомості, указані в розділі 3.2 цієї Інструкції.

У мотивувальній частині повідомлення про неможливість проведення експертизи викладаються підстави її складання.

У заключній частині заявляється про відмову від давання висновку.

Якщо на хоча б одне з поставлених питань судовий експерт може дати висновок (відповідь), а з решти питань є підстави для заяви про відмову від давання висновку, складається один документ – висновок експерта (експертного дослідження).

При проведенні експертних досліджень застосовуються такі методи:

- загальні (категорії та закони діалектичної логіки; формально-логічні методи пізнання: аналіз, синтез, узагальнення; індукція та дедукція, гіпотеза; аналогія тощо);
- загальнонаукові (спостереження, вимірювання, опис, експеримент; порівнювання, моделювання; реконструкція);
- спеціальні (візуальні, морфологічні, мікроскопічні, фотографічні, фізичні, хімічні, біологічні, математичні тощо).

При проведенні експертних досліджень використовуються: загальнотехнічні¹ та криміналістичні² технічні засоби.

2. Стадії проведення експертного дослідження

1. Експертне дослідження складається з таких основних стадій:
2. Попереднє дослідження.
3. Роздільне дослідження.
4. Експертний експеримент.
5. Порівняльне дослідження.
6. Оцінка результатів дослідження та формулювання висновків.
7. Оформлення результатів експертного дослідження.

Залежно від виду завдань, які вирішуються експертним дослідженням, стадії експертного експерименту і порівняльного дослідження можуть бути відсутні.

Послідовність застосування методів дослідження та технічних засобів визначається судовим експертом відповідно до методик проведення певних досліджень. При цьому судовий експерт повинен максимально використати неруйнуючі методи і тільки в разі, якщо в результаті їх застосування не досягнута мета дослідження, застосовувати руйнуючі методи.

2.1. Попереднє дослідження

Завдання: з'ясування мети дослідження; оцінка наданих у розпорядження судового експерта матеріалів з точки зору достатності для вирішення поставлених питань; формування загальної уяви про досліджувані об'єкти, явища, події, їх ознаки; побудова гіпотез; планування експертного дослідження.

¹ Розроблені в загальній техніці та пристосовані для виконання спеціальних криміналістичних завдань.

² Створені для вирішення спеціальних криміналістичних завдань.

Шляхи вирішення завдань:

- ознайомлення з наданими матеріалами (постанова, ухвала, клопотання, звернення, матеріали кримінального провадження, цивільної, адміністративної, господарської справи тощо), установлення цілісності упаковки, наявності об'єктів дослідження (досліджуваних та порівняльних), їх відповідності переліку в супровідних документах. При проведенні ідентифікаційних експертиз дослідження починається з тих об'єктів, що ідентифікуються;
- ілюстрація упакування, об'єктів дослідження;
- вивчення стану об'єктів дослідження (їх цілісність, відсутність змін, спричинених транспортуванням тощо);
- установлення достатності та якості отриманих матеріалів, об'єктів дослідження;
- вивчення порівняльних об'єктів (зразків) на предмет оформлення їх відповідно до вимог процесуального законодавства;
- установлення порівняльності об'єктів дослідження;
- вивчення питання про необхідність заявлення клопотань про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;
- визначення необхідного комплексу методів дослідження і послідовності їх застосування.

2.2. Роздільне дослідження

Завдання: всебічне і повне вивчення властивостей та ознак досліджуваних об'єктів, явищ, процесів. Формування проміжних висновків про придатність об'єктів для ідентифікації³ (ототожнення), установлення механізму дії, наслідків події тощо.

Шляхи вирішення завдань:

- вивчення ознак і властивостей кожного з досліджуваних об'єктів, явищ, процесів;
- вивчення виявлених загальних (форма, розмір, рід, вид тощо) та окремих ознак⁴ (своєрідні деталі зовнішньої будови, характерні властивості тощо) кожного з об'єктів дослідження, явищ, подій;

³ Ідентифікація поділяється на два види – групову та індивідуальну.

⁴ Особливих, виняткових, незвичайних (Великий тлумачний словник сучасної української мови. Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2004. – 1440 с.).

3.6.5. Виноски

Пояснення до окремих даних, наведених у тексті або таблицях, допускається оформляти виносками.

Виноски позначають надрядковими знаками у вигляді арабських цифр (порядкових номерів) з дужкою.

Нумерація виносок – окрема для кожної сторінки.

Знаки виноски представляють безпосередньо після того слова, числа, символу, речення, до якого дають пояснення, та перед текстом пояснення.

Текст виноски зміщують під таблицею або в кінці сторінки й відокремлюють від таблиці або тексту лінією довжиною 30-40 мм, проведеною в лівій частині сторінки.

Текст виноски починають з абзацу відступу і друкують за машинописного способу – з мінімальним міжрядковим інтервалом.

3.7. Оформлення додатків

Додатки необхідно оформлювати, як продовження висновку на його наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті висновку.

Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

У верхньому правому куті першого аркуша додатка малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток __» і номер, що позначає додаток. Знак № перед цифровим позначенням не ставиться.

На другому і наступних аркушах додатка робиться відмітка: «Продовження додатка», «Продовження додатка 1».

Додаток може мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки.

Додатки повинні мати спільну з рештою висновку наскрізну нумерацію сторінок.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, необхідно нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, ілюстрація 1.3 – третя ілюстрація додатку 1; таблиця 1.2 – друга таблиця додатку 1; формула (1.1) – перша формула додатку 1.

Якщо в додатку одна ілюстрація, одна таблиця, одна формула, одне рівняння, їх нумерують, наприклад, ілюстрація 1.1, таблиця 1.1, формула (2.1).

нумерацією.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули та рівняння, необхідно наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні.

Пояснення значення кожного символу чи числового коефіцієнта необхідно давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

3.6.3. Посилання

Посилання в тексті висновку на джерела необхідно зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «...у роботах [1-7]...».

Допускається наводити посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному списку за переліком посилань і зазначенням номера.

При посиланнях на ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланні необхідно писати: «...на іл.1.3...» або «...на ілюстрації 1.3 ...», «...у таблиці 3.2 ...», «...(див. додатки, 3.2) ...», «...за формулою (3.1)...», «... у рівняння (2.1)-(2.5)...», «...у додатку 1...».

3.6.4. Примітки

Примітки вміщують у висновку за необхідності пояснення змісту тексту, таблиці або ілюстрації.

Примітки розташовують безпосередньо після тексту, таблиці, ілюстрації, яких вони стосуються.

Одну примітку не нумерують.

Слово «Примітка» друкують з великої літери з абзацного відступу, не підкреслюють, після слова «Примітка» ставлять крапку і з великої літери в тому ж рядку подають текст примітки.

Декілька приміток нумерують послідовно арабськими цифрами з крапкою. Після слова «Примітки» ставлять двокрапку і з нового рядка з абзацу після номера примітки з великої літери подають текст примітки.

– оцінка кожної виявленої ознаки з точки зору механізму її утворення, стійкості, індивідуальності та частоти повторюваності ознак;

– формування проміжного висновку (про придатність для ідентифікації, установлення групової належності тощо) за результатами проведеного вивчення;

– ілюстрація виявлених ознак.

2.3. Експертний експеримент

Завдання: установлення механізму слідоутворення, взаємодії певних частин механізмів – об'єктів дослідження, виявлення причинного зв'язку між певними явищами, процесами, отримання зразків для порівняльного дослідження.

Шляхи вирішення завдань:

– відтворення певних умов, максимально наближених до тих, у яких відбувалося формування досліджуваних об'єктів, явищ та процесів;

– перевірка експертних версій, що виникли на попередніх етапах дослідження, отримання даних, необхідних для вирішення поставлених питань;

– ілюстрація перебігу та результатів проведеного експерименту;

– проведення оцінки результатів експерименту з точки зору індивідуальності та стійкості відображення виявлених ознак досліджуваних об'єктів, явищ, процесів, формування попередніх висновків.

Вимоги, які висуваються до проведення експертного експерименту:

– ужиття заходів із запобігання руйнуванню об'єктів дослідження;

– створення умов, максимально наближених до тих, у яких відбувалося формування досліджуваних об'єктів, явищ та процесів;

– проведення експерименту до отримання достовірного результату, але не менше 3-х разів.

2.4. Порівняльне дослідження

Завдання: установлення ознак подібності (тотожності) та (або) розбіжності (відмінності) досліджуваних об'єктів, явищ та процесів.

Шляхи вирішення завдання:

– порівнювання встановлених загальних ознак досліджуваних

об'єктів, явищ та процесів;

- порівнювання встановлених окремих ознак досліджуваних об'єктів, явищ та процесів;

- порівнювання ознак здійснюється способами зіставлення, накладення і суміщення;

- формування проміжного висновку про наявність чи відсутність подібності (тотожності) та (або) розбіжності (відмінності);

- ілюстрація результатів порівняльного дослідження.

2.5. Оцінка результатів проведеного дослідження і формулювання висновків

Завдання: комплексна оцінка результатів проведеного експертного дослідження, наукове обґрунтування походження встановлених ознак, формулювання висновків.

Шляхи вирішення завдань:

- визначення стійкості й індивідуальності виявлених ознак;

- визначення суттєвості комплексу ознак, що збігаються і різняться, їхньої значимості для висновку про наявність чи відсутність тотожності;

- оцінка результатів проведеного дослідження, ґрунтована на всебічному, повному й об'єктивному науковому аналізі всіх ідентифікаційних ознак;

- установлення, чи утворюють ознаки, що збігаються, сукупність, достатню для ідентифікації конкретного об'єкта, явища, процесу;

- установлення, чи є розбіжність стійкою і суттєвою, чи достатня вона для висновку про відсутність тотожності;

- якщо в процесі порівняльного дослідження виявлені ознаки, що збігаються, й ознаки, що різняться, то чим це пояснюється, та які з них більш суттєві;

- оцінка ознак, що збігаються, на основі:

- визначення стійкості ознак (чи повторюються ознаки, чи не випадкові вони, чи не піддалися ознаки викривленню, якщо так, то якою мірою);

- визначення частоти повторюваності ознак;

- збігу варіацій ознак;

- визначення достатності сукупності ознак, що збігаються, для ідентифікації конкретного об'єкта, явища, події;

у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. Таблиці можуть бути включені у додатки.

На всі таблиці мають бути посилання в тексті висновку.

Таблиці необхідно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією.

Якщо у висновку одна таблиця, її також нумерують.

Таблиця повинна мати назву, яку друкують малими літерами (крім першої великої) і вміщують над таблицею. Назва має бути стислою і відображати зміст таблиці.

Якщо рядки або графи таблиці виходять за межі формату сторінки, таблицю поділяють на частини, розміщуючи одну частину під одною, або поруч, або переносячи частину таблиці на наступну сторінку, повторюючи в кожній частині таблиці її головку і боковик.

При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово «Таблиця __» вказують один раз зліва над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть: «Продовження таблиці __» з зазначенням номера таблиці.

Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком.

Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуть з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Заголовки і підзаголовки граф вказують в однині.

3.6.2. Формули та рівняння

Формули та рівняння розташовують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередні сторінки.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули або рівняння на знакові операції множення, застосовують знак «×».

Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння у висновку (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) необхідно нумерувати порядковою

3.5. Ілюстрація експертного дослідження

Ілюстрації (креслення, рисунки, графіки, схеми, діаграми, фотознімки) необхідно розмішувати у висновку безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації можуть бути включені у додатки до висновку експерта (експертного дослідження). На всі ілюстрації мають бути посилання у висновку. Ілюстративний матеріал робить висновок більш зрозумілим і переконливим, повинен наочно висвітлювати процес експертного дослідження та його результати.

В ілюстративному матеріалі повинно бути відображено:

- упакування об'єктів дослідження (можливі порушення упаковки);

- надані об'єкти дослідження; установлені конкретні властивості (ознаки) об'єктів, зміна їх стану;

- ознаки об'єктів дослідження, що збігаються або різняться, з розміткою; при нанесенні на зображення зарисовування, розмітки нижче розміщують аналогічні зображення, але без зарисовування, розмітки (контрольні зображення); розмітка здійснюється по колу за годинниковою стрілкою, починаючи з нижнього лівого кута зображення, ознак, що збігаються, – фарбувальним матеріалом червоного кольору; ознак, що різняться – фарбувальним матеріалом синього кольору, діагностичних ознак – фарбувальним матеріалом зеленого кольору; з лівого боку розміщують ілюстрації об'єкта, що ідентифікується, з правого – порівняльного об'єкта;

- упакування об'єктів дослідження після його завершення.

Ілюстрації повинні мати назву, яку розміщують під ілюстрацією.

За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані.

Ілюстрація позначається словом «Ілюстрація __», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Ілюстрація 3 – Схема розміщення».

Ілюстрації необхідно нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією.

3.6. Оформлення таблиць, приміток, виносков, формул (рівнянь) та посилань

3.6.1. Таблиці

Таблицю необхідно розташовувати безпосередньо після тексту,

- оцінка ознак, що різняться, на основі визначення:

- стійка чи випадкова розбіжність ознак;

- чи не обумовлена розбіжність ознак їхньою видозміною або викривленням унаслідок різних умов формування і відображення ознак;

- чи не є розбіжність результатом того, що в розпорядженні судового експерта було недостатньо зразків (якщо розбіжність стійка і не може бути пояснена причинами, зазначеними в попередніх двох підпунктах, то судовий експерт визнає її суттєвою, а це є підставою для негативного висновку);

- формулювання висновків на підставі оцінки результатів проведеного дослідження:

- категоричний позитивний чи негативний;

- вірогідний позитивний чи негативний;

- про неможливість вирішити питання.

Оцінка встановлених ознак може бути розпочата як з ознак, що збігаються, так і з ознак, що різняться.

2.6. Оформлення результатів експертного дослідження

Завдання: оформлення проведеного експертного дослідження висновком експерта (експертного дослідження).

Шляхи вирішення завдання:

- складання висновку за результатами проведеного експертного дослідження відповідно до встановленої структури;

- виготовлення ілюстративного матеріалу.

3. Структура висновку експерта (експертного дослідження) при оформленні результатів експертних досліджень

3.1. Загальні положення

Висновок експерта (додаток 1), Повідомлення про неможливість проведення експертизи (додаток 2), Висновок експертного дослідження (додаток 3) оформлюються на бланку ДНДЕКЦ, НДЕКЦ з горизонтальним розташуванням реквізитів та направляються ініціатору проведення експертизи за супровідним листом, що оформлюються на бланку ДНДЕКЦ, НДЕКЦ з кутовим розташуванням реквізитів (додаток 4).

Висновок експерта (експертного дослідження) оформлюються з

дотриманням вимог, установлених стандартами⁵, іншими нормативними актами, які регламентують порядок оформлення документів⁶, з використанням наукового стилю мовлення.

Для однозначної ідентифікації висновку експерта (експертного дослідження), а також забезпечення визнання сторінки як частини висновку експерта (експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення експертизи), та чіткої ідентифікації його закінчення, якщо його обсяг перевищує одну сторінку, на кожній наступній сторінці (угорі праворуч шрифтом 12 кегля) зазначається «Висновок експерта (експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення експертизи) від _____ №____, сторінка (зазначається порядковий номер сторінки) (зазначається загальна кількість сторінок)», кожна сторінка висновку експерта (експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення експертизи) підписується виконавцем, а кожний підпис скріплюється відбитком печатки (особистої або підрозділу).

Висновок експерта (експертного дослідження) виготовляється у двох примірниках. Один примірник висновку експерта (експертного дослідження) направляється особі (органові), що призначив судову експертизу, а інший зберігається у справі ДНДЕКЦ, НДЕКЦ за номенклатурою.

Додатки до висновку мають суцільну з висновком нумерацію сторінок.

Висновок експерта (експертного дослідження) складається з трьох частин: вступної, дослідницької та висновків – відповідей на поставлені питання. Після основної частини висновку розміщують додатки.

3.2. Вступна частина

У вступній частині зазначається:

⁵ ДСТУ 3008-95 «Документація. звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення.» ДСТУ 4163-2003 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлювання документів».

⁶ Типова інструкція з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 року № 1242 та Інструкція з оформлення документів у системі Міністерства внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 27 липня 2012 року № 650.

несанкціонованому доступу до об'єктів дослідження, зміст написів, кількість та належність підписів, відбитків печаток, їх розташування на упаковці з ілюстрацією зазначеного, вміщення упаковки, в якій об'єкти надійшли на дослідження), подальший рух об'єктів дослідження.

На пояснювальному написі, який додається до кожного пакета з об'єктами досліджень, що підлягають поверненню особі (органу), які призначили судову експертизу, зазначається номер провадження (справи), його фабула і дата відкриття провадження, найменування об'єкта, який уміщено до упаковки, реквізити висновку судового експерта, його прізвище, ініціали та підпис, скріплений відбитком печатки;

– інформація про наявність додатків.

3.4. Висновки

У висновках викладаються відповіді в тій послідовності, в якій наведені питання у вступній частині висновку експерта (експертного дослідження).

Якщо вирішення певного питання виходить за межі компетенції судового експерта, зокрема з'ясовує питання права, не потребує застосування спеціальних знань, або не були надані матеріали, необхідні для вирішення поставленого питання, а порушене клопотання не було задоволено, або в результаті проведеного дослідження встановлено відсутність обставин, викладених у тексті питання, таке питання не вирішується, про що зазначається у висновках.

На кожне з поставлених питань має бути дана відповідь по суті або вказано, з яких причин питання не вирішувалося чи його неможливо вирішити.

Формулювання відповідей повинні бути короткими, але зрозумілими, повними, конкретними, такими, які б не допускали двозначних тлумачень.

Якщо висновок (відповідь на поставлене питання) не може бути сформульований у стислій формі, допускається посилання на результати досліджень, викладені в дослідницькій частині з конкретизацією сторінки (-ок) на яких розміщено обґрунтування.

При формулюванні висновків недопустимо застосовувати будь-які позначення, які для зручності використовувалися при описі об'єктів, явищ, подій у процесі дослідження.

збігаються, чи ознаки, що різняться, то судовий експерт відзначає тільки їх; спочатку описують загальні ознаки, що збігаються, або ознаки, що різняться, а потім – окремі.

Судовий експерт може провести дослідження з питань, поставлених на вирішення експертного дослідження, у порядку, обумовленому логічною послідовністю проведення експертного дослідження.

Кожному з питань, перелік яких наведений у вступній частині висновку експерта, і яке вирішується судовим експертом, має відповідати певний розділ дослідницької частини. Якщо декілька питань тісно пов'язані між собою, процес їх вирішення може описуватися в одному розділі:

- причини, з яких певні питання не можуть бути вирішені або не вирішувалися;

- узагальнення та оцінка результатів окремих досліджень, які є підставою для формулювання (синтезу) висновків – відповідей на поставлені питання;

- коли при проведенні судової експертизи (експертного дослідження) судовий експерт виявить факти або відомості, які мають значення для кримінального провадження, адміністративної, цивільної, господарської справи, і з приводу яких йому не були поставлені питання, він має право викласти їх у своєму висновку;

- при проведенні повторної судової експертизи – про збіг або розбіжність висновків проваджуваної судової експертизи з висновками попередніх судових експертиз без надання будь-якої оцінки причин розбіжностей у висновках;

- перелік джерел (методик, довідково-нормативних матеріалів, інших інформаційних джерел), що використовувалися при проведенні дослідження, оформлений за бібліографічними правилами. Порядкові номери в переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання);

- засоби виміральної техніки та допоміжне обладнання, прилади, науково-технічні засоби, які використовувалися при проведенні дослідження;

- відомості про кількість об'єктів або їх частин, використаних для проведення дослідження, пошкоджених або знищених при проведенні дослідження, характер спричинених змін, кількість об'єктів або їх частин, що повертаються ініціаторові, упакування об'єктів (характер, розміри упаковки, спосіб запобігання

- найменування експертного підрозділу, в якому проводилося експертне дослідження; його юридична адреса, телефон сектору документального забезпечення (канцелярії); найменування документа (висновок), його номер, місце та дата складання;

- підстави для проведення дослідження: коли і ким (посада, прізвище, ініціали особи та (або) найменування органу) винесені постанови, ухвали або складено клопотання про призначення експертизи; вид провадження, у якому вона призначена (кримінальне, адміністративне, цивільне, господарське тощо, номер провадження або справи), реквізити звернення про проведення дослідження (дата та реєстраційний номер, посада, прізвище, ініціали особи та найменування органу (юридичної особи), з якого воно надійшло), дата її надходження до експертного підрозділу;

- посада судового експерта, який проводив дослідження, освіта, наявність у нього наукового ступеню, вченого звання, прізвище, ім'я та по-батькові, кваліфікація судового експерта (експертна спеціальність), свідоцтво про присвоєння (та підтвердження) кваліфікації судового експерта, стаж експертної роботи;

- про попередження судового експерта про кримінальну відповідальність (тільки у випадку проведення судової експертизи) за завідомо неправдивий висновок та за відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків з посиланням на відповідні статті Кримінального кодексу України;

- обставини справи, які мають безпосереднє відношення до проведення судової експертизи (експертного дослідження), з обов'язковим зазначенням джерела їх отримання;

- перелік об'єктів дослідження (їх коротке найменування та основні характеристики); у разі надання зразків для проведення порівняльного дослідження наводиться їх перелік (окремо вільні, умовно-вільні, експериментальні зразки, їх кількість);

- відомості про надані матеріали провадження або справи (у тому числі вид (назва) матеріалів (документів) та кількість аркушів);

- питання, поставлені на вирішення експертного дослідження (дослівно у формулюванні постанови, ухвали, клопотання, звернення тощо);

- відомості про процесуальні підстави та осіб, які були присутні під час проведення досліджень (прізвище, ініціали, процесуальний статус);

– відомості про раніше проведені в цій справі судові експертизи; якщо їх висновки мають значення для вирішення питань поставлених перед судовим експертом або впливають на процесуальне визначення проваджуваної судової експертизи, а ініціатором у документі про залучення судового експерта надано дозвіл на їх використання;

– зміст повторно поставлених питань; висновки попередніх експертних досліджень з цих питань, а також мотиви призначення повторної судової експертизи, які зазначені в постанові (ухвалі, клопотанні) про її призначення; у разі, якщо такі мотиви в постанові (ухвалі, клопотанні) не вказані, про це робиться відповідний запис;

– дату заявлення клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків, уточнення змісту та обсягу експертного завдання та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи, і зміст цього клопотання; дату надходження додаткових матеріалів або відомостей про наслідки розгляду клопотання;

– перелік методик проведення судових експертиз, які застосовувалися при проведенні дослідження, із зазначенням їх реєстраційних кодів та назв згідно з Реєстром методик проведення судових експертиз;

– наявність або відсутність дозволу від особи, яка залучила судового експерта, на повне або часткове знищення об'єкта дослідження або зміну його властивостей та дані про порушене клопотання про надання відповідного дозволу та стан його задоволення.

3.3. Дослідницька частина

У дослідницькій частині вказується:

– вид упакування досліджуваних об'єктів із зазначенням у необхідних випадках відомостей про те, чи впливав спосіб упакування на їх збереженість;

– відповідність наданих на дослідження об'єктів їх переліку в постанові (ухвалі, клопотанні, зверненні) про призначення експертизи (експертного дослідження);

– наявність ознак, що характеризують зміну стану досліджуваних об'єктів (чи піддавалися об'єкти видозмінам під час вилучення, транспортування до місця зберігання, змінам від тривалого зберігання та впливу навколишнього середовища,

видозмінам при проведенні досліджень, що передували проваджуваному);

– інформація про позначення досліджуваних об'єктів і зразків відповідними штампами судово-експертної установи (для документів);

– однозначна ідентифікація та характеристики досліджуваних об'єктів, явищ, процесів (їх ознаки та властивості);

– місце проведення досліджень, якщо вони проводилися поза розташуванням експертного підрозділу, час проведення окремих досліджень.

У разі неявки учасників процесу або інших осіб, які викликалися у визначений час на місце події або огляду об'єкта, дослідження (огляд) проводиться без їх участі, про що зазначається у висновку;

– методи, засоби та технічні прийоми, які використовувалися для вивчення об'єктів, явищ, процесів;

– відомості про умови довкілля, якщо застосовані методики, методи, засоби та технічні прийоми проведення досліджень висувають особливі вимоги до цих умов;

– наявність перешкод та інших чинників, які негативно впливали на можливість проведення якісного огляду, дослідження та фіксації об'єктів дослідження;

– мета, умови і кількість, матеріали, прилади, використані при проведенні експертних експериментів, їх результати, способи фіксації отриманих результатів.

Опис результатів застосування інструментальних методів дослідження та проведення експертних експериментів може обмежуватися викладенням кінцевих результатів; у зазначених випадках графіки, діаграми, таблиці, матеріали експертних експериментів мають зберігатися в наглядних експертних провадженнях і на вимогу осіб, які мають право знайомитися з матеріалами експертного дослідження, надаватися їм для вивчення:

– характеристика основних ознак і властивостей порівняльних матеріалів;

– процес порівняльного дослідження: відзначаються збіг і розбіжність суттєвих загальних й окремих ознак; якщо встановлено ознаки, що збігаються, та ознаки, що різняться, судовий експерт описує їх, пояснюючи причини утворення та значення таких ознак для формування висновку; якщо наявні тільки суттєві ознаки, що